

Viorel Dandara, Marina Dandara

www.viitorul.org

Nr. 5, 2010

Politici
Publice

STUDIU ASUPRA SITUAȚIEI ECONOMICO-FINANCIARE A ÎM "AUTOSALUBRITATE"

www.viitorul.org

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”

Politici Publice

NR. 5, 2010

STUDIU ASUPRA SITUAȚIEI ECONOMICO-FINANCIARE A ÎM "AUTOSALUBRITATE"

*Viorel Dandara,
Marina Dandara*

*Coordonatorul studiului:
Viorel Furdui, Dr. în drept*

Seria Politici Publice reprezintă o colecție de studii, lansată de către Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”, cu începere din iarna anului 2002, cu sprijinul Think Tank Fund al Open Society Institute (LGI/OSI).

Studiile de Politici Publice apar cu regularitate în Biblioteca IDIS „Viitorul”, alături de alte cercetări în probleme considerate a fi importante pentru interesul public.

Opiniile exprimate aparțin autorilor. Nici Administrația IDIS „Viitorul”, și nici Consiliul Administrativ al Institutului pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul” nu poartă răspundere pentru estimările și opiniile prezentate în cadrul acestei publicații. Pentru orice informație legată de acest raport, contactați Coordonatorul studiului Viorel Furdui: viorel.furdui@viitorul.org.

Pentru mai multe informații asupra acestei publicații ori asupra abonamentului de recepționare a publicațiilor editate de către IDIS, vă rugăm să contactați direct Serviciul de Presă și Comunicare Publică al IDIS „Viitorul”. Persoana de contact: Laura Bohanțov - laura.bohantov@viitorul.org.

Adresa de contact:

Chișinău, Iacob Hîncu 10/1, 2004, Republica Moldova

Telefon: (373-22) 22 18 44

Fax: (373-22) 24 57 14

www.viitorul.org

Orice utilizare a unor extrase ori opinii ale autorului acestui Studiu trebuie să conțină o referință la seria de Politici Publice și IDIS „Viitorul”.

Dandara, Viorel

Studiu asupra situației economico-financiare a ÎM “Autosalubritate” / Viorel Dandara, Marina Dandara ; coord. studiului: Viorel Furdui ; Inst. pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) “Viitorul”. – Ch. : IDIS “Viitorul”, 2010 (Tipogr. “MS Logo” SRL). – 71 p. – (Politici Publice ; Nr 5, 2010, ISBN 978-9975-4007-6-3).

50 ex.

ISBN 978-9975-4156-1-3.

338.46:628

D 15

SUMAR

Sumar executiv.....	7
Lista abrevierilor.....	8
I. Prezentarea generală, succintă a întreprinderii	9
1.1. Scurt istoric al întreprinderii	9
1.2. Conținutul succint al activității întreprinderii.....	9
II. Analiza cadrului juridico-instituțional	11
2.1. Analiza formei juridico-instituționale actuale sub aspectul compatibilității și eficienței.....	11
2.2. Analiza cadrului regulator actual. Sfera de reglementare. Identificarea lacunelor și contradicțiilor normative	12
III. Prezentarea bazei tehnico-materiale disponibile a întreprinderii – în baza ultimului raport privind inventarierea bunurilor materiale Î.M. „Autosalubritate”	15
3.1 Terenuri	15
3.2. Clădiri și construcții speciale	16
3.3 Utilaje, mijloace de transport și mașini de forță.....	18
3.3.1 Utilaje.....	18
3.3.2 Mijloace de transport și mașini de forță.....	19
IV. Resursele umane și managementul întreprinderii	22
4.1. Organigrama întreprinderii și componența echipei de conducere.....	22
4.2. Numărul și structura personalului în funcție de pregătirea profesională. Posturi vacante. Potențialul de muncă și gradul de utilizare a acestuia	24
4.3. Mărirea salariilor în funcție de posturi	25
4.4. Schimbul de experiență și perfecționarea personalului	27
V. Scurt diagnostic comercial și economico-financiar al întreprinderii.....	29
5.1. Analiza veniturilor ÎM „Autosalubritate” și evidențierea factorilor ce influențează structura lor.....	29
5.1.1 Dinamica evoluției vânzărilor Î.M. „Autosalubritate” pe ultimii 3 ani	29
5.1.2. Analiza relațiilor cu beneficiarii Î.M. „Autosalubritate”	32
5.1.3. Analiza calității serviciilor acordate de Î.M. „Autosalubritate”, cu evidențierea punctelor forte și slabe	35

5. 2. Analiza cheltuielilor ÎM „Autosalubritate” și evidențierea factorilor ce influențează structura lor	37
5.2.1. Aprecierea oportunității efectuării anumitor categorii de cheltuieli	38
5.2.2. Analiza relațiilor cu furnizorii și creditorii întreprinderii. Evidențierea întreprinderilor furnizoare de mărfuri/ servicii – ca obiect al procesului de aprovizionare a întreprinderii	42
5.2.3. Metodele de procurare a mărfurilor și serviciilor în cadrul achizițiilor la ÎM „Autosalubritate”	44
5.2.4. Oportunitatea implementării grupului de lucru pentru achizițiile întreprinderii	44
5.2.5. Analiza relațiilor cu Bugetul Public Național (BPN)	45
5.3. Aprecierea și analiza indicatorilor economico-financiar	50
5.3.1. Analiza indicatorilor rezultatelor financiare	51
5.3.2. Analiza rentabilității	52
5.3.3. Analiza lichidității și solvabilității	53
5.3.4. Evaluarea indicatorilor de structură ai pasivelor	54
5.3.5. Evaluarea indicatorilor capacității de finanțare	55
5.3.6. Evaluarea indicatorilor gestionării activelor	56
VI. Diagnostic juridic	59
6.1. Analiza efectelor litigiilor finalizate la momentul inițierii studiului	59
6.2. Analiza efectelor litigiilor nefinalizate la momentul inițierii studiului	59
VII. Generalizarea concluziilor, recomandărilor și identificarea direcțiilor de dezvoltare ale ÎM „Autosalubritate”	62
7.1. Generalizarea concluziilor și recomandărilor	62
7.2. Identificarea direcțiilor și perspectivelor de dezvoltare ale ÎM „Autosalubritate”	67
Anexe	70

SUMAR EXECUTIV

Întreprinderea municipală „Autosalubritate”, la prima vedere, nu face mari abateri de la principiile de activitate aplicate la majoritatea întreprinderilor municipale, confruntându-se, în multe cazuri, cu aceleași probleme și constrângeri, atât de ordin juridico - instituțional, cât și economico-financiar.

Din acest considerent, scopul studiului în cauză este de a evalua situația existentă la întreprindere și de a identifica căile de soluționare a dificultăților existente sau celor ce pot interveni într-un termen scurt sau mediu de dezvoltare.

Referitor la aspectele juridico-instituționale se poate menționa, că cadrul legal imperfect, la capitolul reglementării activității întreprinderilor municipale, creează anumite probleme ce țin de raporturile de drept și patrimoniale cu Consiliul Municipal Chișinău și Primarul General, iar statutul întreprinderii, care ar urma să elimine sau să minimizeze aceste efecte negative, nu conține prevederi care să soluționeze, cel puțin provizoriu, situația actuală pe această dimensiune.

Un risc pentru întreprindere constituie gradul destul de înalt de uzură a mijloacelor fixe utilizate în procesul tehnologic, care nu pot fi reînnoite doar cu forțele proprii ale întreprinderii. Situația financiară actuală nu permite întreprinderii construcția unei uzine de prelucrare a deșeurilor menajere, chiar dacă în ultimele două perioade gestionare 2008-2009 activitatea acesteia înregistrează profit. Toate acestea au loc într-o perioadă destul de complicată, când la 1 ianuarie 2011 expiră termenul limită de depozitare a deșeurilor menajere la gunoiștea de lângă s. Țințăreni.

O tendință, care creează semne de întrebare este cedarea de către ÎM „Autosalubritate” a unei nișe din segmentul de desfacere a serviciilor, cum este sectorul Durlești al mun. Chișinău. Evident, că întreprinderea ce a câștigat licitația respectivă, pentru a se menține și a se promova pe piața municipiului va trebui

să presteze servicii de o calitate mai bună, astfel creându-se riscuri reale de a fi reduse treptat veniturile ÎM „Autosalubritate”, ca urmare a micșorării volumului de lucrări și servicii.

Cu referință la cheltuielile întreprinderii este oportun de menționat, că acestea, în unele cazuri, nu sunt corelate principiilor de gestionare eficientă a resurselor și, cu atât mai mult, cerințelor condiționate de efectele crizei globale la nivel regional. Drept exemplu poate servi creșterea cheltuielilor pentru remunerarea muncii cu un ritm mai rapid decât veniturile întreprinderii. Astfel, pentru a asigura o dezvoltare continuă la întreprindere, conform principiilor economiei de piață, ritmul de creștere a veniturilor acesteia trebuie să depășească cel puțin cu 2-3 la sută cel al cheltuielilor pentru salarizarea lucrătorilor și nu diametral opus, după cum are loc acest proces la întreprindere în anii 2008-2009.

Din punct de vedere al riscurilor condiționate de litigiile în instanțele de judecată se poate menționa, că în condițiile de monitorizare permanentă a debitorilor la ÎM „Autosalubritate”, acestea pot fi menținute în limite rezonabile, fără premise de prejudiciere majoră a întreprinderii. Însă, problema cânilor vagabonzi, care este pusă în sarcina întreprinderii, în viitor, poate crea situații de litigiu cu șanse foarte mici de a fi soluționate în favoarea întreprinderii municipale. La moment, prejudiciile ce pot fi cauzate de litigiile în cauză nu sunt esențiale, dar probabilitatea declanșării acestora, în viitor, este foarte mare, dacă nu vor fi alocate surse financiare suplimentare pentru efectuarea unui complex de măsuri necesare atât pentru asigurarea securității cetățenilor, cât și pentru respectarea normelor internaționale de apărare a animalelor.

Datorită rezultatelor financiare pozitive înregistrate în ultimii 2 ani, o parte din indicatorii economico-financiarți înregistrează tendințe de creștere. Situația financiară a întreprinderii se îmbunătățește în ultimele două

perioade de gestiune, dar se resimte, totuși, o lipsă acută de lichidități, care i-ar permite ÎM „Autosalubritate” să-și onoreze la timp obligațiile atât față de furnizori, cât și față de stat.

În acest context este oportună examinarea posibilelor căi de reformare a întreprinderii de către Consiliul Municipal Chișinău pentru a asigura o dezvoltare continuă a întreprinderii și o îmbunătățire calitativă a procesului tehnologic de acumulare și prelucrare a deșeurilor menajere conform standardelor europene.

Restructurarea întreprinderii poate avea loc prin mai multe căi: privatizare, concesiune, restructurarea și formarea unei întreprinderii cu capital mixt etc. Însa, important este ca direcția aleasă, în fine, de Consiliul Municipal Chișinău să asigure dezvoltarea întreprinderii și securitatea ecologică în municipiu și în zonele afiliate acestuia.

Lista abrevierilor

Î.M. „Autosalubritate”	Întreprinderea Municipală Regia „Autosalubritate”
ANCRF	Agenției Naționale Cadastru și Resurse Funciare
DCC	Direcția Construcții Capitale a Primăriei municipiului Chișinău
DGLCA mun. Chișinău	Direcția Generală Locativ - Comunală și Amenajare
STD	Stația Transbordare a Deșeurilor
SRL	Societate cu Răspundere Limitată
CM al RM	Codul Muncii al Republicii Moldova
BPN	Bugetul Public Național
DACM	Direcția Administrarea Contribuabililor Mari
APLP	Asociația Proprietarilor de Locuințe Private
ÎMGFL	Întreprinderea Municipală de Gestionare a Fondului Locativ
CCL	Cooperativa de Construcție a Locuințelor

I. PREZENTAREA GENERALĂ, SUCCINTĂ A ÎNTREPRINDERII

1.1. Scurt istoric al întreprinderii

Întreprinderea Municipală Regia „Autosalubritate” - (denumirea completă în calitate de persoană juridică, în continuare – ÎM „Autosalubritate”) a fost creată în urma reorganizării Întreprinderii de Stat Regia „Autosalubritate”, conform Hotărârii Guvernului Republicii Moldova „Cu privire la transmiterea patrimoniului de stat proprietate publică a municipiului Chișinău” nr. 907 din 05.09.2000.

Anterior, ÎS Regia „Autosalubritate” a fost formată în baza trustului „Sanocistca” din or. Chișinău (ulterior modificat în ÎS „Spețavtohozeaistvo”), fondat la 05.02.1945, conform ordinului Comisariatului popular de servicii comunale al RSSM.

Adresa juridică a întreprinderii este: Republica Moldova, MD-2069, mun. Chișinău, strada 27 martie 1918 nr. 14.

Conform actelor de constituire, întreprinderea activează în exclusivitate pe baza proprietății municipale, pe principii de autogestiuie și autofinanțare, în baza statutului aprobat prin Decizia Consiliului municipal Chișinău, înregistrat la Camera Înregistrării de Stat cu nr. 105014955 din 04.10.2001.

Întreprinderea dispune de 12 conturi bancare, dintre care 2 conturi speciale de împrumut, 8 conturi valutare și 2 conturi curențe (de decontare) specificate mai jos:

- Cont Curent (în lei) – 222470300180, MFO-BSOCMD2X în BC „Banca Socială” SA;
- Cont curent (în lei) – 2224817283, MFO-MOLDMD2X330 în BC „Moldinconbank” SA (Filiala „Zorile” Chișinău).

În perioada studiului conducător al întreprinderii este Maniv Tudor Sergiu.

În ultimii trei ani în cadrul întreprinderii activează, în mediu, 345 angajați.

1.2. Conținutul succint al activității întreprinderii

Pe parcursul întregii perioade de activitate întreprinderea prestează servicii de colectare și transportare a deșeurilor menajere la gunoștea municipală.

În conformitate cu statutul în vigoare la momentul efectuării studiului întreprinderea practică următoarele genuri de activitate de bază:

- Asanarea și îndepărtarea gunoaielor: salubritate și activități similare;
- Exploatarea transportului auto specializat;
- Alte activități și servicii.

Suplimentar se poate menționa, că pe lângă colectarea și transportarea deșeurilor lichide și solide, întreprinderea mai are în sarcină și soluționarea problemelor legate de prinderea cânilor vagabonzi, întreținerea vecurilor publice, a ceasornicelor orașenești și a gunoștii municipale.

1.3. Oportunități privind modificarea statutului întreprinderii

Statutul actual, formal asigură o acoperire juridică a legalității activității întreprinderii. Totodată, e necesar de menționat, că o parte dintre raporturile întreprinderii cu Consiliul Municipal Chișinău și cu Primarul General nu sunt bine delimitate și reflectate în statut. De exemplu, nu este prevăzut modul de formare a Consiliului de Administrare și implicarea lui în procesul de gestionare a întreprinderii. În lipsa Consiliului de Administrare, format, de regulă, din reprezentanții Consiliului Municipal Chișinău, nu pot fi coordonate, cel puțin, achizițiile în proporții mari (spre exemplu ce depășesc 25 mii lei, li-

mită stabilită de Legea privind achizițiile publice) de către cel din urmă.

Astfel, deținând cota de 100 % din capitalul social al întreprinderii, Consiliul Municipal Chișinău poate decide doar asupra operațiunilor de înstrăinare a patrimoniului și nu poate influența deciziile de îmbunătățire calitativă a acestuia. În aceste condiții, riscul aferent îmbunătățirilor patrimoniale (procurărilor de bunuri) revine integral conducerii ÎM „Autosalubritate”.

O oportunitate ar constitui și lărgirea spectrului genurilor de activitate practicate de întreprindere. În condițiile când în statut este indicat că întreprinderea poate practica și alte activități, pe lângă asanarea și îndepărtarea gunoaielor: salubritate și activități similare, servicii de transport auto specializat, ar fi binevenită o specificare mai detaliată a acestora.

În conformitate cu alineatul 3 din punctul 4.1 al statutului, întreprinderea are dreptul să încheie contracte privind obținerea de împrumuturi desinestătător. La prima vedere riscuri evidente nu se observă. Însă, în cazul lipsei resurselor financiare și nerambursării la timp și integral a împrumuturilor, ca consecință, poate fi afectată integritatea patrimoniului transmis în gestiune de către Consiliul Municipal Chișinău.

Prin alineatul 7 al punctului 4.1 din statut întreprinderea este abilitată cu dreptul de a stabili prețurile la serviciile acordate. Pe

de o parte, aceasta asigură o autonomie financiară ÎM „Autosalubritate”, dar pe de altă parte, deținând aproape 100 % din segmentul pieții serviciilor acordate în municipiu, locuitorilor le pot fi impuse prețuri, care, practic, nu urmează a fi coordonate în mod obligatoriu cu fondatorul.

Alt moment necesar de a fi menționat rezultă din conținutul punctului 5.4 al statutului, care prevede că întreprinderea folosește beneficiul în conformitate cu legislația în vigoare a Republicii Moldova și a statutului, fără a stabili atribuțiile Consiliului Municipal, în ce privește aprobarea principiilor de utilizare și repartizare a beneficiului.

În conformitate cu punctul 6.3 din statut, managerul întreprinderii poartă răspundere personală pentru activitatea întreprinderii privind realizarea sarcinilor și obligațiilor stabilite, nefiind specificat concret modul de realizare a acestui punct mai ales când, prin anumite decizii, poate fi afectată negativ activitatea întreprinderii.

Observațiile reprezintă doar o parte din reglementările statutare, ce necesită o revizuire calitativă conformată la cerințele actuale față de întreprinderile municipale. Din aceste considerente, este oportună modificarea sau elaborarea statutului într-o nouă redacție, care să asigure, cel puțin, reflectarea drepturilor și obligațiilor Consiliului Municipal Chișinău și a Primarului General în raport cu deciziile de o importanță majoră pentru întreprindere.

II. ANALIZA CADRULUI JURIDICO-INSTITUȚIONAL

2.1. Analiza formei juridico-instituționale actuale sub aspectul compatibilității și eficienței

Caracterizarea cadrului juridico-instituțional și a problemelor aferente acestuia poate fi privită sub două aspecte principale. Primul aspect ține de trăsăturile comune ale întreprinderilor municipale ca formă organizatorico-juridică, iar cel de-al doilea este definit de reglementările ce țin de specificul genurilor de activitate pe care la practică întreprinderea.

Astfel, ca formă juridico-instituțională întreprinderea municipală are unele avantaje din momentul organizării, deoarece aceasta de regulă se formează în baza unor servicii (direcții, subdiviziuni structurale), care chiar dacă anterior nu au îmbrăcat sau nu au fost clar delimitate ca o formă de antreprenoriat, de fapt efectuau un anumit set de lucrări și servicii pentru Primărie și, respectiv, pentru comunitate. Astfel, din considerentul sus menționat, pentru întreprinderea municipală de la momentul inițierii activității sub aspect de compatibilitate și eficiență pot fi evidențiate următoarele părți pozitive:

- Existența abilităților și experienței referitoare la acordarea anumitor lucrări și servicii specifice unui anumit domeniu;
- Asigurarea integrală sau parțială cu personal calificat;
- Probabilitatea destul de accentuată în ce privește ocuparea unui segment (nișă) bine determinat al pieței de servicii și lucrări, ce urmează a fi acordate comunității respective;
- Asigurarea minimă cu anumit patrimoniu necesar activității (terenuri, clădiri, mașini și utilaje, etc.), precum și posibile alte avantaje.

Aceste puncte forte, însă, pot fi realizate

într-un mod optimal cu condiția, că conducerea întreprinderii va promova, în mod prioritar, măsuri eficiente de dezvoltare a genurilor de activitate practicate și își va diversifica spectrul de servicii și lucrări sau produse prestate pe piața municipală sau regională, va asigura perfecționarea calificării personalului la un nivel necesar modernizării procesului de producere și/sau prestare a lucrărilor (serviciilor), va căuta noi piețe de desfacere a produselor, lucrărilor (serviciilor), va fi destul de insistentă în dezvoltarea procesului de reînregistrare a întreprinderii într-un mod cât mai rapid cu tehnologii, utilaj și tehnică performantă.

Cu regret, la majoritatea întreprinderilor municipale principiile în cauză nu se respectă sau nu funcționează la nivelul adecvat și forma organizatorico-juridică dată foarte repede își pierde avantajele în comparație cu alte forme de activitate, unde preponderent figurează proprietatea privată, fie sub model de societate pe acțiuni sau societate cu răspundere limitată.

De regulă, cele din urmă reacționează mai rapid la conjunctura piețelor de desfacere, promovează politici mult mai dure în condițiile ce impun necesitatea optimizării anumitor articole de cheltuieli, obținerea beneficiului din activitate, fiind sarcina de bază, care concentrează tot potențialul întreprinderii întru atingerea acestui scop. Fiind mult mai iuți și mai mobile în ce privește procesul decizional acestea în multe cazuri fac o concurență destul de rigidă întreprinderilor de stat sau municipale, care sânt destul de lente în procesul decizional sau de optimizare a anumitor categorii de cheltuieli, de studiere, analiză a pieții și de stabilire a prețurilor la serviciile și produsele prestate și, respectiv, de promovare a intereselor întreprinderii. La compartimentul dat nu are sens să facem o comparație cu oricare formă de funcționare pe piața regională a com-

paniilor transnaționale, care, în general, pot dispune de un potențial enorm de promovare a lucrărilor (serviciilor) și produselor pe oricare piață.

2.2. Analiza cadrului regulator actual.

Sfera de reglementare. Identificarea lacunelor și contradicțiilor normative

În activitatea sa ÎM „Autosalubritate” urmează să respecte legislația ca oricare alt antreprenor, atât din punct de vedere a actelor normative ce reglementează direct activitatea de întreprinzător, cât și a celor ce au doar unele tangențe cu această activitate sau cu reglementările referitoare la genurile de activitate a întreprinderii.

În compartimentul dat se va analiza cadrul regulator sub unele aspecte (categorii) principale, inclusiv:

- Evidențierea reglementărilor de bază conform actelor normative ce reglementează formarea și funcționarea întreprinderii municipale, cum ar fi Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi nr. 845-XII din 03.01.92 și Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Regulamentului-model al întreprinderii municipale nr. 387 din 06.06.94;
- Evaluarea actelor normative ce stabilesc modul de interacțiune și nivelul de influență (implicare sau reglementare) de către consiliul local și primar a activității întreprinderii municipale, cum ar fi Legea privind administrația publică locală nr. 436-XVI din 28.12.06;
- Aprecierea cadrului legal ce influențează activitățile practicate de întreprinderea ÎM „Autosalubritate”, prin prisma Codului contravențional al RM Nr. 218 din 24.10.2008 în aspect de asigurare a nepoluării mediului înconjurător cu deșeuri menajere.

În tabelul ce urmează au fost extrase reglementări din actele normative prin prisma principiilor menționate anterior.

Din datele tabelului se observă imperfecțiunea cadrului normativ, din punct de

vedere a prevederilor legale specifice tuturor întreprinderilor municipale, precum și a legislației, care vine să asigure prevenirea poluării mediului cu deșeuri menajere, și care ca consecință poate influența activitatea ÎM „Autosalubritate”. În continuare vom elucida doar unele din cele mai principale și anume:

- Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi în articolul 20 stabilește numai unele reglementări generale referitoare la formarea și activitatea întreprinderilor municipale, iar Regulamentul-model al întreprinderii municipale, care ar urma să explice (comenteze) prevederile ce nu sunt dezvoltate în lege, în general, este deja depășit ca conținut și actualitate. În plus, cel din urmă nu reglementează, cel puțin, relațiile dintre întreprinderea municipală, Consiliul Municipal și Primarul General al capitalei nici sub aspect de reglementări clare referitor la patrimoniul întreprinderii și nici de interacțiune a acestor subiecți de drept în procesul de conducere și gestionare a întreprinderii;
- Legea privind administrația publică locală în articolul 29 prevede dreptul primarului de a numi șefii întreprinderilor municipale și la rândul său nu reglementează rolul sau funcțiile Consiliului în partea ce se referă la delimitarea competențelor în ce privește conducerea și coordonarea activității întreprinderii municipale;
- Codul contravențional al RM prin articolul 149 stabilește sancțiuni pentru poluarea mediului cu cauzarea de prejudicii și prin articolul 405 organele abilitate cu dreptul de a aplica amenziile respective. Astfel, la capitolul dat legea are mai mult efect de combatere a consecințelor și mai puțin de prevenire a poluării mediului. Cu atât mai mult, că este problematic de a aprecia prejudiciul cauzat. În situația actuală inexistența unor norme cu scop preponderent de prevenire a poluării mediului pe lungă efectele negative provocate de poluare, paralel lipsesc entitățile impli-

Tabelul 1

Denumirea actului normativ	Extrase din articol/alineat/punct ce conține reglementări aferente activității ÎM „Autosalubritate”
1	2
1) Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi nr. 845-XII din 03.01.92	Articolul 20. Întreprinderea de stat și întreprinderea municipală 1..... Întreprinderea municipală se înființează și se dotează cu bunuri de organul de autoadministrare locală. 2. Întreprinderea de stat și întreprinderea municipală sînt persoane juridice și poartă răspundere pentru obligațiile asumate cu întreg patrimoniul lor. Autoritățile administrației publice și autoritățile administrației publice locale nu poartă răspundere pentru obligațiile întreprinderii de stat și ale întreprinderii municipale. Aceste întreprinderi nu poartă răspundere pentru obligațiile autorităților administrației publice și ale autorităților administrației publice locale. 3..... Particularitățile înființării, funcționării și încetării activității întreprinderii municipale sînt determinate de autoritățile administrației publice locale, în baza prezentei Legi, legislației civile și a statutului întreprinderii.
2) Hotărîrea Guvernului cu privire la aprobarea Regulamentului-model al întreprinderii municipale nr. 387 din 06.06.94	III. Patrimoniul întreprinderii 11. Bunurile municipale, pe care fondatorul le-a transmis întreprinderii, aparțin acesteia numai în limitele dreptului gestiunii lor economice. 12. Patrimoniul întreprinderii se constituie din fonduri fixe și mijloace circulante, precum și din alte valori, costul cărora este reflectat în balanta autonomă a întreprinderii. 13. Întreprinderea își poate înstrăina fondurile fixe (clădirile, construcțiile, utilajele, mijloacele de transport și alte valori materiale) numai în baza deciziei fondatorului, cu excepția cazurilor cînd în statutul întreprinderii nu se prevede altceva. 15. Pentru obligațiile sale întreprinderea poartă răspundere cu întreg patrimoniul său. Fondatorul nu poartă răspundere pentru obligațiile întreprinderii, iar întreprinderea nu este răspunzătoare pentru obligațiile fondatorului. IV. Administrarea întreprinderii 16. Administrarea întreprinderii este efectuată, în conformitate cu statutul ei, de către conducătorul (managerul) acesteia (în continuare - conducătorul), pe care îl numeste și eliberează din funcție fondatorul. În caz de necesitate, în structura administrativă a întreprinderii poate fi inclus consiliul-director. Principiile de instituire și funcționare a consiliului-director în aceste cazuri se definesc în regulamentul cu privire la activitatea consiliului-director al întreprinderii, care se aprobă de către fondator. 19. Conducătorul poartă răspundere materială pentru obligațiunile întreprinderii pe care o conduce, precum și pentru neexecutarea sau executarea neconformă a obligațiunilor sale, stipulate în contract. 20. În termenul de valabilitate al contractului, fondatorul sau oricare altă tertă persoană nu au dreptul să se amestece în activitatea conducătorului, exceptînd cazurile prevăzute în condițiile contractuale sau de legislația în vigoare. 21. Conducătorul poate fi eliberat din funcție înainte de expirarea termenului contractului potrivit temeiurilor prevăzute în contract sau de lege. V. Activitatea economică și socială a întreprinderii 23. Întreprinderea își organizează activitatea și își determină perspectivele producerii de sine stătător, reieșind din cererea populației și gospodăriei locale la producția, lucrările și serviciile sale, precum și din necesitatea de a-și asigura dezvoltarea economică și socială și sporirea veniturilor salariaților săi. Temelia programelor de producere o constituie contractele încheiate cu beneficiarii producției, lucrărilor, serviciilor și cu furnizorii de resurse tehnico-materiale, alte valori și materii consumabile. 24. Întreprinderea, în baza studiului conjuncturii pieței, fluctuației prețurilor și a posibilităților partenerilor, inclusiv ale celor potențiali, își organizează asigurarea tehnico-materială a procesului său de producere și construcție capitală, procurîndu-și resursele necesare pe piața de mărfuri și servicii.
3) Legea privind administrația publică locală nr. 436-XVI din 28.12.06	Articolul 29. Atribuțiile de bază ale primarului (1) Pornind de la domeniile de activitate ale autorităților administrației publice locale de nivelul întâi, stabilite la art.4 alin.(1) din Legea privind descentralizarea administrativă, primarul exercită în teritoriul administrat următoarele atribuții de bază: c) numește, stabilește atribuțiile și eliberează din funcție șefii de subdiviziuni, de servicii, de întreprinderi municipale din subordine, personalul primăriei, conduce și controlează activitatea acestora, contribuie la formarea și reciclarea profesională;
4) Codul contravențional al RM Nr. 218 din 24.10.2008 - (Data intrării în vigoare : 31.05.2009)	Articolul 149. Poluarea mediului cu cauzarea de prejudicii Poluarea mediului (aerului atmosferic, a bazinelor acvatice de suprafață și subterane, a terenurilor) cu deșeuri industriale, de construcție sau menajere, cu emisii de poluanți ce au cauzat prejudicii se sancționează cu amendă de la 40 la 60 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 350 la 500 de unități convenționale aplicată persoanei juridice cu sau fără privarea, în ambele cazuri, de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 6 luni la un an..... Articolul 405. Organele pentru protecția mediului și Agenția pentru Silvicultură “Moldsilva” (1) Contravențiile prevăzute la art.93–95, 109–130, 132–154, 156, 182 se examinează de organele pentru protecția mediului. (2) Sînt în drept să examineze cauze contravenționale și să aplice sancțiuni inspectorul principal de stat pentru ecologie și adjuncții lui, inspectorii superiori de stat pentru ecologie.

cate în procesul de purificare a mediului, inclusiv și ÎM „Autosalubritate” de volume suplimentare de servicii ce ar putea fi prestate de acestea.

Acestea sunt doar o parte din principalele imperfecțiuni și probleme cu caracter normativ, care direct sau indirect influențează activitatea întreprinderilor municipale. În mare măsură acestea pot fi eliminate cu condiția modificării legislației în vigoare.

Concluzii și recomandări intermediare

Din contextul capitolului dat rezultă următoarele concluzii:

- ❖ La întreprinderile municipale persistă probabilitatea de a fi mai puțin flexibile și există tendința de reacționare moderată la condițiile pieței de desfacere a produselor și lucrărilor prestate, și de optimizare a potențialului de producere, comparativ cu alte forme organizatorico-juridice;
- ❖ Cadrul normativ aferent fondării și activității întreprinderilor municipale este imperfect și depășit de timp;
- ❖ Reglementările legale referitoare la combaterea poluării mediului stabilesc sancțiuni în cazul cauzării de prejudicii acestuia și mai puțin influențează prevenirea procesului în cauză.

Pentru depășirea problemelor de ordin regulator sunt evidente următoarele recomandări:

- În prim plan este necesară aprecierea oportunității reformării întreprinderii municipale;
- Pentru eliminarea lacunelor de ordin legislativ este binevenită crearea unui grup de specialiști, atât din cadrul Primăriei municipiului Chișinău, cât și cu implicarea experților în domeniul juridic și economico-financiar, care vor efectua un studiu detaliat a cadrului normativ existent referitor la întreprinderile municipale. Ulterior, prin promovarea unui proiect de lege privind reglementarea activității întreprinderilor municipale, precum și de modificare a actelor legislative și normative care le influențează direct sau indirect activitatea, să asigure eliminarea lacunelor și imperfecțiunilor de ordin legislativ.
- O oportunitate ar fi modificarea (completarea) legislației referitoare la combaterea poluării mediului. De exemplu, prin completarea articolului 149 al Codului contravențional cu un alineat, care să prevadă sancționarea agenților economici pentru lipsa contractelor de evacuare a deșeurilor, indirect poate fi stimulată activitatea ÎM „Autosalubritate” prin asigurarea cu volume suplimentare de lucrări și servicii. Paralel se va asigura și funcția de baza a legii sub aspect de prevenire a cazurilor de poluare a mediului ca urmare a nerespectării procesului de evacuare calificată a acestora.

III. PREZENTAREA BAZEI TEHNICO-MATERIALE DISPONIBILE A ÎNTREPRINDERII – ÎN BAZA ULTIMULUI RAPORT PRIVIND INVENTARIEREA BUNURILOR MATERIALE Î.M. „AUTOSALUBRITATE”

Structura internă a mijloacelor fixe depinde de profilul întreprinderii iar volumul total al acestora este dependent de amploarea capacității de producție.

Baza tehnico-materială a întreprinderii, conform bilanțului contabil, include: clădiri, construcții speciale, transport și automecanisme, mașini de forță, utilaje și mașini de muncă, inclusiv containere.

Conform datelor prezentate în tabelul 2 observăm că gradul de uzură al mijloacelor fixe este destul de înalt, constituind în mediu 71%. Cel mai mare grad de uzură de 85% se înregistrează la mașinile de forță (tractoare, buldozere, escavator, ș.a.).

O prezentare mai detaliată a structurii mijloacelor fixe va fi prezentată în continuare.

3.1 Terenuri

Suprafața totală a terenurilor aflate în gestiunea Î.M. „Autosalubritate” constituie 28,19 ha.

Pe suprafața de 2,6 ha din str. 27 martie 1918, este amplasat sediul de bază și încăperile de producere a întreprinderii, care este uti-

lizată după cum urmează:

- Pe suprafața de 0,47 ha sunt amplasate: blocul administrativ, încăperi de producere, hangare pentru reparație, cantină, cazangerie, dispecerat, etc;
- 0,04 ha sunt destinate: stației de alimentare cu combustibil, spălătoriei auto, depozitelor neacoperite (pentru păstrarea containerelor și mașinilor la conservare), spălătoriei auto deschisă;
- 0,49 ha destinate parcării auto;
- 1,6 ha sunt destinate căilor de acces și amenajării spațiilor verzi.

Suprafețele de teren destinate căilor de acces, cât și parcării auto, din perimetrul sediului de bază din str. 27 martie 1918, sunt asfaltate și amenajate la nivelul corespunzător.

Întreprinderea exploatează stația de transbordare a deșeurilor cu suprafața de 1,66 ha situată pe str. Uzinelor 108. Pe acest teren, este colectat zilnic gunoiul de pe teritoriul mun. Chișinău, care mai apoi cu mașini speciale cu o capacitate mai mare, este transportat la gunoiștea municipală de lângă satul Țîțnăreni, r-nul Anenii Noi.

Tabelul 2. Baza tehnico-materială a ÎM „Autosalubritate”

Denumirea	Valoarea de intrare	Uzura	Valoarea rămasă	Gradul de uzură
Clădiri	12584509	9549285	3035225	76%
Construcții speciale	11790751	9861178	1929574	84%
Mașini de forță	3074657	2615400	459257	85%
Transport și automecanisme	27678461	17616567	10061894	64%
Utilaj și mașini de muncă	6132490	4024735	2107755	66%
Total mijloace fixe	61260869	43667164	17593705	71%

Gunoiştea municipală de lângă satul Țințăreni este amplasată pe o suprafață de 22,5 ha și se utilizează în modul următor:

- Suprafața pentru depozitarea gunoiului – 19,4 ha;
- Pe suprafața de 0,11 ha sunt amplasate: clădirea de producție, cazangeria, depozite și șoproane pentru auto și mecanisme;
- Construcții și suprafețe de teren cu destinație specială – 0,16 ha;
- Restul suprafeței fiind destinată căilor de acces și amenajării teritoriului.

Întreprinderea mai are în gestiunea sa și necropola de animale, amplasată pe str. Uzinelor 108, ca destinație fiind prinderea câinilor vagabonzi și colectarea hoiturilor de pe străzile municipiului Chișinău.

Toate suprafețele ce sunt în gestiunea întreprinderii, sunt utilizate și exploatate conform destinației, terenuri date în arendă nu sunt.

3.2. Clădiri și construcții speciale

În componența clădirilor și construcțiilor speciale ale Î.M. „Autosalubritate” se includ: construcții finisate, construcții speciale și clădiri în curs de execuție.

Suprafața totală a imobilelor aflată la bilanțul ÎM „Autosalubritate” constituie 6916 m². Activele imobiliare ale întreprinderii sunt amplasate în câteva sectoare și anume:

- Blocul administrativ și încăperile de producere, de pe str. 27 martie 1918, nr. 14 cu suprafața totală a construcțiilor în mărime de - 5020 m²
- Gunoiştea municipală de pe lângă satul Țințăreni - 910 m²
- Necropola de animale, amplasată pe str. Uzinelor 108, cu suprafața totală a clădirilor în mărime de – 165 m²
- Stația de transbordare a deșeurilor, str. Uzinelor 108, cu suprafața de – 821 m².

Sediul de bază al întreprinderii este compus din următoarele clădiri și construcții:

1. Blocul administrativ – clădire cu două etaje, suprafața totală de 500 m²
2. Boxă pentru reparația automobilelor Kamaz – 540 m²

3. Boxă pentru reparația automobilelor GAZ 53 – 810 m²
4. Încăpere de producere – suprafața totală 1150 m², în componența căreia intră: secția de tâmplărie, reparația radiatoarelor, secția de prelucrare a metalului, secția de instrumente, secția de producere a containerelor metalice ș.a.
5. Atelier de reparație cu suprafața totală de 1140 m², compus din: boxa pentru repararea automobilelor ușoare, depozit, secția pentru reparația motoarelor, secția de reparare a agregatelor, secția de reparare a sistemelor electrice auto, secția de reparare a carburatoarelor.
6. Clădirea blocului de producere, dispecerat – 600 m².
7. Încăpere pentru producere hidraulică – 24 m².
8. Pavilion cantina – 120 m².
9. Cazangerie – 100 m².
10. Spălătorie - 36 m².

Suprafața totală a clădirilor de pe teritoriul gunoiștii municipale constituie 910 m², compusă din:

- Clădirea blocului administrativ și de producere cu suprafața de 360 m²;
- Cazangeria – 70 m²
- Boxe pentru automobile - 480 m²

Pe teritoriul necropolei de animale, sunt amplasate următoarele clădiri:

- Clădirea blocului administrativ al necropolei de animale cu suprafața de 120 m²;
- Încăpere tehnică Beker – 15 m²
- Voliere pentru câini - 30 m²

Stația de transbordare a deșeurilor este formată din următoarele clădiri și construcții:

- Bloc administrativ - 36 m²;
- Depozit PECO – 15 m²;
- Stația PECO – 440 m²;
- Șopron pentru ambalarea masei plastice – 130 m²;
- Încăperea cântarului – 70 m²;
- Îngrădirea teritoriului – 70 m²;
- Punct de dezinfectare – 9 m²;
- Încăpere pentru compresor – 6 m².

O informație mai detaliată privind structura clădirilor în cadrul întreprinderii „Autosalubritate” este prezentată în tabelul ce urmează:

Tabelul 3. Structura clădirilor a ÎM „Autosalubritate”

Denumirea		Suprafața, m ²	Valoarea de intrare	Uzura	Valoarea rămasă	Gradul de uzură
Bloc administrativ	B	500	2027079,1	1926916,01	100163,09	95%
Încăpere de producere nr 2	B	1150	1123617,77	1072733,11	50884,66	95%
Blocul de producere/dispeceratul	B	600	1521094,81	805070,98	716023,83	53%
Pavilion cantină	B	120	309280,88	196412,07	112868,81	64%
Încăperea de producere	B	24	96920,69	39096,97	57823,72	40%
Atelier de reparație	B	1140	953983,96	210805,24	743178,72	22%
Spălătoria	B	36	71199,69	67888,14	3311,55	95%
Angar pentru reparație Gaz 53	B	810	618286,38	596952,46	21333,92	97%
Încăpere pentru reparație Camaz	B	540	246961,9	234613,8	12348,1	95%
Clădire cu 3 boxuri/Cazangerie	B	100	395232,42	244185,28	151047,14	62%
Bloc administrativ SDD	STD	36	274486,26	51501,63	222984,63	19%
Depozit PECO	STD	60	285129,77	41657,86	243471,91	15%
Încăpere pentru compresor	STD	6	7100	4147,28	2952,72	58%
Încăperea cântarului	STD	70	150430,99	143208,99	7222	95%
Stația PECO	STD	440	45358,78	13892,74	31466,04	31%
Șopron pentru ambalarea masei plastice	STD	130	405606,77	61652,16	343954,61	15%
Îngrădirea teritoriului	STD	70	146968,18	142950,27	4017,91	97%
Punct de dezinfectare	STD	9	12746	12746	0	100%
Bloc administrativ gunoiștea municipală	G	360	605168,01	576392,01	28776	95%
Cazangele gunoiște	G	70	129119	129119	0	100%
Boxe pentru automobile	G	480	555108,52	532625	22483,52	96%
Necropola de animale	N	120	284295,88	213206,6	71089,28	75%
Încăpere tehnică Beker	N	15	30000	12549,76	17450,24	42%
Valier pentru cîini	N	30	38457,47	10242,54	28214,93	27%
Cămin str. Nagornaia 46	-	-	107512,51	87186,12	20326,39	81%
Cămin str. Iskra 51	-	-	120895,81	99064,86	21830,95	82%
Vicee - 18 unități	-	1320	2022467,8	2022467,8	0	100%
Total clădiri			12584509,35	9549284,68	3035224,67	76%

Analizând informația prezentată în tabelul de mai sus observăm că gradul mediu de uzură al clădirilor aflate la bilanțul ÎM „Autosalubritate” constituie 76%.

Majoritatea clădirilor au un grad avansat de uzură, unele dintre ele fiind valoric epuizate complet, cu excepția doar a câtorva unități.

Dacă am face o medie al gradului de uzură pe fiecare unitate de producere în parte atunci sediul de bază are gradul de uzură de 72%, stația de transbordare a deșeurilor – 54 %, necropola de animale – 48% și gunoiștea municipală de la Țânțăreni – 97%.

Cu toate că gradul de uzură al clădirilor este destul de înalt, fizic, ele sunt într-o stare de funcționare bună.

ÎM „Autosalubritate” utilizează majo-

ritatea clădirilor cu excepția a două vicee publice pe care le transmite în arendă:

1. Viceul public cu suprafața de 125 m², situat pe str. B. Bodoni amplasat în parcul Eminescu, conform contractului din 17.03.1998 încheiat cu ÎI „Rozmarița-Maga”.
2. Viceul public cu suprafața de 127,3 m², situat pe str. B. Bodoni amplasat în parcul Catedralei, conform contractului nr.2/47 din 01.07.2003 încheiat cu SRL „Șel și C”.

La bilanțul întreprinderii în afară de clădiri sunt reflectate și construcții speciale, valoarea cărora la data de 01.01.2010 constituia 1929574 lei. O informație mai amplă privind construcțiile speciale este prezentată în tabelul de mai jos.

Tabelul 4. Structura construcțiilor speciale a ÎM „Autosalubritate”

Denumirea	Valoarea de intrare	Uzura	Valoarea rămasă	Gradul de uzură
Îngrădire din beton	738272	597420	140852	81%
Spălătorie deschisă	49148	48773	375	99%
Acoperire de asfalt-beton	2707834	1663210	1044624	61%
Boxe tehnico sanitare	2170892	2006504	164388	92%
Buncăre de încărcare	6900	6900	0	100%
Fîntîni	290869	127995	162874	44%
Rețea de gaz	461638	177267	284372	38%
Porți metalice	1400	1400	0	100%
Poligon gunoștea municipală	5166144	5084829	81315	98%
Rețele energie termică	44672	20914	23758	47%
alte construcții speciale	152983	125967	27016	82%
Total construcții speciale	11790751	9861178	1929574	84%

Din datele tabelului de mai sus reiese că gradul mediu de uzură a construcțiilor speciale constituie 84%. Cota cea mai mare din valoarea totală a construcțiilor speciale o deține poligonul gunoștii municipale cu gradul de uzură de 98 %, urmat de acoperire de asfalt-beton cu gradul de uzură de 61% și boxe tehnico sanitare cu gradul de uzură de 92%.

La construcții speciale sunt reflectate de facto îmbunătățiri aduse infrastructurii întreprinderii cum ar fi: acoperire asfalt-beton, îngrădire din beton, spălătorie, rețele termice, ș.a.

În afară de clădirile și construcțiile speciale aflate la bilanțul întreprinderii, ÎM „Autosalubritate” în comun cu primăria municipiului Chișinău, are în folosință baza de odihnă de la Vadul lui Vodă. Cu toate că baza de odihnă se află la bilanțul primăriei mun. Chișinău, întreprinderea a efectuat cheltuieli de reparație a bazei de odihnă menționate în sumă de 88136 lei, care au fost reflectate în bilanțul contabil la active materiale în curs de execuție.

3.3 Utilaje, mijloace de transport și mașini de forță

3.3.1 Utilaje

În cadrul procesului de producție, ÎM „Autosalubritate” utilizează o gamă largă de utilaje, unele din ele participând direct în procesul tehnologic, iar altele indirect. Compozența tuturor utilajelor din cadrul întreprinderii este reflectată în tabelul 5.

Conform informației din tabelul de mai sus reiese că gradul mediu de uzură al utilajelor constituie 66 %, ceea ce ne arată un grad avansat al uzurii fizice. Cu toate că gradul mediu al uzurii fizice este destul de avansat, la unele din ele constituind chiar 100%, utilajele date sunt într-o stare de funcționalitate satisfăcătoare, datorită exploatării corespunzătoare ale lor.

Cota cea mai mare din valoarea de bilanț a utilajelor la data de 01.01.2010, o dețin containerele, destinate colectării deșeurilor, valoarea de bilanț a cărora constituie 1150763 lei, sau 55% din valoarea totală de bilanț al utilajelor. Gradul de uzură al containerelor este în mărime de 61 %.

O informație mai amplă privind compozența și dinamica procurării și înnoirii containerelor este prezentată în tabelul 6.

Din totalul containerelor aflate la bilanțul întreprinderii cota cea mai mare a investițiilor destinate containerelor a fost efectuată în anul 2002, fiind procurate 463 containere, gradul de uzură al cărora la 01.01.2010 constituie 98%. Cele mai recente investiții în containere au fost efectuate în anul 2009 și anume 260 containere în valoare totală de 1190795 lei.

De asemenea, întreprinderea mai dispune de containere ce n-au fost puse în funcțiune, ele fiind reflectate în bilanțul contabil la active materiale în curs de execuție, valoarea cărora la data de 01.01.2010 constituie 4937807 lei.

Totodată la active materiale în curs de execuție mai sunt reflectate piesele auto și utilaje-

Tabelul 5. Structura și componența utilajului aflat la bilanțul ÎM „Autosalubritate”

Denumirea	Valoarea de intrare	Uzura	Valoarea rămasă	Gradul de uzură
Autoîncărcător	39938	39938	0	100%
Aparat de sudat - 10 unit	134253	121059	13193	90%
Cisterne pentru benzină - 6 unit	153000	153000	0	100%
Strung pentru lăcătuși - 14 unit	269740	183621	86120	68%
Ridicător teleferic - 2 unit	50913	15064	35849	30%
Strung de frezat vertical	183000	89663	93338	49%
Strung de îndoit metal	67000	38887	28113	58%
Compresor - 7 unit	83688	55316	28372	66%
Generator diesel	54665	18987	35678	35%
Mecanisme pentru prinderea cîinilor - 6 unit	22204	5273	16931	24%
Harpun cu plasă - 2 unit	42776	4064	38713	9%
Plase pentru prinderea cîinilor	3333	1029	2304	31%
Utilaje și obiecte de transmisie	453010	295606	157404	65%
Aparate și utilaje de măsurare	136157	54190	81967	40%
Tehnică de calcul	245857	206257	39600	84%
Aparate pentru terapie - 3 unit	13125	13125	0	100%
Aparate de casă - 2 unit	4133	4133	0	100%
Utilaj Stomatologic	58263	58263	0	100%
Hută pentru gaze 2 unit	29193	8820	20373	30%
Instrumente și inventar de gospodărie	594774	377144	217631	63%
Mijloace fixe neproductive - regia comunală	192009	185040	6969	96%
Alte mijloace fixe neproductive	50015	46327	3688	93%
Containere - 743 unități	2976865	1826102	1150763	61%
alte utilaje și mașini de muncă	262328	215342	46986	82%
Total utilaje	6132490	4024735	2107755	66%

Tabelul 6. Dinamica înnoirii containerelor

Denumirea	Unități	anul	Valoarea de intrare	Uzura	Valoarea rămasă
Container 6m 3	4	1997	19520	19120	400
Container 6m 3	10	2001	144550	142800	1750
Container zincat 1100 l	463	2002	1501700	1468536	33164
Container 6m3	6	2004	120300	83463	36837
Containere de masă plastică pentru gunoi	11	2009	34320	2315	32005
Container de oțel – 1100 l	249	2009	1156475	109868	1046607
Total containere	743		2976865	1826102	1150763

le până la instalare, valoarea de bilanț a cărora la sfârșitul anului 2009 constituie 105300 lei.

3.3.2 Mijloace de transport și mașini de forță

Mijloacele de transport și mașinile de forță dețin cota cea mai înaltă din valoarea totală a activelor aflate la bilanțul întreprinderii. Ele sunt activele de bază cu ajutorul cărora întreprinderea efectuează lucrările și serviciile sale.

Prin mijloace de transport se subînțelege autocamioane echipate cu mecanisme speciale destinate încărcării și transportării gunoiului menajer în locuri special amenajate, cât și alte tipuri de camioane specializate cu destinație specială. De asemenea în mijloace de transport intră și autoturismele ce deservește aparatul administrativ. O informație mai amplă privind componența și structura mijloacelor de transport și automecanismelor este prezentată în tabelul 7.

Tabelul 7. Structura mijloacelor de transport

Denumirea	unități	Valoarea de intrare	Uzura	Valoarea rămasă	Gradul de uzură
Gaz 53	22	1271622	1266650	4972	99,6%
Zil 130	16	7540286	4388908	3151378	58,2%
Camaz	9	1862474	1711981	150493	91,9%
Autocamioane specializate	14	4004045	3506149	497896	87,6%
Aruncător de nisip	2	135950	132571	3379	97,5%
Gaz 3307	6	301168	271072	30096	90,0%
Gaz 33021	2	71446	52557	18889	73,6%
Maz 5337	8	3369110	3209542	159569	95,3%
Remorca	1	18200	18200	0	100,0%
Autocran KC 2561	1	72822	72822	0	100,0%
Autocamion vacuum CDC-312	1	61312	61312	0	100,0%
Autobasculant G3507	1	32000	31500	500	98,4%
Semiremorca RRT3	1	63450	61450	2000	96,8%
VAZ 2107	1	29607	28607	1000	96,6%
MAN FOUN	1	339567	325067	14500	95,7%
Ford Transzit	1	108877	89912	18964	82,6%
Mercedes Benz	1	349308	333790	15518	95,6%
MCM 35	1	363616	345435	18181	95,0%
Mercedes Benz	1	662780	629641	33139	95,0%
Mercedes Benz	1	666756	633418	33338	95,0%
Mercedes Benz	1	255202	145929	109273	57,2%
Toyota Avensis	1	347357	178588	168769	51,4%
Nisan X-Trail	1	447531	44875	402656	10,0%
VW Saran	1	245281	24186	221095	9,9%
Autocamion specializat Mercedes Benz	2	5058695	52404	5006291	1,0%
Total transport și automecanisme	97	27678461	17616567	10061894	63,6%

Din datele tabelului de mai sus observăm că majoritatea mijloacelor de transport specializate au un grad avansat al uzurii fizice. Gradul mediu al uzurii fizice constituie 64%, care în mare măsură este diminuat de către 2 autocamioane specializate de lucru de marca Mercedes Benz, care au o valoare totală de bilanț de 5mln lei și autoturismele destinate deservirii aparatului administrativ cu valoarea totală de bilanț în sumă de 812 mii lei. Fără mijloacele de transport menționate anterior, gradul mediu al uzurii fizice ar constitui 80%,

ceea ce ne vorbește despre faptul că majoritatea parcului auto destinat executării lucrărilor și serviciilor de bază fizic este învechit. Dacă am analiza structura și componența parcului auto în dependență de valoarea de bilanț la data de 01.01.2010 observăm că cea mai mare pondere în valoarea totală de bilanț o dețin doar 2 unități auto specializate, ce constituie 50 %, procurate în anul 2009.

Tabelul de mai jos conține o informație mai amplă privind dinamica înnoirii parcului auto a întreprinderii.

Tabelul 8. Dinamica înnoirii parcului auto

	Perioada procurării				
	pînă la 1989	1990-1994	1995-1999	2000-2004	2005-2009
Numărul de automobile	29	19	8	23	18
Valoarea de intrare	2567391	2958975	1062286	7469756	13620053
Uzura calculată	2311059	2670635	995187	7083845	4555841
Valoarea de bilanț	256332	288341	67099	385911	9064212
Gradul de uzură	90%	90%	94%	95%	33%

Tabelul 9. Structura și componența mașinilor de forță

Denumirea	Anul intrării la bilanț	Valoarea de intrare	Uzura	Valoarea rămasă	Gradul de uzură
Tractor buldozer DT 75	1965	116977	89744	27232	77%
Tractor DT 75	1986	287846	264007	23839	92%
Tractor DT 75	1987	193485	177351	16134	92%
Tractor DT 75	1988	206993	164142	42850	79%
Tractor K701	1989	230167	224000	6167	97%
Excavator 64-10	1988	106662	84316	22346	79%
Excavator EO 3322	1989	127802	119545	8257	94%
Buldozer D-3-110B	1988	401391	379825	21566	95%
Buldozer D-3-110A	1988	451438	294403	157035	65%
Buldozer D-3-109-50	1989	317976	240188	77788	76%
Buldozer D-3-171	1989	295700	285715	9985	97%
Buldozer T-171	1990	222917	213354	9563	96%
Buldozer D-3-1095	1993	115305	78810	36495	68%
Total mașini de forță		3074657	2615400	459257	85%

Din datele tabelului 8 se observă că în perioada anilor 1995-1999 a avut loc o stagnare în înnoirea parcului auto, ca mai apoi, începând cu anul 2000 să se efectueze anumite investiții în procurarea mijloacelor de transport. Cu toate că în perioada 2005-2009 suma investițiilor este cu mult mai mare comparativ cu alte perioade, numărul unităților de transport este mai mic (18 unități), deoarece în această perioadă accentul s-a pus mai mult pe calitatea unităților de transport și anume, în anul 2009 a fost încheiat un contract de vânzare – cumpărare a 7 autospeciale de tip Mercedes Benz în valoare totală de 994329 euro, din care au fost achitate și respectiv livrate doar două.

În afară de mașinile de lucru, întreprinderea a mai procurat în anul 2009 două unități de transport, destinate deservirii aparatului administrativ și anume Nisan X-Trail și VW Saran, valoarea de bilanț a cărora la data de 01.01.2010 constituie 623751 lei. Acestea sunt cele mai recente investiții efectuate de

către întreprindere în perioada anului 2009.

De asemenea ÎM „Autosalubritate” dispune de un șir de mașini de forță și anume tractoare, buldozere, excavatoare ce sunt utilizate în procesul de lucru la gunoiștea municipală din s. Țânțăreni. Aceste mașini contribuie la aranjarea și dispersarea uniformă a gunoiului adus de către autospeciale la gunoiștea municipală.

O informație mai amplă privind componența și structura parcului de mașini de forță este prezentată în tabelul 9.

Conform datelor din tabelul de mai sus se observă că mașinile de forță aflate la bilanțul întreprinderii au un grad avansat al uzurii fizice, ce constituie 85%, ceea ce denotă faptul că ele sunt destul de învechite. De asemenea se observă că din anul 1993 nu s-au făcut careva investiții privind înnoirea parcului mașinilor de forță, unitățile existente fiind încă de pe timpul sovietic.

IV. RESURSELE UMANE ȘI MANAGEMENTUL ÎNTREPRINDERII

Calitatea, nivelul profesional și modul rațional de utilizare a resurselor de muncă a întreprinderii condiționează cantitativ și calitativ procesul de producere, inclusiv a serviciilor și lucrărilor, și respectiv rezultatul activității de întreprinzător.

Specialiștii din domeniul managementului întreprinderii caracterizează sub multiple aspecte gradul și eficiența folosirii resurselor umane, dar pentru a nu teoretiza excesiv acest capitol, ne vom concentra la evaluarea următoarelor aspecte (caracteristici) a acestora, și anume:

- aprecierea complexității organigramei întreprinderii și oportunității modificării acesteia;
- evaluarea nivelului de pregătire profesională, îndeosebi, a echipei de conducere a întreprinderii;
- schimbul de experiență și perfecționare a cadrelor;
- examinarea gradului de motivare a salariaților și de asigurare a unui nivel maximum al productivității muncii, în raport cu rezultatul economic al activității întreprinderii;
- determinarea nivelului de completare a întreprinderii cu personal, inclusiv în corelație cu posturile vacante etc.

4.1. Organigrama întreprinderii și componența echipei de conducere

În linii generale, organigrama întreprinderii este definită de specificul și modul de organizare a activității acesteia. Conducerea întreprinderii este efectuată de către director, vice-directorul tehnic și vice-directorul pe exploatare.

Directorul are în subordine directă serviciul personal și cancelarie, contabilitatea,

secția economie și contracte, baza de odihnă și punctul medical. Gestionarea altor subdiviziuni organizaționale a întreprinderii se efectuează prin intermediul vice-directorilor.

Vice-directorul tehnic are în subordine următoarele subdiviziuni structurale: serviciul tehnic și de gospodărire, care include atelierul de reparații, tehnica securității și protecția muncii, serviciul gospodărie, Stația Transbordare a Deșeurilor, gunoiștea municipală și necropola de animale.

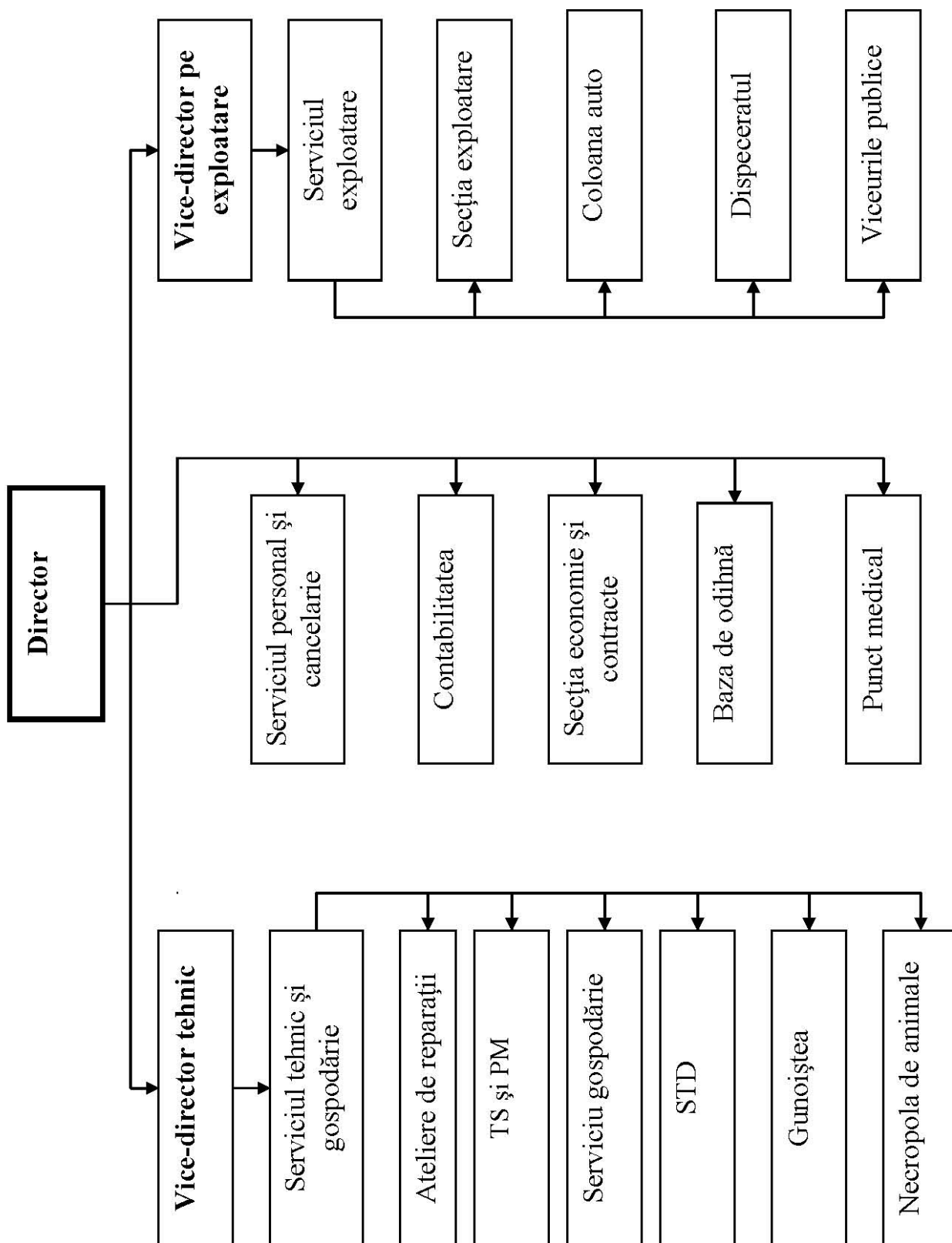
Vice-directorului pe exploatare i se subordonează serviciul exploatare, care include secția exploatare, coloana auto, dispeceratul și veceurile publice.

În prezent în cadrul ÎM "Autosalubritate" activează 360 de angajați, unde 60 reprezintă specialiști și personal cu funcții de conducere. Restul 300 de angajați sânt repartizați după cum urmează: 96 - șoferi, 50 - hamali, 50 - muncitori din atelierele de reparații, 50 - muncitori ai Stației Transbordare a Deșeurilor, 19 - muncitori ai gunoiștii, 32 muncitori ai obiectelor de amenajare și alte categorii de personal – 30 unități.

În organigrama ce urmează este prezentată structura organizatorică a ÎM "Autosalubritate".

În general, organigrama corespunde structurii organizaționale, doar serviciul tehnic și gospodărie și serviciul exploatare reprezintă mai mult o veriga formală deoarece nu sânt delimitate aparte ca unități structurale ci de fapt încorporează subdiviziunile subordonate vice-directorilor.

Totodată, în contextul perfecționării procesului de evacuare și prelucrare a deșeurilor și racordarea lui la normele Uniunii Europene este oportuna crearea unei subdiviziuni în cadrul întreprinderii, care va efectua analize și va elabora propuneri de modernizare a activității întreprinderii și de promovare a noi servicii pe segmentul respectiv al pieții

Tabelul 10. Informație referitoare la structura personalului, pregătirea profesională și posturile vacante

Indicatori	Numărul și ponderea personalului la situația din:					
	31.12.2007		31.12.2008		31.12.2009	
	persoane	%	persoane	%	persoane	%
1. Efectivul de salariați în total, inclusiv:	335	100	338	100	360	100
- salariați cu studii superioare	45	13,4	42	12,4	45	12,5
- salariați cu studii medii de specialitate					15	4,2
- muncitori și alte categorii similare de salariați	290	86,6	296	87,6	300	83,3
2. Posturi vacante	71	21,2	8	2,37	8	2,22

de lucrări și servicii. În același context este oportună examinarea posibilității de instituire a unei unități structurale, care va efectua auditul intern la întreprindere și care va prezenta conducerii acesteia recomandări de perfecționare și optimizare a activității prin dezvăluirea rezervelor interne și analiza permanentă a distribuirii sarcinilor în corelație cu nivelul de remunerare a muncii. În condițiile existente la întreprindere crearea subdiviziunilor menționate anterior poate fi efectuată din contul posturilor vacante în limita efectivului actual de personal.

4.2. Numărul și structura personalului în funcție de pregătirea profesională. Posturi vacante. Potențialul de muncă și gradul de utilizare a acestuia

Numărul și structura personalului, precum și calificarea profesională a acestuia vom analiza în baza datelor din tabelul 10.

Indicatorii din tabel reflectă o majorare, în dinamică, a numărului de salariați de

la 335 persoane în 2007 la 360 persoane în 2009, acesta având loc în urma creșterii esențiale - cu 22 de unități în ultima perioada de referință a numărului muncitorilor și lucrătorilor cu studii medii de specialitate.

În ultimii trei ani numărul salariaților cu studii superioare nu s-a modificat esențial micșorându-se în 2008 cu 3 unități și revenind la 45 de unități în 2009.

Este de menționat faptul, că a crescut brusc cu 15 persoane numărul salariaților cu studii medii de specialitate în anul 2009. Conform informațiilor oferite de serviciul personal și cancelarie al întreprinderii aceștia preponderent sunt antrenați în sectorul de producere și reprezintă personal tehnic.

Analiza evoluției posturilor vacante ne demonstrează o diminuare a acestora în ultimii trei ani gestionari de la 71 unități în 2007 la 8 unități în ultimele două perioade. Respectiv, s-a modificat semnificativ și ponderea acestora în structura personalului de la 21,2 % la 2,22 %.

Se poate menționa, că potențialul de muncă și gradul de utilizare a acestuia poate fi analizat sub diferite aspecte. De exemplu:

Tabelul 11. Informație privind gradul de utilizare a potențialului de muncă

Indicatori	2007	2008	2009	2009/2007 (%)	2009/2008 (%)
1. Venitul global (brut), (lei)	44645168	64821124	66878323	149,8	103,17
2. Venitul din vânzări, (lei)	44399622	64316432	66208244	149,19	102,9
3. Fondul de retribuire a muncii (salariul total), (lei)	13534682	16452117	20080882	148,37	122,05
4. Efectivul total de salariați, (unități)	335	338	360	107,46	106,5
5. Raportul venitului global la fondul de retribuire a muncii (r.1/r.3)	3,29	3,94	3,33	101,21	84,52
6. Raportul venitului din vânzări la fondul de retribuire a muncii (r.2/r.3)	3,28	3,90	3,29	100,3	84,36
7. Raportul venitului global la efectivul de salariați (r.1/r.4)	133269,16	191778,47	185773,12	139,4	96,87
8. Raportul venitului din vânzări la efectivul de salariați (r.1/r.4)	132536,18	190285,3	183911,79	138,76	96,65

se analizează volumul de lucrări îndeplinit pe parcursul zilei de muncă sau o altă perioadă de timp de un angajat, se efectuează fotografia zilei de muncă pentru un angajat remunerat după principiul timpului lucrat la întreprindere sau alte modalități de evaluare, toate acestea însă pot fi efectuate la moment și variază în diferite perioade de timp. Din aceste considerente analiza potențialului de muncă și gradului de utilizare în majoritatea cazurilor se efectuează în raport cu veniturile obținute de agentul economic.

În tabelul ce urmează vom reflecta indicatorii și coraportul dintre veniturile globale și cele din vânzări față de numărul de angajați, precum și față de nivelul de retribuire a muncii.

Analizând datele tabelului observăm, că tendința de majorare în anul 2009 a venitului global (cu 3,17 % - față de 2008) și respectiv celui din vânzări nu depășește dinamica de majorare a fondului de retribuire a muncii în aceeași perioadă. Dacă în anul 2009 în raport cu 2007 ritmul de creștere a venitului global depășește cu 1,43 la sută creșterea fondului de retribuire a muncii, atunci față de anul 2008 raportul este diametral opus, iar diferența este de 18,88 %.

Acesta ne permite să conchidem, că la întreprindere politica de stimulare a efectivului de angajați nu este racordată în dinamică la motivarea corespunzătoare a salariaților în rezultatul final al activității de întreprinzător. Dacă, aparent, acest proces are un aspect pozitiv din punct de vedere social, atunci în privința gradului de utilizare a forței de muncă apar caracteristici negative (atât veniturile la un leu cheltuit pentru retribuirea muncii, cât și la un angajat se diminuează în ultima perioadă supusă analizei).

4.3. Mărimea salariilor în funcție de posturi

Sistemul de remunerare a salariaților întreprinderii se stabilește în conformitate cu următoarele acte legislative:

- ✓ Legea salarizării nr. 847-XV din 14.02.2002¹;

¹ Monitorul Oficial al RM nr. 50-52/336 din 11.04.2002

- ✓ Hotărârea Guvernului Republicii Moldova „Despre aprobarea Regulamentului cu privire la salarizarea conducătorilor întreprinderilor de stat, întreprinderilor cu capital majoritar de stat și ai celor monopoliste, indicate de Guvern” nr.985 din 27.09.2000²;
- ✓ Hotărârea Guvernului Republicii Moldova „Cu privire la salarizarea angajaților din unitățile cu autonomie financiară” nr.743 din 11.06.2002³;
- ✓ Hotărârea Guvernului Republicii Moldova „Cu privire la salariul tarifar pentru categoria 1 de calificare a angajaților din unitățile cu autonomie financiară și cuantumul sporului de compensare pentru munca prestată în condiții nefavorabile” nr. 152 din 19.02.2004⁴.

Premierea lucrătorilor, specialiștilor și funcționarilor pentru rezultatele activității întreprinderii se efectuează conform Regulamentului de premiere, aprobat de către conducător, în coordonare cu comitetul sindical.

În tabelul 12 sunt reflectate datele referitoare la remunerarea muncii conducerii și a șefilor secțiilor (sectoarelor) de bază a întreprinderii.

Din informația prezentată în tabelul 12 observăm că în 2009 nivelul de retribuire a muncii la persoanele din efectivul aparatului de conducere este în creștere, dacă ne referim la sumele efectiv achitate acestor categorii de angajați.

Conform Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr.743 din 11.06.2002 (p. 4) „salariul de bază, modul și condițiile de salarizare a conducătorilor unităților cu autonomie financiară se stabilește de către organele împuternicite să numească aceste persoane și se fixează în contractul încheiat între părți”. Astfel, conform legii, Consiliul Municipal are dreptul să reglementeze mărimea salariului de funcție a conducătorilor întreprinderile municipale.

Totodată, conform Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr. nr.985 din 27.09.2000 „salariile de funcție ale conducătoare-

² Monitorul Oficial al RM nr. 124/1089 din 05.10.2000

³ Monitorul Oficial al RM nr. 079/841 din 20.06.2002

⁴ Monitorul Oficial al RM nr. 39-41/299 din 05.03.2004

Tabelul 12. Informație privind remunerarea conducerii și a principalelor categorii ale personalului administrativ (șefii de secții sau subdiviziuni similare)

Denumirea funcției	Salariul tarifar anual (lei)	Salariul real anual (lei)		
		2007	2008	2009
Director	96000	188699,4	197849,8	296902,3
Vice-director tehnic	72000	113071,8	116780,9	177617,3
Vice-director pe exploatare	69600	106010,3	106787,1	167832,5
Contabil-șef	68400	109973,0	108232,3	159434,0
Economist-șef	68400	108882,2	108514,0	158189,3
Șef-exploatare	51600	94587,2	98782,7	115461,7
Mecanic-șef	50400	107406,2	98383,5	108157,9
Șeful atelierului de reparații	48000	83626,5	104166,6	100507,3
Șeful garajului	45600	93417,2	92915,0	101921,6
Șeful coloanei auto	44400	78106,3	91110,6	98401,7
Șeful STD	36000	50454,0	44855,7	66270,6
Șeful gunoștii	38400	61620,0	68288,4	92672,1
Șef de depozit	36000	71304,6	73318,0	88398,3
Șeful necropolei	38400	67224,5	88705,0	100439,4
Jurist principal	46800	79515,65	89240,3	93932,9

rilor întreprinderilor cu autonomie financiară se calculează în cuantum multiplu al salariului tarifar pentru categoria I de calificare, ținându-se cont de coeficientul de complexitate pe ramură, în dependență de numărul mediu scriptic al angajaților întreprinderii”. Pentru Î.M. „Autosalubritate” se permite stabilirea coeficienților de multiplicitate în diapazonul 6,5 – 8,0, deoarece numărul mediu scriptic al angajaților întreprinderii se încadrează în limitele 301 – 500 de angajați.

De asemenea, Regulamentul cu privire la salarizarea conducătorilor întreprinderilor de stat, întreprinderilor cu capital majoritar de stat și ai celor monopoliste, indicate de Guvern⁵ permite aplicarea unui sistem de premii destul de avantajos pentru întreprinderile municipale.

Astfel, conducătorilor întreprinderile municipale li se pot stabili:

- Sporuri la salariu pentru complexitatea și intensitatea muncii – până la 50% din salariul de funcție;
- Sporuri la salariu pentru sporirea volumului producției (lucrărilor, serviciilor) cu cel puțin 20 la sută în total cumulativ de la începutul anului în prețuri comparabile față de perioada respectivă a anului precedent, cu condiția asigurării creșterii volumului producției (lucrărilor, serviciilor), livrate

la prețuri curente, în total cumulativ de la începutul anului, obținerii beneficiului și rentabilității - până la 30% din salariul de funcție;

- Premiarea conducătorului întreprinderii conform rezultatelor activității economico-financiare lunare sau trimestriale: creșterea volumului producției livrate – cu până la 50% din salariul de funcție; sporirea beneficiului – cu până la 25%; reducerea costului producției - cu până la 25% ș.a.

Modul, condițiile și mărimile altor plăți, care nu se referă la salarizare, dar care pot fi prevăzute în contractul de muncă încheiat cu conducătorul întreprinderii municipale (ajutoare materiale pentru tratament și odihnă, primele acordate la datele jubiliare ale întreprinderii, sărbătorile profesionale etc.) se determină în fiecare caz concret de către organul de conducere, care a încheiat contractul de muncă cu conducătorul respectiv.

Sistematizând cele expuse mai sus, concludem că Consiliul Municipal ca fondator și proprietar al întreprinderii municipale are dreptul să limiteze, parțial, salariile exagerate ale conducătorilor întreprinderilor municipale, dar, în lipsa unui Consiliu de Administrare a întreprinderilor municipale, din care ar face parte reprezentanți ai Consiliului Municipal nu există posibilitatea de a monitoriza permanent activitatea întreprinderii municipale pentru a determina corectitudinea și

5 Monitorul Oficial al RM nr. 124/1089 din 05.10.2000

Tabelul 13. Informație privind remunerarea muncitorilor

Denumirea funcției	Salariul real anual (lei)		
	2007	2008	2009
Șofer	90742,72	54911,3	77632,75
Șofer	91085,66	60473,53	89670,37
Vânător la necropolă	27512,83	22411,71	23401,83
Hamal	24176,55	5893,82	17542,43
Hamal	18305,93	24543,35	11897,95
Mecanizator	68054,96	32401,88	49313,91
Deriticător (vicee publice)	27895,37	18507,57	20679,33
Deriticător (vicee publice)	18707,57	12228,07	14058,94

oportunitatea stabilirii unor plăți suplimentare (sporuri la salariu, prime etc.) la salariul de funcție.

Este necesar de menționat, că practic la toți angajații din segmentul dat, suplimentele (adaosurile, premiile etc.) la salariul tarifar ating și chiar depășesc nivelul de 100 % față de acesta (sau cu alte cuvinte îl dublează).

Ținând cont, că în ultimii doi ani gestionarii activitatea întreprinderii este profitabilă, indicatorul dat pare a fi unul pozitiv. Însă, politica de stimulare a personalului urmează a fi corelată preponderent cu volumul lucrărilor și serviciilor executate în mărime naturală și nu numai valorică, dat fiind faptul, că încasările au crescut în mare măsură datorită majorării de 2 ori a normelor anuale de acumulare a deșeurilor menajere pentru locuitorii mun. Chișinău (pentru locuitorii apartamentelor privatizate și neprivatizate norma a fost aprobată în mărime de 2 m³, iar pentru locuitorii caselor private – 4 m³), conform Deciziei Consiliului mun. Chișinău cu privire la aprobarea normelor de acumulare a deșeurilor menajere în mun. Chișinău nr. 9/6 din 27.11.2007.

În continuare, în mod selectiv (aleatoriu), este expusă informația privind salarizarea muncitorilor ce activează în diferite sectoare ale întreprinderii.

Dacă la personalul administrativ și de conducere remunerarea se majorează în dinamică la muncitori și categorii similare de salariați se observă o tendință de micșorare a plăților salariale. Astfel, dacă la personalul cu funcții de conducere expus în tabelul 14 plățile salariale cresc în dinamică cu până la 36 la sută în anul 2009 față de 2007, atunci la categoriile de muncitori menționați în tabelul 15 acestea se diminuează cu până la 17 la sută.

Acest factor, suplimentar celor ce se referă la condițiile nocive de muncă specifice domeniului în cauză influențează fluxul de eliberări și angajări a personalului în sectorul dat.

4.4. Schimbul de experiență și perfecționarea personalului

Pentru evaluarea procesului de perfecționare a personalului și schimbului de experiență vom analiza informația generalizată în tabelul ce urmează.

Datele tabelului ne demonstrează, că în ultimii trei ani perfecționării profesionale au fost supuse 12 persoane în 2008, dintre care 10 angajați din categoria funcționarilor între-

Tabelul 14. Informație privind schimbul de experiență și perfecționarea personalului

Indicatori	2007	2008	2009
1. Efectivul total de salariați, (unități)	335	338	360
2. Funcționari ce au urmat cursuri de perfecționare (unități), (în total), inclusiv:	-	10	-
- în țară	-	10	-
- peste hotare	-	-	-
3. Muncitori ce au urmat proceduri de perfecționare, (unități)	-	2	-
4. Numărul total de salariați ce au urmat perfecționarea profesională	-	12	-
5. Ponderea salariaților ce au urmat perfecționarea profesională față de efectivul total de salariați, (%)	-	3,55	-

prinderii și 2 muncitori. În pondere unitățile respective reprezintă 3,55 %. Pe parcursul anilor 2007 și 2009 nu au fost supuse perfecționării careva categorii de personal.

Referitor la schimbul de experiență peste hotarele țării menționăm că, conform informației disponibile la întreprindere, în perioada analizată acesta nu a avut loc. Astfel, în condițiile când urmează a fi modificat radical procesul de acumulare și prelucrare a deșeurilor, considerăm acesta drept un factor negativ de influență a activității întreprinderii.

În sensul generalizării capitolul dat se poate menționa că, din punct de vedere al utilizării resurselor de muncă, întreprinderea urmează să modifice modalitatea de motivare a salariaților. În acest context este necesar

ca majorările efectuate în domeniul retribuirii muncii să corespundă volumului lucrărilor executate de către fiecare angajat și să cuprindă toate categoriile de salariați.

În același context este necesar de asigurat majorarea treptată a plăților salariale, proporțional creșterii veniturilor din vânzări ale întreprinderii, cu menținerea unui ritm de creștere a veniturilor față de nivelul de retribuire a muncii de cel puțin 2 %. De exemplu: În cazul când venitul global se majorează cu 10 la sută, plățile salariale pot fi majorate cu până la 8 %, în caz contrar este influențat negativ profitul și drept consecință de către întreprindere nu se asigură o dezvoltare continuă a capacităților de producere a serviciilor și lucrărilor.

V. SCURT DIAGNOSTIC COMERCIAL ȘI ECONOMICO-FINANCIAR AL ÎNȚREPRINDERII

5.1. Analiza veniturilor ÎM „Autosalubritate” și evidențierea factorilor ce influențează structura lor

Venitul reprezintă aflusul global de avantaje economice pe parcursul perioadei de gestiune, rezultat în procesul activității întreprinderii.

La Î.M. „Autosalubritate” activitatea operațională este îngust specializată, de aceea studiul va fi axat pe analiza acelor factori care ar putea influența, în mod direct, structura veniturilor.

Ținând cont de specificul activității

întreprinderii, analiza veniturilor se va efectua prin evaluarea ponderii acestora pe tipuri servicii, precum și pe categorii de beneficiari. Totodată, analiza se va efectua și sub aspectul evoluției datoriei debitoare.

5.1.1 Dinamica evoluției vânzărilor Î.M. „Autosalubritate” pe ultimii 3 ani

În procesul analizei structurale a veniturilor Î.M. „Autosalubritate” constatăm specializarea îngustă a activității operaționale, ceea ce reflectă informația din tabelul 15:

Tabelul 15. Structura veniturilor în dinamică pe anii 2007-2009

Tipurile de venituri	2007		2008		2009	
	Suma, lei	Ponderea, %	Suma, lei	Ponderea, %	Suma, lei	Ponderea, %
Total venituri din vânzări	44399622	99,45%	64316432	99,22%	66208244	99%
din care:						
• Venituri de bază	43655643		63388534		64542713	
• Venituri din realizarea tichetelor	718880		908960		613560	
• Venituri de la cantină						
• Venituri din servicii	23815		18938		14173	
• Alte venituri	1286		-		866667	
	-		-		171131	
Alte venituri operaționale, total	234546	0,53%	122381	0,19%	205084	0,31%
din care:						
• Venituri de la darea în arendă a viceelor	67712		76024		88311	
• Venituri de la servicii auto	9740		1377		8206	
• Veniturile din despăgubiri	26752		18406		17190	
• Veniturile privind pretențiile	15943		8735		60	
Alte venituri (realizarea carnetelor de muncă, a metalului uzat, veniturile anilor precedenți atribuite la pierderi și încasate în perioadele de gestiune, ș.a.)	114399		17839		91316	
Venituri din activitatea de investiții	11000	0,02%	345111	0,05%	7375	0,01%
Venituri din activitatea financiară	-	-	347800	0,54%	457620	0,68%
Total venituri	44645168	100%	64821124	100%	66878323	100%

Tabelul 16. Structura veniturilor din vânzări în dinamică pe anii 2007-2009

Tipurile de venituri	Anul 2007		Anul 2008		Anul 2009	
	suma, lei	ponderea, %	suma, lei	ponderea, %	suma, lei	ponderea, %
Total venituri din vânzări, din care:	44399622	100%	64316432	100 %	66208244	100%
• Venituri de bază	43655643	98,32%	63388534	98,56%	64542713	97,48%
• Venituri din realizarea tichetelor	718880	1,62%	908960	1,41%	613560	0,93%
• Venituri de la cantină	23815	0,05%	18938	0,03%	14173	0,02%
• Venituri din servicii	1286	0,003%	-	-	866667	1,31%
• Alte venituri	-	-	-	-	171131	0,26%

Informația prezentată în tabel denotă că, veniturile întreprinderii înregistrează o creștere, în dinamică. Cel mai mare ritm de creștere s-a înregistrat, în anul 2008, față de anul 2007, când veniturile s-au majorat cu 45 puncte procentuale sau cu 20175956 lei. Această situație se datorează majorării de două ori a normelor de acumulare a deșeurilor menajere pentru locuitorii municipiului Chișinău, în conformitate cu Decizia Consiliului municipal 9/6 din 27.11.2007”Cu privire la aprobarea normelor de acumulare a deșeurilor menajere în municipiul Chișinău”.

Structura veniturilor este formată, în preponderență din veniturile din vânzări, care dețin o pondere de cca. 99 la sută din totalul veniturilor și se compun din:

- Veniturile de bază, obținute de la transportarea deșeurilor solide și lichide;
- Veniturile din realizarea tichetelor. Întreprinderea eliberează tichete agenților economici pentru un anumit volum de deșeuri pe care aceștia pot de sine stătător să le transporte la gunoștea municipală de lângă satul Țințăreni. Prețul tichetelor depinde de volumul deșeurilor transportate;
- Venituri de la cantină, care se formează de la serviciile acordate personalului întreprinderii (alimentarea personalului);
- Venituri din servicii, care reprezintă veniturile obținute de la întreținerea viceelor publice și a necropolei de animale;
- Alte venituri formate din realizarea containerelor pentru acumularea de-

șeurilor persoanelor fizice și agenților economici.

În afară de veniturile din activitatea de bază o cotă neînsemnată (de la 0,53% în anul 2007 până la 0,31%, în anul 2009) o dețin veniturile operaționale, care se compun din:

- Venituri din darea în arendă a două veceuri publice, aflate în gestiunea Î.M. „Autosalubritate”;
- Venituri din servicii auto (reparații) acordate persoanelor fizice și agenților economici;
- Venituri din despăgubiri, care se formează din compensarea despăgubirilor materiale, inclusiv în urma accidentelor;
- Venituri privind pretențiile înaintate în instanța de judecată;
- Alte venituri operaționale (realizarea carnetelor de muncă, a metalului uzat, veniturile anilor precedenți atribuite la pierderi și încasate în perioadele de gestiune, ș.a.).

Venituri nesemnificative sunt înregistrate și din activitatea de investiții, care au fost obținute din realizarea activelor materiale pe termen lung.

Începând cu anul 2008 se obțin venituri din activitatea financiară, care au fost condiționate de diferențele de curs valutar obținute în rezultatul transferării mijloacelor bănești pentru containerele procurate din Germania.

Analiza *veniturilor din vânzări* servește drept punct de pornire la întocmirea diferitor rapoarte analitice de uz intern și extern, întrucât de mărimea, evoluția, structura și stabilitatea veniturilor din vânzări depind consu-

Tabelul 17. Structura altor venituri operaționale în dinamică pe anii 2007-2009

Tipurile de venituri	Anul 2007		Anul 2008		Anul 2009	
	suma, lei	ponderea, %	suma, lei	ponderea, %	suma, lei	ponderea, %
Total alte venituri operaționale din care:	234546	100%	122381	100%	205084	100%
• Venituri de la arenda veceurilor	67712	28,87%	76024	62,12%	88311	43,06%
• Venituri de la servicii auto	9740	4,15%	1377	1,13%	8206	4%
• Veniturile din despăgubiri	26752	11,41%	18406	15,04%	17190	8,38%
• Veniturile privind pretențiile	15943	6,8%	8735	7,14%	60	0,03%
• Alte venituri operaționale	114399	48,77%	17839	14,58%	91316	44,53%

murile și cheltuielile întreprinderii, profitul și rentabilitatea, precum și situația financiară⁶.

O analiză mai detaliată a veniturilor din vânzări este prezentată în tabelul de mai jos.

Din **tabelul 16** observăm că, creșterea veniturilor din vânzări se datorează majorării veniturilor de bază (din transportarea deșeurilor), care ocupă o pondere de cca. 98 la sută din totalul veniturilor din vânzări.

Totodată, remarcăm că majorarea, la finele anului 2007, a normelor de acumulare a deșeurilor menajere, de 2 ori, a condiționat majorarea, în anul 2008, a veniturilor de bază de 1,45 ori față de anul 2007. În anul 2009 veniturile de bază (din transportarea deșeurilor) înregistrează o creștere, majorându-se de 1,47 ori față de anul 2007.

În cadrul altor venituri, în anul 2009, s-au obținut venituri din realizarea containerelelor pentru acumularea deșeurilor persoanelor fizice și agenților economici, care au fost procurate din Germania.

Analizând informația prezentată în tabelul 17, se observă o variație neuniformă a altor venituri operaționale, înregistrându-se o diminuare de 1,9 ori a acestor venituri în anul 2008, față de anul 2007, pentru ca, în anul 2009 situația să revină la normal. Astfel, în anul 2009, suma acestor venituri s-a majorat de 1,68 ori, față de anul 2008.

Diminuarea veniturilor operaționale, în anul 2008, a fost condiționată de micșorarea tuturor veniturilor operaționale, cu excepția celor de la arenda veceurilor (în rezultatul majorării plății pentru arenda veceurilor, suma acestor venituri a crescut, în dinamică).

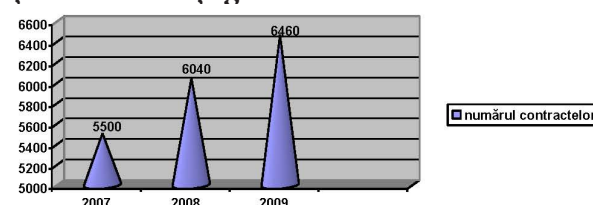
5.1.2. Analiza relațiilor cu beneficiarii Î.M. „Autosalubritate”

Conform statutului Î.M. „Autosalubritate”, spectrul serviciilor acordate de întreprindere este destul de îngust, limitându-se la colectarea și transportarea deșeurilor, soluționarea problemelor legate de prinderea câinilor vagabonzi, întreținerea veceurilor publice, a ceasornicelor orășenești și a gunoștii municipale.

Din informația prezentată în tabelul 18 observăm că, structura beneficiarilor este determinată de tipul serviciilor acordate și modul de achitare a acestora. Reieșind din activitatea de bază a întreprinderii (evacuarea deșeurilor), remarcăm că, principalii beneficiari de servicii sunt agenții economici, care au încheiat contracte cu Î.M. „Autosalubritate”.

Volumul serviciilor acordate agenților economici și gestionarilor fondului locativ înregistrează o creștere în dinamică (în valori absolute), majorându-se cu cca. 10 milioane lei, în anul 2009, față de anul 2007. Majorarea volumului serviciilor acordate acestor categorii de agenți economici a fost condiționată de creșterea numărului contractelor încheiate cu aceștia de la 5500 contracte, în anul 2007, până la 6460, în anul 2009.

Diagrama 1. Numărul contractelor încheiate de către Î.M. „Autosalubritate” cu agenții economici și gestionarii fondului locativ

⁶ Tiriulnicova Natalia „Analiza rapoartelor financiare”, Chișinău, 2004, pag. 8

Tabelul 18 . Informație generalizată privind beneficiarii de servicii a Î.M. „Autosalubritate”

Categorii de beneficiari	2007		2008		2009	
	Valoarea serviciilor, lei	Ponderea, %	Valoarea serviciilor, lei	Ponderea, %	Valoarea serviciilor, lei	Ponderea, %
Sectorul particular (persoane fizice, care se achită direct cu ÎM „Autosalubritate”) pentru evacuarea deșeurilor	1459249	2,93%	3243115	4,61%	3218077	4,44%
Sectorul particular (persoane fizice, care se achită prin intermediul ÎM „Infocom”) pentru evacuarea deșeurilor	8598436	17,32%	17206389	24,48%	17179812	23,71%
Sectorul particular (persoane fizice, care se achită prin intermediul SRL „Infosapr”) pentru evacuarea deșeurilor	2628090	5,28%	4853045	6,91%	5044357	6,95%
DGLCA MF TT mun. Chișinău, pentru întreținerea veceurilor publice, a necropolei de animale și a ceasornicelor orășenești	1122638	2,25%	1100061	1,56%	1040000	1,44%
Personalul întreprinderii (serviciile cantinei) și alți beneficiari (realizarea peliculei, containerelor și alte materiale)	228302	0,45%	54314	0,07%	295600	0,41%
Persoane fizice și agenți economici (servicii de reparații acordate)	13231	0,02%	1652	0,002%	9848	0,01%
Agenți economici și gestionarii fondului locativ CCL, APLP (pentru evacuarea deșeurilor, în baza contractelor încheiate)	34863771	70,05%	42728086	60,78%	44936557	62,01%
Agenții economici (procurarea tichetelor)	839780	1,68%	1091952	1,55%	743338	1,03%
Alți beneficiari (carnete de muncă, realizarea fondurilor fixe, ș.a.)	14024	0,02%	21367	0,04%	3590	0,01%
Total	49767521	100%	70299981	100%	72471179	100%

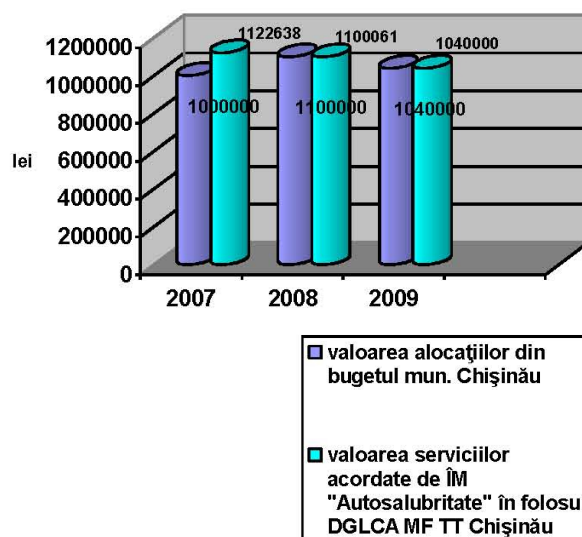
Menționăm că, o mare parte din serviciile acordate de Î.M. „Autosalubritate” sunt achitate prin intermediul ÎM „Infocom” și SRL „Infosapr”. Ponderea serviciilor acordate cu participarea ÎM „Infocom” înregistrează o creștere, în dinamică, de la 17,32% în totalul serviciilor, în anul 2007, până la 23,71% - în anul 2009.

Volumul serviciilor acordate DGLCA MF TT mun. Chișinău, în anii 2008 și 2009 se încadrează în limita alocațiilor acordate din bugetul municipal, iar în anul 2007 valoarea serviciilor acordate de Î.M. „Autosalubritate” depășește limita alocațiilor cu 122638 lei.

Un alt factor care influențează veniturile întreprinderii ține de nivelul onorărilor obligațiilor beneficiarilor față de Î.M. „Autosalubritate”. Analiza în dinamică a datorilor debitoare va permite de a evalua corelația dintre veniturile înregistrate în contabilitate, conform metodei de calcul, și veniturile real încasate, care pot participa, în mod coerent, în circuitul economic al întreprinderii.

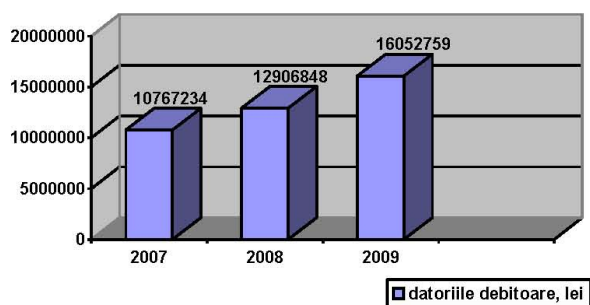
În diagrama de mai jos se prezintă evo-

Diagrama 2. Volumul serviciilor acordate DGLCA MF TT mun. Chișinău și limita alocațiilor acordate Î.M. „Autosalubritate” din bugetul municipal

luția datorilor debitoare a beneficiarilor de servicii prestate de către Î.M. „Autosalubritate”.

Diagrama 3. Evoluția datoriilor debitoare a beneficiarilor de servicii prestate de către Î.M. „Autosalubritate” pe anii 2007 – 2009

Conform diagramei de mai sus se observă creșterea, în dinamică, a datoriilor debitoare față de Î.M. „Autosalubritate” cu cca. 5

milioane lei, în anul 2009, față de anul 2007.

Totodată, în cadrul analizei, s-a constatat că la întreprindere se urmăresc aceste datorii, înaintându-se permanent pretenții în vederea stingerii lor. Multe din pretențiile înaintate nu ajung în instanța de judecată, datoriile fiind stinse treptat.

Analiza și gestionarea creanțelor sunt necesare pentru prevenirea creșterii excesive a acestora, fapt care poate duce la micșorarea încasărilor și apariția creanțelor dubioase.

Informația generalizată cu privire la evoluția celor mai mari datorii debitoare pe tipuri de beneficiari pentru anii 2007 – 2009 este prezentată în tabelul ce urmează.

Tabelul 19. Evoluția celor mai mari datorii debitoare pe tipuri de beneficiari

N d/o	Denumirea beneficiarului	datoria la 01.01.2008, lei	% în total	datoria la 01.01.2009, lei	% în total	datoria la 01.01.2010, lei	% în total
1	Sectorul particular (persoane fizice, care se achită direct cu ÎM „Autosalubritate”) pentru evacuarea deșeurilor	765459	7,11%	1116682	8,65%	445287	2,77%
2	Sectorul particular (persoane fizice, care se achită prin intermediul ÎM „Infocom”) pentru evacuarea deșeurilor	2771243	25,74%	2884750	22,35%	4494384	28%
3	Sectorul particular (persoane fizice, care se achită prin intermediul SRL „Infosap”) pentru evacuarea deșeurilor	1136631	10,56%	1418189	10,99%	1975615	12,31%
4	Sectorul particular (persoane fizice, care se achită prin intermediul ÎMGFL) pentru evacuarea deșeurilor	11781	0,11%	11781	0,09%	11781	0,07%
5	DGLCA MF TT mun. Chișinău, pentru întreținerea veceurilor publice, a necropolei de animale și a ceasornicelor orășenești	-	-	61	0%	180061	1,12%
6	Agenți economici și gestionarii fondului locativ CCL, APLP (pentru evacuarea deșeurilor, în baza contractelor încheiate)	5605604	52,06%	6970295	54%	8410711	52,39%
7	Alți beneficiari	476516	4,43%	505090	3,91%	534920	3,33%
	Total datorii debitoare	10767234	100%	12906848	100%	16052759	100%

În conformitate cu datele tabelului de mai sus, observăm că cea mai mare pondere a datoriilor debitoare o dețin agenții economici și gestionarii fondului locativ, acumulând, practic, 52 la sută din sumele acestor datorii. În dinamică, suma acestor datorii s-a majorat cu cca. 2,8 milioane lei, în anul 2009 față de anul 2007.

De asemenea, se înregistrează creșterea datoriilor sectorului particular, care se achită prin intermediul ÎM „Infocom” de 1,6 ori (sau cu 1,7 milioane lei), în anul 2009 față de anul 2007. Remarcăm că, ponderea acestor datorii în suma totală a datoriilor debitoare constituie, în mediu, 25 la sută.

Datoriile debitoare ale sectorului particular, care se achită prin intermediul SRL „Infosapr” s-au majorat de 1,73 ori (sau cu 839 mii lei), ponderea acestor datorii în suma totală a datoriilor debitoare constituind, în mediu, 11 la sută.

Totodată, Î.M. „Autosalubritate” continuă să presteze servicii de transportare a deșeurilor pentru beneficiarii care nu s-au achitat pentru perioadele precedente, deoarece este unica întreprindere, care prestează servicii

de acest tip, în mod centralizat.

Analiza detaliată a beneficiarilor care au cele mai mari datorii față de Î.M. „Autosalubritate” (agenții economici și gestionarii fondului locativ, care au încheiate contracte directe cu Î.M. „Autosalubritate”) se prezintă în tabelul 20.

Analizând informația din tabel, remarcăm că ponderea datoriilor unui beneficiar este nesemnificativă, dar, reieșind din numărul de contracte încheiate între Î.M. „Autosalubritate” și agenții economici și gestionarii fondului locativ (vezi diagrama 1), se acumulează suma corespunzătoare a datoriei debitoare (5,6 milioane lei în anul 2007, 6,9 milioane lei – în 2008 și 8,4 milioane lei – în 2009).

Totodată, menționăm că, în tabelul 20 au fost analizați beneficiarii care sunt cei mai problematici, în gestionarea datoriei debitoare. Probleme, în ce privește achitarea datoriilor pentru serviciile de transportare a gunoiului, apar mai frecvent la APLP COOP, unde locatarii se achită direct în contabilitatea APLP COOP, iar aceștia, ulterior urmează să transfere banii, conform destinației.

Tabelul 20. Evoluția celor mai mari datorii debitoare ale agenților economici și ale gestionarilor fondului locativ

N d/o	Denumirea beneficiarului	datoria la 01.01.2008, lei	% în total	datoria la 01.01.2009, lei	% în total	datoria la 01.01.2010, lei	% în total
1	APLP Nr. 54/288 COOP	71172	1,27%	101614	1,46%	131423	1,56%
2	CCL Nr. 201	4060	0,07%	31057	0,45%	29884	0,35%
3	APLP Nr. 54/470	15303	0,27%	27264	0,39%	19732	0,23%
4	APLP Nr. 54/267 COOP	7751	0,14%	14890	0,21%	14428	0,17%
5	APLP Nr. 54/348 COOP	2520	0,04%	9240	0,13%	16420	0,20%
6	APLP Nr. 54/204	4514	0,08%	7253	0,10%	8376	0,10%
7	APLP Nr. 54/165 COOP	5257	0,09%	7728	0,11%	8218	0,09%
8	SRL „LivServCom”	249264	4,45%	260623	3,74%	180962	2,15%
9	SRL „Vega-L”	11085	0,20%	31052	0,45%	27454	0,33%
10	SRL „Sel & C”	9403	0,17%	13176	0,19%	13327	0,16%
11	SRL „Dulcinela”	1755	0,03%	9470	0,14%	6407	0,08%
12	SRL „Beluno”	2052	0,04%	1642	0,03%	1231	0,01%
13	SA „Taxi-Service”	4221	0,07%	1170	0,02%	1120	0,01%
14	SRL „Vipatic”	655	0,01%	1318	0,02%	1089	0,01%
15	Lavric Petru	0	0%	0	0%	7773	0,09%
16	Îl „E Guțu”	0	0%	0	0%	5235	0,06%
17	SRL „Aspect -AN”	0	0%	0	0%	5151	0,06%
18	Îl „Starceac Alexandru”	0	0%	0	0%	3510	0,04%
19	Alți beneficiari	5216592	93,07%	6382798	92,48%	7928971	94,3%
	Total datorii debitoare ale agenților economici și ale gestionarilor fondului locativ	5605604	100%	6970295	100%	8410711	100%

În acest context, remarcăm că APLP Nr. 54/288 COOP are cele mai mari datorii față de Î.M. „Autosalubritate”, suma datoriei majorându-se de 1,85 ori, în anul 2009 față de anul 2007 (de la 71172 lei, în anul 2007 până la 131423 lei, în anul 2009). Conducerea Î.M. „Autosalubritate” a înaintat pretenție, în vederea achitării datoriilor respective, în termen de urgență, pentru a evita înaintarea documentelor în judecată pentru încasarea forțată a datoriilor, cât și stoparea evacuării deșeurilor. În rezultatul acestor acțiuni, conducerea APLP Nr. 54/288 COOP a prezentat o scrisoare de garanție, prin care se obligă să achite datoriile pentru lunile curente, iar suma datoriei acumulată pentru perioadele precedente s-o achite eșalonat pe un termen de 3 ani.

În mod similar se procedează și cu alte APLP și CCL, datoriile fiind permanent urmărite de către Î.M. „Autosalubritate”.

Urmărirea datoriilor debitoare ale agenților economici se efectuează în condiții mult mai stricte, materialele fiind înaintate în instanța de judecată. În multe cazuri, nu se ajunge până la proces de judecată, deoarece în caz contrar agenții economici achită, parțial sau integral datoriile, suportând și taxa de stat.

Cel mai problematic este de a încasa datoriile de la SA „LivServCom”, care se află în proces de insolabilitate, în condițiile când Î.M. „Autosalubritate” continuă să le presteze servicii de transportare a deșeurilor. SA „LivServCom” se achită parțial, suma datoriei fiind diminuată cu 79661 lei, în anul 2009 față de anul 2008, dar suma datoriei rămâne, în continuare, mare (la situația din 01.01.2010 suma datoriei debitoare constituia 131mii lei).

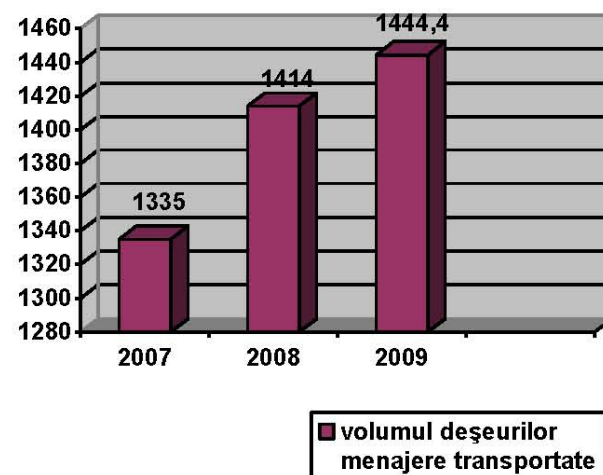
5.1.3. Analiza calității serviciilor acordate de Î.M. „Autosalubritate”, cu evidențierea punctelor forte și slabe

Transportarea deșeurilor menajere se efectuează zilnic, conform graficelor de lucru ale automobilelor și rutelor prestabilite, aprobate de către directorul întreprinderii. Aceste grafice sunt întocmite pe fiecare mijloc de

transport separat, conform capacității acestuia.

Cantitatea anuală a deșeurilor transportate de către Î.M. „Autosalubritate” este prezentată în diagrama de mai jos.

Diagrama 4. Volumul deșeurilor transportate de către Î.M. „Autosalubritate” pe perioada anilor 2007 – 2009, mii m³

Conform diagramei observăm majorarea volumului deșeurilor, în dinamică, fapt ce se datorează creșterii numărului de contracte încheiate privind transportarea deșeurilor menajere solide. Astfel, în anul 2009, volumul deșeurilor transportate s-a majorat cu 109,4 mii m³ în comparație cu anul 2007 și cu 30,4 mii m³ față de anul 2008.

Evacuarea deșeurilor de către Î.M. „Autosalubritate” se efectuează prin intermediul Stației de transbordare a deșeurilor (în continuare - STD) din mun. Chișinău. Conform Programului de gestionare a deșeurilor în mun. Chișinău, aprobat prin Decizia Consiliului municipal nr. 23/10 din 17.05.2005, pe teritoriul STD urma să fie instalată o linie de sortare a deșeurilor, dar până în prezent acest program a rămas nerealizat. Până în prezent, pe teritoriul STD se efectuează selectarea manuală a deșeurilor de polietilenă (PET) de către angajații SRL „Ursachi - Trans”, în baza contractului nr. 9 din 02.02.2009.

După selectarea manuală a deșeurilor de polietilenă, deșeurile rămase, care conțin materii ca sticlă, metal, hârtie, plastic sunt încărcate în autocamioane de tonaj mare și evacuate la gunoiștea municipală din apropierea

s. Țîntăreni, r-l Anenii Noi. Menționăm că, perioada de descompunere a unor deșeuri este destul de îndelungată (de exemplu, pentru deșeuri de hârtie – 3 luni, iar pentru deșeuri de sticlă și plastic cca. 1000 – 4000 ani), și depozitarea acestora duce la contaminarea solului, apelor și aerului, ceea ce prezintă un risc major de poluare a componentelor de mediu.

Menționăm că, termenul de exploatare a poligonului de depozitare a deșeurilor de lângă s. Țîntăreni, r-l Anenii Noi, care se află în gestiunea Î.M. „Autosalubritate” expiră la 01.01.2011. Până în prezent nu s-a rezolvat problema privind alocarea altor terenuri pentru depozitarea temporară a deșeurilor acumulate din mun. Chișinău.

Puncte forte:

- 1) Î.M. „Autosalubritate” activează pe piață de circa 65 de ani și are o practică bogată de acordare a serviciilor în domeniul dat;
- 2) Reieșind din durata îndelungată de activitate, întreprinderea este asigurată cu personal calificat de muncă;
- 3) Se remarcă formarea unor tradiții de continuitate, prin transmiterea experienței din generație în generație;
- 4) Î.M. „Autosalubritate” este unica întreprindere înzestrată cu tehnică specializată performantă, care poate acoperi necesitățile mun. Chișinău;

Puncte slabe:

Calitatea lucrărilor acordate este influențată și de factorii externi, cum ar fi:

- 1) blocarea accesului spre containere de către transportul particular, fapt care nu permite evacuarea deșeurilor conform graficelor stabilite;
- 2) depășirea numărului de locatari în blocurile locative față de numărul locatarilor luați la evidență în ÎMGFL, APLP și CCL, ceea ce cauzează supraîncărcarea atât a containerelor, cât și a camerelor de acumulare a deșeurilor. Asemenea situații creează nu numai un aspect și un miros neplăcut, dar și generează focare de infecții cu efecte directe asupra mediului înconjurător și a sănătății populației;

- 3) conform p.2.3 al Regulamentului cu privire la salubritatea teritoriului și menținerea ordinii sanitare în municipiul Chișinău „...spălarea și dezinfectarea containerelor, camerelor de gunoi...” este pusă în sarcina Î.M. „Autosalubritate”. Totodată, conform p. 2.5 și a p. 5.7 a Regulamentului menționat mai sus, măsurile de întreținere a camerelor de gunoi în blocurile locative este asigurată și de către gestionarii fondului locativ (ÎMGFL, A.P.L.P. și C.C.L.).

În aceste condiții, dublarea sarcinilor determină riscul neexecutării sau executării neadecvate a cerințelor de salubritate, menționate mai sus.

Concluzii și recomandări intermediare

Analiza veniturilor sub aspect de evoluție pe ultimii trei ani, relații cu beneficiarii serviciilor ÎM „Autosalubritate” și calității serviciilor și lucrărilor efectuate rezultă în următoarele **concluzii**:

- ❖ Activitatea întreprinderii este îngust specializată, veniturile de bază (din transportarea deșeurilor) deținând o pondere de cca. 98 la sută din totalul veniturilor din vânzări. Veniturile întreprinderii înregistrează o creștere, în dinamică. Cel mai mare ritm de creștere s-a înregistrat, în anul 2008, față de anul 2007. Această situație se datorează majorării de două ori a normelor de acumulare a deșeurilor menajere pentru locuitorii municipiului Chișinău, în conformitate cu Decizia Consiliului municipal 9/6 din 27.11.2007”Cu privire la aprobarea normelor de acumulare a deșeurilor menajere în municipiul Chișinău”.
- ❖ Remarcăm că majorarea, la finele anului 2007, a normelor de acumulare a deșeurilor menajere, de 2 ori, a condiționat majorarea, în anul 2008, a veniturilor de bază de 1,45 ori față de anul 2007. În anul 2009 veniturile de bază (din transportarea deșeurilor) înregistrează o creș-

tere, majorându-se de 1,47 ori față de anul 2007.

- ❖ Principalii beneficiari de servicii a Î.M. „Autosalubritate” sunt agenții economici, care au încheiat contracte cu întreprinderea. Majorarea volumului serviciilor acordate acestor categorii de agenți economici a fost condiționată de creșterea numărului contractelor încheiate cu aceștia de la 5500 contracte, în anul 2007, până la 6460, în anul 2009. Totodată, o mare parte din agenți economici nu au încheiat contracte de evacuare a deșeurilor cu Î.M. „Autosalubritate”, dar, indirect, beneficiază de serviciile acesteia, influențând asupra nivelului veniturilor obținute de întreprindere.
- ❖ Un factor care influențează veniturile întreprinderii ține de nivelul onorărilor obligațiilor beneficiarilor față de Î.M. „Autosalubritate”, datoriile debitoare înregistrând o creștere cu cca. 5 milioane lei, în anul 2009, față de anul 2007. Totodată, menționăm că, cei mai problematici, în gestionarea datoriei debitoare sunt APLP COOP, unde locatarii se achită direct în contabilitatea APLP COOP, iar aceștia, ulterior urmează să transfere banii, conform destinației. Totodată, în cadrul analizei, s-a constatat că la întreprindere se urmăresc aceste datorii, înaintându-se permanent pretenții în vederea stingerii lor. Multe din pretențiile înaintate nu ajung în instanța de judecată, datoriile fiind stinse treptat.
- ❖ Urmărirea datoriilor debitoare ale agenților economici se efectuează în condiții mult mai stricte, materialele fiind înaintate în instanța de judecată. În multe cazuri, nu se ajunge până la proces de judecată, deoarece agenții economici achită, parțial sau integral datoriile, evitând și achitarea taxei de stat. Cel mai problematic este de a încasa datoriile de la SA „LivServCom”, care se află în proces de insolvență, în condițiile când Î.M. „Autosalubritate” continuă să le presteze servicii de transportare a deșeurilor.

În acest context, pot fi recomandate

următoarele măsuri pentru a asigura stabilitatea financiară și dezvoltarea întreprinderii:

- Ținând cont de faptul că, la moment, la întreprindere nu este aplicată o politică de publicitate și promovare a produselor și lucrărilor oferite, ar fi cazul ca conducerea acesteia să găsească metode de valorificare a acestor rezerve, în scopul majorării veniturilor;
- O recomandare ar fi și neadmiterea generării datoriilor debitoare sau, cel puțin, minimizarea lor la un nivel, care să nu admită paralizarea procesului de achitare cu salariații, furnizorii de bunuri și în ansamblu activitatea de bază a întreprinderii;
- Pentru a îmbunătăți real calitatea lucrărilor este necesar în regim de urgență soluționarea unor probleme, cum ar fi:
 - Examinarea posibilităților de alocare a terenurilor pentru depozitarea temporară a deșeurilor după 01.01.2011, pentru preîntâmpinarea agravării situației ecologice în mun. Chișinău;
 - Găsirea unor posibilități de delimitare a responsabilităților între Î.M. „Autosalubritate” și gestionarii fondului locativ (ÎMGFL, A.P.L.P. și C.C.L.) în vederea spălării și dezinfectării containerelor, camerelor de gunoi în blocurile locative, pentru a nu genera focare de infecții cu efecte directe asupra mediului înconjurător și a sănătății populației.

5. 2. Analiza cheltuielilor ÎM „Autosalubritate” și evidențierea factorilor ce influențează structura lor

Cheltuielile întreprinderii sunt absolut necesare pentru organizarea procesului de producere, pentru înzestrarea cu mijloace fixe, pentru gestiunea tuturor activităților, care, în final, vor genera profit.

Sistemul de cheltuieli din cadrul întreprinderii este unul dintre cele mai importante și problematice sectoare, care arată efortul depus de întreprindere în vederea realizării

Tabelul 21. Structura cheltuielilor ÎM „Autosalubritate”

Tipuri de cheltuieli	Anul 2007		Anul 2008		Anul 2009	
	suma, lei	ponderea, %	suma, lei	ponderea, %	suma, lei	ponderea, %
Cheltuieli, total, din care:	45444682	100%	58885710	100%	60031091	100%
1. costul vânzărilor	36142570	79,53%	46907429	79,66%	43093049	71,78%
2. cheltuieli comerciale	90070	0,2%	19574	0,03%	439185	0,73%
3 cheltuieli generale și administrative	8139395	17,91%	10563869	17,94%	13160505	21,92%
4. alte cheltuieli operaționale	1066045	2,35%	1382630	2,35%	2348632	3,91%
5. cheltuieli din activitatea de investiții	6602	0,01%	12208	0,02%	17464	0,03%
6. cheltuieli din activitatea financiară	-		-		972256	1,62%

obiectivului final – obținerea profitului și maximizarea valorii întreprinderii.

De exactitatea reflectării în evidența contabilă și oportunitatea efectuării unor tipuri de cheltuieli depinde rezultatul financiar al activității întreprinderii.

5.2.1. Aprecierea oportunității efectuării anumitor categorii de cheltuieli

Pentru aprecierea oportunității efectuării cheltuielilor este necesar de a analiza fiecare tip de cheltuieli, în dependență de structura acestora.

Reieșind din specificul activității, cea mai mare pondere din structura cheltuielilor o deține costul vânzărilor (de la 79,23 % în 2007 până la 71,78% în 2009), care include:

- ✓ Consumul de carburanți și lubrifi-anți, utilizați în procesul prestării serviciilor.
- ✓ Consumul pieselor de schimb, folosite în reparația curentă a autovehiculelor (DT 1 și DT 2);
- ✓ Consumurile privind retribuirea muncii, care cuprind salariile de bază și suplimentare ale muncitorilor încadrați în procesul prestării serviciilor, premiile, adaosurile, contribuțiile de asigurări sociale calculate în baza salariului personalului care participă la procesul de producție;
- ✓ Consumurile indirecte de producție, care sunt legate de deservirea și gestiunea subdiviziunilor regiei și includ:

- cheltuieli de întreținere și uzura mijloacelor fixe cu destinația productivă;
- amortizarea activelor nemateriale utilizate în procesul de producție;
- uzura obiectelor de mică valoare și scurtă durată (OMV-SD);
- salariile și contribuțiile de asigurări sociale ale personalului subdiviziunilor regiei;
- alte cheltuieli aferente procesului de producție.

Cheltuielile generale și administrative ocupă o pondere importantă în totalul cheltuielilor, înregistrând o creștere, în dinamică, de 1,6 ori (sau cu cca. 5 milioane lei) în anul 2007 față de anul 2009. Respectiv, s-a majorat și ponderea acestor cheltuieli, în suma totală a cheltuielilor întreprinderii, de la 17,91% în anul 2007 până la 21,92%, în anul 2009.

În componența cheltuielilor generale și administrative, care reprezintă cheltuieli aferente deservirii și gestiunii ÎM „Autosalubritate” în ansamblu, se includ:

- ✓ salariile, sporurile la salarii, primele, contribuțiile de asigurări sociale și medicale ale aparatului administrativ al regiei;
- ✓ amortizarea activelor nemateriale și uzura mijloacelor fixe utilizate în scopuri generale;
- ✓ cheltuieli de sponsorizare și binefacere care se efectuează prin transfer organizațiilor necomerciale și persoanelor fizice în baza scrisorilor de adresare ale acestora sau în alte

Tabelul 22. Evoluția cheltuielilor generale și administrative ale ÎM „Autosalubritate” pentru anii 2007-2009

Tipuri de cheltuieli	anul 2007		anul 2008		anul 2009	
	suma, lei	% în total	suma, lei	% în total	suma, lei	% în total
Cheltuieli generale și administrative, total inclusiv:	8139395	100%	10563869	100%	13160505	100%
1. uzura mijloacelor fixe	629791	7,74%	618122	5,85%	653735	4,97%
2. reparația mijloacelor fixe	101460	1,25%	137349	1,30%	700316	5,32%
3. întreținerea mijloacelor fixe	46450	0,57%	64483	0,61%	-	-
4. amortizarea activelor nemateriale	11390	0,14%	11537	0,11%	7572	0,06%
5. întreținerea personalului administrativ și de conducere	4230532	51,98%	4739509	44,87%	6083053	46,22%
6. impozite și taxe, cu excepția impozitului pe venit	2005145	24,64%	3812825	36,09%	3976789	30,22%
7. donații în scopuri de binefacere și sponsorizare	14000	0,17%	-	-	-	-
8. privind protecția muncii	2820	0,03%	27178	0,26%	5926	0,05%
9. de deplasare	6520	0,08%	18785	0,18%	11697	0,09%
10. de reprezentare	5963	0,07%	-	-	-	-
11. alte cheltuieli generale și administrative, din care:	1085324	13,33%	1134081	10,73%	1721417	13,08%

- ✓ cazuri prevăzute de legislația în vigoare;
- ✓ impozite și taxe, cu excepția impozitului pe venit;
- ✓ cheltuieli privind protecția muncii. În baza listelor nominale este distribuită angajaților antrenați la efectuarea lucrărilor în condiții nocive și dăunătoare sănătății echivalentul a 0,5 litri de lapte, conform art.242 din CM al RM;
- ✓ cheltuieli de reprezentare;
- ✓ cheltuieli de deplasare;
- ✓ apa și canalizarea în scopuri administrative;
- ✓ combustibilul utilizat la automobilele ce deservește personalul administrativ;
- ✓ energia electrică;
- ✓ pregătirea și perfecționarea cadrelor;
- ✓ asigurarea personalului și patrimoniului;
- ✓ cheltuieli bancare, audit, notariale și juridice;
- ✓ dobânda aferentă leasingului financiar;
- ✓ cheltuieli pentru comunicații;
- ✓ cheltuieli privind întreținerea programelor aplicate în domeniul evidenței;
- ✓ comision bancar unic la acordarea creditului;

- ✓ asigurarea mijloacelor fixe;
- ✓ cheltuieli privind servicii spălare auto;
- ✓ cheltuieli privind pensiile pentru pierderea capacității de muncă.

În tabelul de mai jos vom prezenta evoluția în dinamică a cheltuielilor generale și administrative pentru perioada analizată 2007-2009.

Analiza cheltuielilor generale și administrative, prezentată în **tabelul 22** demonstrează că, cea mai mare pondere din cadrul acestor cheltuieli revine cheltuielilor pentru întreținerea personalului administrativ și de conducere, în care se includ salariile personalului administrativ și de conducere, contribuțiile de asigurări sociale și primele de asigurare obligatorii medicale. Menționăm că primele cu ocazia diverselor sărbători, ajutoarele materiale acordate la concediu (în mărimea unui salariu tarifar) sunt reflectate în cadrul altor cheltuieli operaționale (la contul 714).

Observăm că, suma **cheltuielilor pentru întreținerea personalului administrativ și de conducere** este în creștere, pe parcursul perioadei analizate, de 1,4 ori (sau cu cca. 1,8 milioane lei), în anul 2009, față de anul 2007, chiar dacă ponderea acestor cheltuieli în suma totală a cheltuielilor generale și administrative este în descreștere (de la 51,98% în anul 2007 până la 46,22% în anul 2009).

Totodată, menționăm că, ritmul de

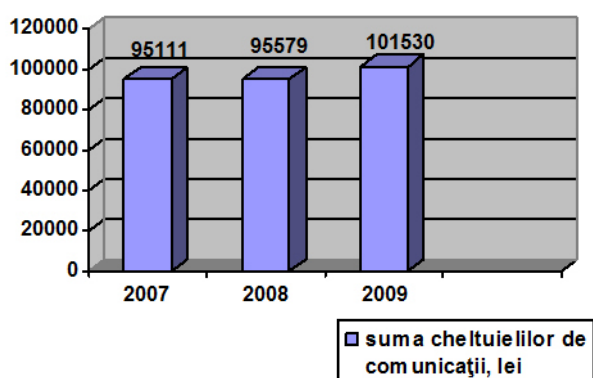
creștere a cheltuielilor generale și administrative depășește ritmul de creștere a veniturilor. Astfel, dacă ritmul de creștere a veniturilor în anul 2009, față de anul 2007 constituie 150%, apoi ritmul de creștere a cheltuielilor generale și administrative pentru aceeași perioadă constituie 161%.

În acest context, remarcăm că ritmul de creștere a cheltuielilor pentru întreținerea personalului administrativ și de conducere constituie 143,8%, în anul 2009, față de anul 2007, numărul personalului administrativ și de conducere rămânând același (60 persoane), pe parcursul perioadei analizate.

Analizând informația prezentată în **tabelul 22**, observăm majorarea, în dinamică, a altor cheltuieli generale și administrative, care includ cheltuielile de telecomunicații, cheltuieli pentru combustibilul automobilelor, care deservesc personalului administrativ și de conducere, cheltuieli pentru energia electrică, gaze naturale, apă canalizare, serviciile programe aplicate în domeniul evidenței contabile, dobânda pentru leasing, comisioane bancare ș.a. Astfel, suma acestor cheltuieli s-a majorat de 1,6 ori (sau cu 636 mii lei), în anul 2009, față de anul 2007.

Din cadrul altor cheltuieli generale și administrative, vom analiza oportunitatea efectuării **cheltuielilor de telecomunicații**. În componența cheltuielilor de comunicații se includ achitarea serviciilor pentru telefonie fixă, GSM (telefonie mobilă) și internet. Evoluția cheltuielilor de telecomunicații se prezintă în figura de mai jos.

Diagrama 5. Evoluția cheltuielilor de telecomunicații ale ÎM „Autosalubritate” pentru anii 2007-2009

Practic, lunar ÎM „Autosalubritate” a cheltuit pentru comunicații, în mediu, 7926 lei – în anul 2007, 7965 lei – în anul 2008 și 8461 lei – în anul 2009.

Cheltuielile de telefonie mobilă sunt suportate de regie în sumă totală pentru: directorul, directorii adjuncți (două persoane), contabil-șef și șeful de exploatare, iar parțial, în sumă de 100 lei lunar, pentru 8 șefi de sectoare.

În componența altor cheltuieli generale și administrative se includ și **cheltuielile pentru instalarea și deservirea programelor automatizate de evidență contabilă**.

La ÎM „Autosalubritate” a fost instalat, în anul 2007, complexul de programe „Glas-sac Count”, care deservește procesul de evidență contabilă. Cheltuielile pentru instalarea acestui program au constituit 61000 lei, iar cheltuielile pentru deservirea lui constituie 2000 lei lunar.

În procesul de colectare a informației, necesare pentru studiul în cauză, s-a constatat că, sistematizarea și generalizarea informației anuale se efectuează cu mari dificultăți și necesită mult timp. De asemenea, s-a observat că, exploatarea programului devine problematică, atunci când mai mulți colaboratori lucrează concomitent în acest program.

În acest context, considerăm că cheltuielile suportate pentru întreținerea programului respectiv nu se justifică, iar unele datorii dintre informația din documentele primare și registrele contabile pot duce în eroare organele care efectuează controlul activității întreprinderii (Serviciul fiscal de stat, Departamentul Control Financiar și Revizie, CC-CEC, subdiviziunile specializate ale Primăriei mun. Chișinău).

Cheltuielile generale și administrative ale ÎM „Autosalubritate” sunt influențate și de **cheltuielile privind dobânzile pentru leasing financiar**.

Astfel, întreprinderea a procurat în leasing două automobile, care deservesc aparatul de conducere:

1. Toyota Avensis Sedan 2,0, care a fost procurat în anul 2006 de la SRL „Continent”. Condițiile de leasing, contractate cu MAIB –

Leasing SA, prevedeau eşalonarea achitării pe o perioadă de 5 ani. Preţul automobilului constituia 21200 euro, dar, pentru că a fost procurat în leasing, la preţul iniţial s-au mai adăugat:

- dobânda de leasing, care constituie 7257 euro;
- comisionul unic, în sumă de 318 euro;
- cheltuieli privind asigurarea în sumă de 3885,96 euro.

Astfel, cheltuielile suportate de întreprindere pentru procurarea acestui automobil au constituit 32660,96 euro. Plăţile de leasing, suportate lunar de întreprindere, sunt recalculate în lei, la cursul oficial al BNM, respectiv cheltuielile întreprinderii sunt influenţate de cursul euro.

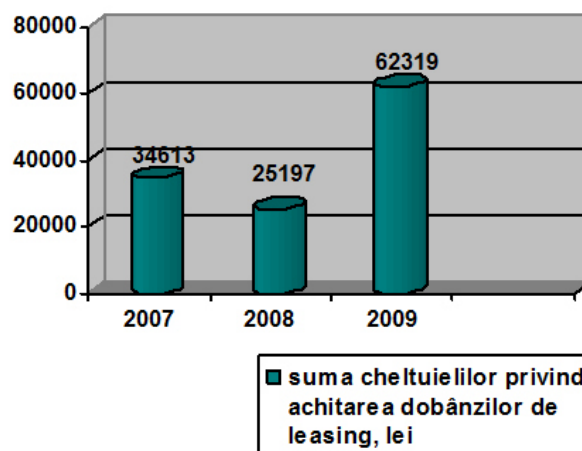
2. Nissan X-Trail Elegance 2,0, care a fost procurat în anul 2009 (26.03.2009) de la „DAAC - Vandi” SRL. Condiţiile de leasing, contractate cu MAIB – Leasing SA, prevedeau eşalonarea achitării pe o perioadă de 1 an. Preţul automobilului constituia 412384,32 lei, dar, pentru că a fost procurat în leasing, la preţul iniţial s-au mai adăugat:

- dobânda de leasing, care constituie 42287,86 lei;
- comisionul unic, în sumă de 6185,76 lei;
- cheltuieli privind asigurarea în sumă de 19794,45 lei.

Astfel, cheltuielile suportate de întreprindere pentru procurarea acestui automobil au constituit 480652,39 lei. Acest contract de leasing a fost contractat în lei, dar perioada de achitare este mai mică, respectiv, plăţile lunare de leasing sunt mai mari.

Din condiţiile de leasing, expuse mai sus, observăm că întreprinderea suportă lunar cheltuieli privind achitarea dobânzilor de leasing, care sunt incluse în cheltuielile generale şi administrative. În figura de mai jos se prezintă evoluţia, în dinamică, a cheltuielilor privind achitarea dobânzilor de leasing.

Diagrama 6. Evoluţia cheltuielilor privind achitarea dobânzilor de leasing ale ÎM „Autosalubritate” pentru anii 2007-2009

Analizând figura de mai sus, observăm că, în anul 2009, s-au majorat semnificativ cheltuielile, din motivul procurării celui de-al doilea automobil, plata pentru primul automobil nefiind finisată. Mai mult ca atât, perioada de leasing pentru al doilea automobil este mai scurtă (12 luni), respectiv şi suma lunară a dobânzii este mai mare.

Remarcăm că, în anul 2009 (03.04.2009) ÎM „Autosalubritate” a mai procurat un automobil de serviciu Volkswagen SARAN, care deserveşte conducerea, în valoare de 245281 lei.

Menţionăm că, automobilele de serviciu, care au valoare mai mare de 200000 lei, se consideră „de lux” pentru întreprindere. Astfel, întreprinderea nu va putea deduce uzura, în scopuri fiscale, pentru valoarea automobilului care depăşeşte 200000 lei.⁷

În aceste condiţii, considerăm inoportună decizia conducerii de a procura automobile „de lux” pentru scopuri administrative, deoarece cheltuielile suportate influenţează semnificativ rezultatul financiar şi fluxul de numerar al întreprinderii.

În continuare vom analiza oportunitatea efectuării altor cheltuieli operaţionale, care includ:

- cheltuielile privind vânzarea altor active curente;
- cheltuieli sub formă de amenzi,

7 Codul Fiscal al Republicii Moldova. Legea Republicii Moldova Nr.1163-XII din 24.04.97, art. 26 (9)

Tabelul 23. Structura altor cheltuieli operaționale ale ÎM „Autosalubritate” pentru anii 2007-2009

Tipul de cheltuieli	anul 2007		anul 2008		anul 2009	
	suma, lei	% în total	suma, lei	% în total	suma, lei	% în total
Alte cheltuieli operaționale, total	1066045	100%	1382630	100%	2348632	100%
1. din vânzarea altor active curente	881	0,08%	9067	0,66%	5927	0,25%
2. amenzi, penalități și despăgubiri achitate	7505	0,70%	89191	6,45%	193519	8,24%
3. aferente plății creditelor și împrumuturilor	-		-		532661	22,68%
4. alte cheltuieli operaționale din care:	1057659	99,21%	1284372	92,89%	1616525	68,83%
• adaos și prime la salariu	594270		683290		821339	
• contribuții de asigurări sociale	145196		163030		187988	
• contribuții de asigurări medicale	-		105		2187	
• sponsorizări	1000		9000		9000	
• cheltuieli de la cantină, baza de odihnă, cabinetul stomatologic, ș.a.						
	317193		428947		596011	

- penalități, despăgubiri;
- cheltuieli aferente dobânzilor pentru credite și împrumuturi;
- alte cheltuieli operaționale.

Evoluția în dinamică a altor cheltuieli operaționale este prezentată în tabelul de mai sus.

Analizând informația prezentată în **tabelul 23** observăm o creștere de 2,2 ori (sau cu cca. 1,3 milioane lei) a altor cheltuieli operaționale, în anul 2009, față de anul 2007.

În structura acestor cheltuieli, remarcăm o creștere semnificativă a cheltuielilor sub formă de amenzi, penalități, despăgubiri. Astfel, suma acestor cheltuieli s-a majorat de 25,8 ori (sau cu cca. 186 mii lei), în mare parte, din contul penalităților calculate pentru neachitarea în termen a impozitelor și taxelor, penalităților calculate pentru neachitarea datoriei față de SRL „Chișinău - Gaz”, penalitățile calculate pentru întârzierea plăților lunare de leasing ș.a.

Remarcăm majorarea cheltuielilor privind primele și adaosurile la salariu de 1,38 ori (sau cu cca. 227 mii lei), în anul 2009 față de anul 2007. Aceste cheltuieli includ primele cu ocazia diverselor sărbători, ajutoarele materiale acordate la concediu (în mărimea unui salariu tarifar) salariaților, ajutoare materiale acordate foștilor lucrători ș.a.

În anul 2009 au fost suportate **cheltuieli aferente dobânzilor pentru credite și împrumuturi** în sumă de 532,7 mii lei, care

sunt condiționate de creditele bancare obținute de la Banca Socială pentru procurarea autocamioanelor speciale de la firma germană ESE Industrie GmbH și a containerelor.

Sistematizând cele expuse mai sus, remarcăm o gestionare mai puțin eficientă a activității ÎM „Autosalubritate” prin efectuarea excesivă a unor cheltuieli. Acest fapt nu poate să rămână în afara atenției Consiliului Municipal, chiar dacă în statutul ÎM „Autosalubritate” este menționat că „întreprinderea formează și stabilește de sine stătător devizele de venituri și cheltuieli”.

5.2.2. Analiza relațiilor cu furnizorii și creditorii întreprinderii. Evidențierea întreprinderilor furnizoare de mărfuri/ servicii – ca obiect al procesului de aprovizionare a întreprinderii

Mărfurile și serviciile, în procesul de aprovizionare, se achiziționează în baza contractelor, încheiate cu furnizorii. Principalii furnizori ai ÎM „Autosalubritate” sunt:

- Furnizorii de produse petroliere – SRL „Parstar Petrol”, SRL „Dominic”;
- Furnizorii de uleiuri pentru mașini – SRL „Calbor - Grup”;
- Furnizori de piese de schimb – ÎM „Agropiese - TGR” SRL, ÎM „Centrul Auto - Kamaz” SRL, SRL „Zil - Concesa”, SRL „Masarax-Com”;

Tabelul 24. Evoluția datoriilor creditoare ale ÎM „Autosalubritate” pentru anii 2007 - 2009

Nr.	Denumirea furnizorului	Datoria la 01.01.08	în % față de total	Datoria la 01.01.09	în % față de total	Datoria la 01.01.10	în % față de total
1	ÎI "Sîrbu Serghei"	130874	2,40%	111544	1,74%	54222	0,87%
2	SRL "Calbor Grup"	277575	5,08%	218411	3,41%	196645	3,16%
3	Andrei Margină	29200	0,53%	0	-	0	-
4	SRL "Bared Com"	182000	3,33%	0	-	0	-
5	Cooperator 1	28086	0,51%	28086	0,44%	0	-
6	ÎM "Agropiese TGR" SRL	192696	3,53%	57899	0,90%	117480	1,89%
7	ÎM "Centrul Auto - Kamaz" SRL	78367	1,44%	20778	0,32%	5549	0,09%
8	Inconter TMC	20000	0,37%	0	-	0	-
9	"Moldis Trading" SRL	527519	9,66%	250446	3,91%	0	-
10	ÎM "Rompetrol Moldova" SRL	127530	2,34%	0	-	0	-
11	SRL "Masarax - Com"	31096	0,57%	9241	0,14%	0	-
12	SA "Autoprim Service"	987985	18,09%	1107692	17,29%	328448	5,28%
13	SA "ArtMet"	653597	11,97%	375757	5,87%	311859	5,02%
14	SA "Iccar"	17024	0,31%	0	-	0	-
15	SA "Cunac"	72729	1,33%	813	0,01%	100881	1,62%
16	SRL "Defoil"	145513	2,66%	0	-	0	-
17	SRL "Fabianca"	446109	8,17%	497328	7,76%	477166	7,68%
18	SRL "Zil-Concesea"	98208	1,80%	99343	1,55%	104613	1,68%
19	Sanatoriu Preventoriu de bază SPB	38699	0,71%	26891	0,42%	16083	0,26%
20	SA "Stejaur"	14689	0,27%	12817	0,20%	11737	0,19%
21	SRL "Ursachi Trans"	516550	9,46%	1083650	16,92%	1121581	18,05%
22	SRL "Exceldec"	0	-	287789	4,49%	0	-
23	SRL "Dominic"	0	-	112073	1,75%	257404	4,14%
24	ÎM "Moldintergaz" SRL	0	-	149553	2,33%	0	-
25	SA "Mitra Group"	0	-	33412	0,52%	16200	0,26%
26	SRL "Parstar Petrol"	0	-	1132004	17,67%	1640896	26,40%
27	SRL "Resort Auto"	7860	0,14%	20040	0,31%	18300	0,29%
28	SA "JLC"	0	-	14286	0,22%	17350	0,28%
29	SA "Incomas"	0	-	99863	1,56%	0	-
30	SA "Basapetrol"	0	-	223000	3,48%	0	-
31	SRL "Danrem Trans"	0	-	0	-	118250	1,90%
32	SA "MAIB Leasing"	5709	0,10%	0	-	34518	0,56%
33	SA "Orbita - 9"	0	-	0	-	24969	0,40%
34	SA "Edilitate"	0	-	0	-	943930	15,19%
35	SRL "Infosapr"	45229	0,83%	54925	0,86%	41117	0,66%
36	SA "Apă-Canal Chișinău"	49525	0,91%	159560	2,49%	52782	0,85%
37	SRL "Chișinău Gaz"	213314	3,91%	57775	0,90%	98684	1,59%
38	Alte datorii	523302	9,58%	159984	2,50%	104073	1,67%
	Total datorii	5460985	100%	6404960	100%	6214737	100%

- Furnizorii de anvelope, acumulatori, resoare auto – SA „Autoprim Service”, SRL „Resort - Auto”;
- Furnizorii de haine speciale de lucru – ÎI „Sîrbu Serghei”, SA „Cunac”;
- Furnizorii de containere – SA „Art Met”;
- Furnizorii de servicii de transport – SRL „Ursachi Trans”, SRL „Exp Trans Com”;
- Furnizorii de servicii de trans-

portare a solului – SRL „Danrem Trans”;

- Furnizori de produse lactate – SA „JCL” ș.a.

Analiza relațiilor cu furnizorii se va efectua în baza datoriilor comerciale, care cuprind angajamentele regiei față de furnizori, antreprenori, privind materiile prime, mărfurile procurate, și serviciile de care a beneficiat regia.

Analizând informația prezentată în tabelul 24, remarcăm creșterea datoriilor credi-

toare ale ÎM „Autosalubritate”, în anul 2008 cu cca. 943 mii lei (sau de 1,17 ori) față de anul 2007. Majorarea datoriilor creditoare a fost, în mare parte, condiționată de majorarea datoriilor debitoare (de 1,19 ori) pentru serviciile prestate de ÎM „Autosalubritate”, în anul 2008, față de anul 2007.

În anul 2009 se observă micșorarea datoriilor regiei față de furnizori cu cca. 190 mii lei, în comparație cu anul 2008. Situația dată se explică prin majorarea de două ori a normelor de acumulare a deșeurilor menajere pentru locuitorii municipiului Chișinău.

Din datele tabelului, observăm că cele mai mari datorii s-au acumulat față de agenții economici, care furnizează mărfuri și servicii utilizate nemijlocit în activitatea de bază a întreprinderii.

Cele mai mari datorii, 26,4% din totalul datoriilor (sau cca. 1,6 mln. lei), în anul 2009, se înregistrează față de SRL ”Parstar Petrol”, care asigură întreținerea cu produse petroliere. În acest context menționăm că, până în anul 2008, drept furnizori de produse petroliere pentru ÎM „Autosalubritate” erau SRL „Defoil”, ÎM „Romp petrol Moldova” SRL, SA „Basapetrol”, care nu au mai acceptat să livreze produse pe datorie.

Situații similare se remarcă și la alți furnizori (SRL ”Bared Com”, Inconter TMC, SRL ”Masarax - Com”, ÎM ”Moldintergaz” SRL, SA ”Incomaș” ș.a.), care, în prezent, nu mai apar ca furnizori pentru ÎM „Autosalubritate”.

În baza informației din **tabelul 24**, observăm creșterea, în dinamică, a datoriei față de SRL ”Ursachi Trans”, care prestează servicii de transportare a deșeurilor de la STD la gunoiștea municipală Țîntăreni. Astfel, la finele anului 2009, suma datoriei constituia 1,12 milioane lei, majorându-se de 2,2 ori, față de anul 2007 și de 1,03 ori, față de anul 2008.

În anul 2009, a fost asfaltat teritoriul bazei ÎM „Autosalubritate”, pentru care s-au acumulat datorii față de SA ”Edilitate” în sumă de cca. 943 mii lei.

Totodată, s-au acumulat datorii mari față de SRL ”Fabianca”, care a prestat servicii de reparație a încăperilor ÎM „Autosalubrita-

te”, suma datoriei înregistrând nivelul de 477 mii lei, la finele anului 2009.

În general suma datoriilor față de alți agenți economici este dispersată și nu depășește nivelul de 6% din totalul datoriilor creditoare, dar fiind însumate, se atinge nivelul de 6,2 milioane lei, în anul 2009.

Menționăm că ÎM „Autosalubritate” practică achitățile reciproce cu unii furnizori pentru mărfurile și serviciile prestate, în contul datoriilor acumulate de aceștia pentru transportarea deșeurilor. Se fac achitățile reciproce cu următorii agenți economici: SA ”Apă-Canal Chișinău”, SRL ”Chișinău Gaz”, ÎM ”Centrul Auto - Kamaz” SRL, ÎM ”Agropiese TGR” SRL, SRL ”Zil-Concesa”, SA ”Orbita - 9” ș.a.

5.2.3. Metodele de procurare a mărfurilor și serviciilor în cadrul achizițiilor la ÎM „Autosalubritate”

Examinând modul de achiziționare a mărfurilor și serviciilor la ÎM „Autosalubritate” s-a stabilit că, procesul în cauză nu are prestabilite forme speciale de procurare, prevăzute în instrucțiuni, regulamente, ordine sau alte documente obligatorii spre executare pentru persoanele cu funcții de răspundere a întreprinderii, inclusiv cele, în obligațiunile funcționale ale cărora este inclusă sarcina dată. Acest proces, în ultimii trei ani, are loc mai mult bazat pe principii, care ar putea fi numite tradiționale sau neformale (neoficializate).

Toate achizițiile efectuate în perioada supusă studiului au fost efectuate fără concursul Consiliului Municipal Chișinău, deoarece această cerință nu este stabilită în statului întreprinderii sau în deciziile consiliului.

5.2.4. Oportunitatea implementării grupului de lucru pentru achizițiile întreprinderii

Este necesar de menționat, că Legea privind achizițiile publice nr. 96-XVI din 13.04.2007⁸ nu prevede expres obligațiu-

⁸ Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 107-111/470 din 27.07.2007

nea întreprinderilor municipale de a efectua achizițiile de mărfuri și/sau servicii, conform procedurii stabilite pentru autoritățile administrației publice, ceea ce, la prima vedere, argumentează inoportunitatea efectuării achizițiilor în conformitate cu legea în cauză.

Totodată observăm, că alineatul (5) al articolului 12 din Legea privind achizițiile publice prevede că, deși entitatea nu întrunește condițiile de autoritate publică sau persoană juridică de drept public, ea poate fi calificată ca autoritate contractantă, la dorința sau decizia organelor de conducere competente, cu condiția efectuării achizițiilor în strictă conformitate cu legea susmenționată, iar autoritățile contractante, la rândul lor, sunt obligate să asigure respectarea procedurilor stabilite pentru achizițiile publice.

Astfel, rezultă că, rămâne la discreția Consiliului municipal Chișinău sau a Primarului General al capitalei decizia de a obliga întreprinderile municipale să efectueze achizițiile de mărfuri conform principiilor și metodelor stabilite pentru achizițiile publice.

Această opinie, evident, urmează a fi discutată și analizată cu concursul serviciului juridic al Primăriei, precum și cu alte instituții competente în domeniul de expertizare a legislației.

Dar, indiferent de concluziile ce vor veni în urma analizei, un lucru este cert, că aplicarea mecanismului stabilit pentru achizițiile publice are un șir de avantaje, dintre, care cele mai principale ar fi următoarele:

- Asigurarea unei transparențe maxime a procesului de achiziție a mărfurilor și serviciilor;
- Eliminarea, în mare măsură, a examinării subiective a unor oferte și prestabilirea, din start, a aplicării principiul celei mai avantajoase, din punct de vedere economic, oferte.

Cu toate acestea sunt și unele dezavantaje, ce rezultă din perioada destul de mare (aproximativ de două - trei luni), necesară pentru efectuarea achizițiilor, conform legii în cauză. Aceasta, însă, poate fi redusă la minimum, mai ales că achizițiile de bunuri și servicii de o valoare ce nu depășesc respectiv 20000 lei și 25000 lei, conform articolului 2 al legii,

nu sunt supuse procedurilor standarde stabilite de aceasta. Deci, în caz că este necesitatea de a procura careva piese de schimb pentru utilaje sau alte produse de mică valoare nu este un risc deosebit de a stopa pe o perioadă mare de timp procesul de prestare a lucrărilor (serviciilor).

În acest context considerăm oportună formarea și implementarea grupului de lucru pentru achizițiile întreprinderii, care va asigura transparența procurărilor efectuate de întreprindere și paralel va elimina riscul asumat de către conducerea întreprinderii în cadrul procurărilor de mărfuri și servicii, mai ales, celor de o valoare mai mare de 20000-25000 lei.

5.2.5. Analiza relațiilor cu Bugetul Public Național (BPN)

ÎM "Autosalubritate" este plătitoare de următoarele impozite și taxe:

1. Impozitul pe venit, inclusiv
 - ✓ Impozitul pe venit reținut din salariu;
 - ✓ Impozitul pe venit reținut la sursa de plată din surse, altele decât salariul;
 - ✓ Impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător – din anul 2008 este stabilită cota „zero”, dar pot apărea plăți în cazul când obligația fiscală se determină prin metode și surse indirecte (la depistarea cazurilor de evaziune fiscală);
2. Contribuții de asigurări sociale obligatorii de stat;
3. Prime de asigurări medicale obligatorii;
4. Impozit funciar;
5. Impozit pe bunurile imobiliare;
6. Taxa pe valoare adăugată;
7. Taxa pentru folosirea drumurilor;
8. Taxa pentru apă;
9. Taxa pentru amenajarea teritoriului;
10. Taxa pentru unitățile comerciale
11. Alte taxe

Menționăm că, din punct de vedere

Tabelul 25. Informație generalizată privind obligațiile fiscale ale ÎM "Autosalubritate" pentru anul 2007

(lei)

Tipul impozitului, taxei	Impozite, taxe				penalitatea			
	Sold la începutul perioadei (+ supraplată - restanță)	calculat	achitat	Sold la finele perioadei (+ supraplată - restanță)	Sold la începutul perioadei (+ supraplată - restanță)	calculat	achitat	Sold la finele perioadei (+ supraplată - restanță)
Impozit pe venit reținut din salariu	-72145,45	1216051	1191220	-96976,45	-1673,97	4710,47	-	-6384,44
Impozit pe venit reținut la sursa din venituri altele decât salariul	+188,45	12558	10150	-2219,55	+1,77	23,91	-	-22,14
Impozit pe venit din activitatea de întreprinzător	+29511,07	1131	-	+28380,07	-	-	-	-
Contribuții de asigurări sociale virate angajaților	-544566	2699884	2570000	-694550	-	-	-	-
Contribuții individuale de asigurări sociale	-51204	488048	456469	-82783	-	-	-	-
Prime de asigurări medicale	-17157,15	633245	578000	-72402,15	+1141,27	1462,96	-	-321,69
Impozit funciar	+50,21	-	26275	+26325,21	-736,66	-	-	-736,66
Impozitul pe bunurile imobiliare	+483,03	3262,03	2779	-	-1,82	-	-	-1,82
TVA	-337198,27	2560335	2627073	-270460,27	-15101,1	35394,3	-	-50495,4
Taxa pentru folosirea drumurilor	+223,2	64422	64422	+223,2	-	-	-	-
Taxa pentru apă	+60,39	11983	11924,5	+1,89	-14,47	-	-	-14,47
Taxa pentru amenajarea teritoriului	-	13170	12980	-190	-24,42	-	-	-24,42
Taxa pentru unitățile comerciale	-	-	-	-	-	-	-	-
Alte taxe	-	-	3729,3	3729,3	-	-	-	-

fiscal, ÎM "Autosalubritate" se află la evidență la Direcția Administrarea Contribuabililor Mari a Inspectoratului Fiscal Principal de Stat (DACM).

Ultimul control fiscal a fost efectuat în anul 2008, în perioada 22.09.2008 – 07.10.2008, fiind verificată perioada 01.01.2007 – 31.07.2008. În rezultatul controlului s-au depistat următoarele încălcări fiscale:

- Majorarea pierderilor fiscale în anul 2007 cu 14919 lei;
- Diminuarea TVA în anul 2007 cu 6930 lei, pentru care s-a calculat amendă în mărime de 2079 lei și penalitate în sumă de 1140 lei;
- Diminuarea impozitului pe bunurile imobiliare cu suma de 189 lei, pentru care s-a calculat amendă în mări-

me de 57 lei ;

- Eschivarea de la plata taxei pentru unitățile comerciale în sumă de 675 lei, pentru care s-a calculat amendă în mărime de 100% (675 lei) și penalitate în sumă de 132 lei;
- Indicarea incorectă a codurilor personale în Nota de informare privind plățile achitate rezidenților din sursele de venit, altele decât plățile salariale, pentru care s-a calculat amendă în mărime de 900 de lei;
- Pentru neachitarea în termen a contribuțiilor de asigurări sociale virate angajaților și contribuțiile individuale de asigurări sociale s-a calculat penalitatea (majorarea de întârziere) în sumă de 20675 de lei;
- Pentru completarea incorectă a dă-

Tabelul 26. Informație generalizată privind obligațiile fiscale ale ÎM ” Autosalubritate” pentru anul 2008

(lei)

Tipul impozitului, taxe	Impozite, taxe				penalitatea			
	Sold la începutul perioadei (+ supraplată - restanță)	calculat	achitat	Sold la finele perioadei (+ supraplată - restanță)	Sold la începutul perioadei (+ supraplată - restanță)	calculat	achitat	Sold la finele perioadei (+ supraplată - restanță)
Impozit pe venit reținut din salariu	-96976,45	1377627	1399722	-74881,45	-6384,44	3591,43	-	-9975,87
Impozit pe venit reținut la sursa din venituri altele decât salariul	-2219,55	5699	9880	+1961,45	-22,14	1,38	30	+6,48
Impozit pe venit din activitatea de întreprinzător	+28380,07	-2966,22	-	31346,28	-	-	-	-
Contribuții de asigurări sociale virate angajaților	-694550	3136561,5	3290584	-540527,5	-	17888	-	-17888
Contribuții individuale de asigurări sociale	-82783	800349,32	769365	-113767,32	-	2787	-	- 2787
Prime de asigurări medicale	-72402,15	945570	949126	-68846,15	321,69	1363,99	-	-1685,68
Impozit funciar	+26325,21	52650	26325	+0,21	-736,66	-	737	+0,34
Impozitul pe bunurile imobiliare	-	3873	3873	-	-1,82	2,84	4,65	-0,01
TVA	-270460,27	2759189	2653542	-376107,27	-50495,4	70618,95	43435	-77679,35
Taxa pentru folosirea drumurilor	+223,2	69282	69282	+223,2	-	-	-	-
Taxa pentru apă	+1,89	7276,7	11209,53	+3934,72	-14,47	-	-14,47	-
Taxa pentru amenajarea teritoriului	-190	13380	10300	-3270	-24,42	6,95	24,00	-7,37
Taxa pentru unitățile comerciale	-	675	675	-	-	142,1	142,1	-
Alte taxe	-	-	2785,11	2785,11	-	-	-	-

rilor de seamă fiscale (a declarației TVA și notelor de informare IAL 08 și IAS 04) s-a calculat amendă în mărime de 1500 de lei;

- Neintroducerea în fișa contului personal a calculului privind impozitul funciar, pentru anul 2007, în sumă de 26325 de lei.

Analiza relațiilor cu BPN în perioada 2007-2009 se va efectua pe fiecare perioadă fiscală, fiind depistate cauzele apariției sancțiunilor fiscale aplicate de către Serviciul Fiscal de Stat.

Analizând informația prezentată în tabel, observăm că, la finele anului 2007 ÎM ”Autosalubritate” a acumulat restanțe la impozite și taxe în sumă de 1,22 milioane lei.

Cele mai mari restanțe se înregistrează la TVA, ceea ce cauzează calcularea pena-

lităților pentru neachitarea în termen a TVA. Remarcăm, că cheltuielile privind amenzile și penalitățile suportate de către întreprindere nu se deduc din venitul brut și influențează asupra profitului.

Analizând informația din tabel remarcăm că, se repetă situația anului precedent, suma restanței rămâne la același nivel și constituie cca, 1,18 milioane lei.

Cele mai mari restanțe, în sumă de 376107 lei, înregistrându-se la plata TVA. Pentru această perioadă fiscală s-a calculat penalitatea pentru neachitarea în termen a TVA, în sumă de 70618,95 lei, care a fost achitată parțial de ÎM ” Autosalubritate”. Astfel, reieșind din restanța la penalitate rămasă din anul 2007, suma majorării de întârziere, la finele anului 2008, a constituit 77679,35 lei.

O situație similară se observă și în cazul plăților sociale. Astfel, restanța la BASS

Tabelul 27. Informație generalizată privind obligațiile fiscale ale ÎM "Autosalubritate" pentru anul 2009

(lei)

Tipul impozitului, taxei	Impozite, taxe				penalitatea			
	Sold la începutul perioadei (+ supraplată - restanță)	calculat	achitat	Sold la finele perioadei (+ supraplată - restanță)	Sold la începutul perioadei (+ supraplată - restanță)	calculat	achitat	Sold la finele perioadei (+ supraplată - restanță)
Impozit pe venit reținut din salariu	-74881,45	1749296	1731817,6	-92359,85	-9975,87	4755,46	13972	-759,33
Impozit pe venit reținut la sursa din venituri altele decât salariul	+1961,45	3172	3221	+2010,45	+6,48	-	-	+6,48
Impozit pe venit din activitatea de întreprinzător	31346,28	-	-	+31346,29	-	-	-	-
Contribuții de asigurări sociale virate angajaților	-540527,5	3587346,3	3524820	-603053,76	-17888	-	17888	-
Contribuții individuale de asigurări sociale	-113767,32	1156203,8	1045375,5	-224595,68	- 2787	-	2787	-
Prime de asigurări medicale	-68846,15	1352176	1250082	-170940,15	-1685,68	5431,59	3050	-4067,3
Impozit funciar	+0,21	26325	22388	-3936,79	+0,34	516,12	-	-515,8
Impozitul pe bunurile imobiliare	-	4604,03	4652	+47,97	-0,01	8,72	10	+1,27
TVA	-376107,27	2724487	2882296,8	-218297,48	-77679,35	36241,1	100605,47	-13315
Taxa pentru folosirea drumurilor	+223,2	136476	69030	-67222,8	-	40,33	-	-40,33
Taxa pentru apă	+3934,72	6351	2417	+0,72	-	-	-	-
Taxa pentru amenajarea teritoriului	-3270	14030	17300	-	-7,37	159,37	45	-121,75
Taxa pentru unitățile comerciale	-	562,5	562,7	+0,20	-	2,30	2,30	-
Alte taxe	-	-	23346,7	23346,7	-	-	-	-

pentru neachitarea contribuțiilor de asigurări sociale virate angajaților constituie 540527,47 lei, iar restanța la contribuțiile individuale de asigurare socială constituie 113767,32 lei.

Penalitatea pentru neachitarea contribuțiilor de asigurări sociale virate angajaților a fost calculată în rezultatul controlului fiscal despre care s-a menționat mai sus și constituie, în total, 20675 lei, care a fost achitată doar în anul 2009.

Restanța la FAOAM pentru neachitarea primelor de asigurări medicale constituie 68846,15 lei. Pentru neachitarea primelor de asigurări medicale s-a calculat o penalitate de 1363,99 lei, care nu a fost achitată de către întreprindere.

Din informația prezentată în tabel constatăm, la finele perioadei 2009, o restanță la impozite și taxe în sumă de 1,38 milioane

lei. Deși ÎM "Autosalubritate" achită parțial obligațiile fiscale, suma restanței se majorează, față de anul 2008, cu 203 mii lei.

Menționăm că, neachitarea obligațiilor fiscale duce la apariția unor riscuri pentru întreprindere, cum ar fi blocarea operațiunilor pe conturile bancare, inițierea procedurii de sechestrare a bunurilor ce se află în gestiunea întreprinderii, majorarea cheltuielilor privind penalitățile și amenzile fiscale.

Totodată, în situația când nu pot fi asigurate la timp obligațiile fiscale, ÎM "Autosalubritate" își permite efectuarea unor cheltuieli inoportune, care sunt suportate lunar de întreprindere (salarii majorate, prime și adaosuri la salariu, procurarea automobilelor de lux, pentru care lunar se achită dobânzi de leasing ș.a.)

Concluzii și recomandări intermediare

Analiza cheltuielilor ÎM "Autosalubritate" accentuează tendința de majorare, în dinamică și nu se observă o tendință de a căuta posibilități de optimizare a acestora. Afirmția dată rezultă din următoarele **concluzii**:

❖ În perioada analizată se observă majorarea, în dinamică, a cheltuielilor întreprinderii. Cheltuielile generale și administrative ocupă o pondere importantă în totalul cheltuielilor, înregistrând o creștere, în dinamică, de 1,6 ori (sau cu cca. 5 milioane lei) în anul 2007 față de anul 2009.

❖ Analiza cheltuielilor generale și administrative demonstrează că, cea mai mare pondere din cadrul acestor cheltuieli revine cheltuielilor pentru întreținerea personalului administrativ și de conducere, în care se includ salariile personalului administrativ și de conducere, contribuțiile de asigurări sociale și primele de asigurare obligatorii medicale.

Totodată, menționăm că, ritmul de creștere a cheltuielilor generale și administrative depășește ritmul de creștere a veniturilor. Astfel, dacă ritmul de creștere a veniturilor în anul 2009, față de anul 2007 constituie 150%, apoi ritmul de creștere a cheltuielilor generale și administrative pentru aceeași perioadă constituie 161%.

În acest context, remarcăm că ritmul de creștere a cheltuielilor pentru întreținerea personalului administrativ și de conducere constituie 143,8%, în anul 2009, față de anul 2007, numărul personalului administrativ și de conducere rămânând același (60 persoane), pe parcursul perioadei analizate.

❖ Cheltuielile generale și administrative ale ÎM „Autosalubritate” sunt influențate și de cheltuielile privind dobânzile pentru leasing financiar. Procurarea a două automobile în leasing, valoarea cărora depășește 200000 lei (limită stabilită în Codul Fiscal, pentru care se permite calcularea uzurii) afectează capacitatea de

plată a întreprinderii, deoarece dobânzile și plățile de leasing se suportă lunar de către întreprindere.

În aceste condiții, considerăm inoportună decizia conducerii de a procura trei automobile „de lux” (dintre care două în leasing) pentru scopuri administrative, deoarece cheltuielile suportate influențează semnificativ rezultatul financiar și fluxul de numerar al întreprinderii.

❖ O situație alarmantă se observă pentru ÎM "Autosalubritate" și la achitarea obligațiilor fiscale. Astfel, suma restanței la buget constituie 1,22 milioane lei, în anul 2007, 1,18 milioane lei, în anul 2008 și 1,38 milioane lei, în anul 2009.

Totodată, în situația când nu pot fi asigurate la timp obligațiile fiscale, ÎM "Autosalubritate" își permite efectuarea unor cheltuieli inoportune, care sunt suportate lunar de întreprindere (salarii majorate, prime și adaosuri la salariu, cheltuieli de telecomunicații în sume mari, procurarea automobilelor de lux, pentru care lunar se achită dobânzi de leasing ș.a.). Lipsa unui monitoring permanent a cheltuielilor ÎM "Autosalubritate" a cauzat admiterea unor cheltuieli nejustificate privind penalitățile pentru neachitarea în termen a impozitelor și taxelor la buget.

❖ În ce privește datoriile ÎM "Autosalubritate" față de furnizori, menționăm că s-au acumulat datorii creditoare în sume mari, care au atins nivelul de 5,4 milioane lei – în anul 2007, 6,4 milioane lei – în anul 2008 și 6,2 milioane lei – în anul 2009. Remarcăm că cele mai mari datorii s-au acumulat față de agenții economici, care furnizează mărfuri și servicii utilizate nemijlocit în activitatea de bază a întreprinderii.

Cele mai mari datorii, 26,4% din totalul datoriilor (sau cca. 1,6 mln. lei), în anul 2009, se înregistrează față de SRL "Parstar Petrol", care asigură întreținerea cu produse petroliere. În acest context menționăm că, până în anul 2008, drept furnizori de produse petroliere pentru ÎM „Autosalubritate” erau SRL „Defoil”,

ÎM „Rompetrol Moldova” SRL, SA „Basapetrol”, care nu au mai acceptat să livreze produse pe datorie.

Situații similare se remarcă și la alți furnizori (SRL ”Bared Com”, Inconter TMC, SRL ”Masarax - Com”, ÎM ”Moldintergaz” SRL, SA ”Incomaș” ș.a.), care, în prezent, nu mai apar ca furnizori pentru ÎM „Autosalubritate”.

- ❖ La momentul studiului, procesul de achiziționare a mărfurilor nu este reglementat prin anumite ordine sau acte normative și, în final, decizia este primită de către conducerea ÎM ”Autosalubritate”. Pe de o parte procesul în cauză nu este îndeajuns de transparent, pe de altă parte creează anumite riscuri pentru conducerea întreprinderii și Consiliul Municipal Chișinău. Acest lucru mai poate avea, drept consecință, și influența procesului decizional de anumiți factori subiectivi, fapt ce poate atrage după sine efectuarea unor cheltuieli necorelate integral necesităților financiare ale întreprinderii.

În baza concluziilor menționate mai sus, se propun următoarele recomandări:

- Majorarea veniturilor, preponderent din cauza majorării normelor de evacuare a deșeurilor, nu este un pretext pentru majorarea nejustificată a cheltuielilor. Creșterea, în dinamică, a cheltuielilor generale și administrative nu influențează sub nici o formă calitatea serviciilor oferite. În acest context, recomandăm monitorizarea mai strictă a acelor categorii de cheltuieli, care prezintă riscuri pentru întreprindere (de exemplu, neachitarea obligațiilor fiscale duce la apariția unor riscuri pentru întreprindere, cum ar fi blocarea operațiunilor pe conturile bancare, inițierea procedurii de sechestrare a bunurilor ce se află în gestiunea întreprinderii, majorarea cheltuielilor privind penalitățile și amenzile fiscale.).
- În condițiile când suma datoriilor ÎM ”Autosalubritate” față de furnizori este mare, apare riscul ca aceștia din urmă

să nu mai accepte furnizarea mărfurilor, în avans, lucru care s-a mai întâmplat în activitatea întreprinderii. Respectiv, nu sunt argumentate deciziile conducerii de a efectua cheltuieli în sume mari pentru scopuri administrative. În acest sens, recomandăm optimizarea acelor tipuri de cheltuieli, care nu sunt absolut necesare pentru dezvoltarea întreprinderii.

- În scopul eficientizării cheltuielilor privind achizițiile întreprinderii și alegerii celor mai convenabile, din punct de vedere financiar, oferte este necesar de a forma și implementa la întreprindere grupul de lucru pentru achiziții și a aplica prevederile Legii privind achizițiile publice nr. 96-XVI din 13.04.2007, evident că cu concursul și implicarea Consiliului Municipal în acest proces.

5.3. Aprecieră și analiza indicatorilor economico-financiari

Analiza financiară constituie un instrument managerial care contribuie la cunoașterea situației financiare a întreprinderii, a factorilor și cauzelor care au determinat-o, în vederea fundamentării obiectivelor strategice de menținere și de dezvoltare a întreprinderii într-un mediu concurențial.

Prin intermediul analizei financiare, se stabilesc punctele forte și punctele vulnerabile ale gestiunii financiare, se dă o explicație a cauzelor obținerii unor rezultate nesatisfăcătoare și se propun măsuri de îmbunătățire a lor.

Pentru efectuarea analizei financiare a Î.M. ”Autosalubritate”, s-au utilizat surse interne de informații, care reflectă activitatea propriu-zisă a întreprinderii, stările acesteia în anumite momente și este asigurată de sistemul de evidență contabilă, ce conține patru documente financiare de bază:

- 1) Bilanțul contabil;
- 2) Raportul privind rezultatele financiare;
- 3) Raportul fluxului mijloacelor bănești;
- 4) Raportul fluxului capitalului propriu.

Tabelul 28. Evoluția rezultatelor financiare ale ÎM „Autosalubritate” în perioada 2007 – 2009

lei

n/o	Indicatorii	anul 2007	anul 2008	anul 2009
1	Venituri din vânări	44 399 622	64 316 432	66 208 244
2	Costul vânzărilor	36 142 570	46 907 429	43 093 049
3	Profitul brut (pierdere globală)	8 257 052	17 409 003	23 115 195
4	Alte venituri operaționale	234 546	122 381	205 084
5	Cheltuieli comerciale	90 070	19 574	439 185
6	Cheltuieli generale și administrative	8 139 395	10 563 869	13 160 505
7	Alte cheltuieli operaționale	1 066 045	1 382 630	2 348 632
8	Profit (pierdere) din activitatea operațională	(803 912)	5 565 311	7 371 957
9	Profit (pierdere) din activitatea de investiții	4 398	22 303	(10 089)
10	Profit (pierdere) din activitatea financiară	(799 514)	347 800	(514 636)
11	Profitul (pierdere) perioadei de gestiune până la impozitare	(799 514)	5 935 414	6 847 232
12	Cheltuieli (economii) privind impozitul pe venit	197 560	(850 411)	-
13	Profit net (pierdere)	(997 074)	6 785 825	6 847 232

5.3.1. Analiza indicatorilor rezultatelor financiare

Indicatorii rezultatelor activității economico-financiare sunt orientați spre studierea performanțelor întreprinderii și aprecierea perspectivelor evoluției în viitor. Acest grup de indicatori corespund atât intereselor și nevoilor gestionarilor interni, cât și intereselor partenerilor externi.

Din datele prezentate în tabel rezultă că Î.M. ” Autosalubritate” a obținut un rezultat financiar pozitiv (profit net) în ultimele două perioade de gestiune.

În anul 2008 se observă îmbunătățirea rezultatelor financiare la toate pozițiile, ceea ce se datorează majorării de două ori a normelor de acumulare a deșeurilor menajere pentru locuitorii municipiului Chișinău. Această decizie a Consiliului Municipal⁹ a permis Î.M. ” Autosalubritate” să obțină un profit net de 6,8 milioane lei, în anul 2008, menținându-se aceeași tendință în anul 2009.

Remarcăm majorarea, în dinamică, a profitului brut de 2 ori, în anul 2008 față de anul 2007 și de 1,3 ori, în anul 2009 față de anul 2008.

Totodată, observăm că, în anul 2009, suma profitului brut s-a majorat cu 5,7 mi-

lioane lei, față de anul 2008, iar suma profitului din activitatea operațională, în aceeași perioadă de gestiune, s-a majorat doar cu 1,8 milioane lei. Acest fapt se datorează creșterii cheltuielilor generale și administrative cu cca. 3 milioane lei, în fiecare perioadă de gestiune. După cum am menționat în subcapitolul 5.2.1, majorarea cheltuielilor generale și administrative este condiționată de majorarea cheltuielilor pentru întreținerea personalului administrativ și de conducere.

Rezultatul financiar din activitatea operațională este influențat și de alte cheltuieli operaționale (prime, adaosuri la salariu, dobânzile pentru leasing, dobânzile pentru creditele bancare ș.a.), care s-au majorat cu 966 mii lei, în anul 2009, față de anul 2008.

În aceste condiții, nivelul redus al altor venituri operaționale și nivelul înalt al cheltuielilor generale și administrative și a altor cheltuieli operaționale, conduce la diminuarea profitului din activitatea operațională, iar, în final, la diminuarea profitului net.

Remarcăm că, în anul 2009, întreprinderea a obținut pierderi din activitatea de investiții și financiară, ceea ce a condus la diminuarea profitului net în această perioadă fiscală.

Profitul net, obținut în anul 2008, a fost folosit la acoperirea pierderilor anilor precedenți.

Reieșind din cele menționate mai sus, considerăm că situația financiară a întreprin-

⁹ Decizia Consiliului municipal 9/6 din 27.11.2007”Cu privire la aprobarea normelor de acumulare a deșeurilor menajere în municipiul Chișinău”

Tabelul 29. Calculul rentabilității vânzărilor pentru anii 2007 – 2009

Indicatorii	anul 2007	anul 2008	anul 2009
Profitul brut, lei	8 257 052	17 409 003	23 115 195
Venitul din vânzări, lei	44 399 622	64 316 432	66 208 244
Rentabilitatea vânzărilor, ($r.1/r.2 * 100$)	18,6	27,1	34,9

derii se îmbunătățește, în dinamică, dar, prin optimizarea unor categorii de cheltuieli s-ar putea înregistra un rezultat financiar mai benefic.

5.3.2. Analiza rentabilității

Rentabilitatea reprezintă capacitatea întreprinderii de a realiza profit necesar producției, dezvoltării și remunerării capitalurilor întreprinderii. Măsura rentabilității este redată de un sistem de rate de eficiență, care măsoară gradul în care se utilizează diverse resurse ale întreprinderii.

Rentabilitatea se determină ca raportul dintre efectele economice și financiare obținute de întreprindere și eforturile depuse pentru obținerea acestora. Sistemul de rate de rentabilitate include:

- ✓ Rata rentabilității vânzărilor;
- ✓ Rata rentabilității activelor (rentabilitatea economică);
- ✓ Rata rentabilității capitalului (rentabilitatea financiară).

Rata rentabilității vânzărilor indică profitul care se obține la un leu vânzări și reflectă capacitatea întreprinderii de a obține profit din vânzarea produselor finite, efectuarea lucrărilor, prestarea serviciilor.

Din informația prezentată în tabel, observăm creșterea, în dinamică, a ratei rentabilității vânzărilor, fiind însoțită de creșterea

volumului vânzărilor. Această situație este favorabilă pentru întreprindere.

Astfel, dacă, în anul 2007, la fiecare leu venituri din vânzări Î.M. "Autosalubritate" obținea 18,6 bani profit brut, apoi în anul 2008 – 27,1 bani, iar în anul 2009 – 34,9 bani.

Rentabilitatea economică exprimă gradul de valorificare al capitalului total, al capitalului fix și al capitalului circulant. Nivelul rentabilității economice se măsoară prin intermediul ratelor de rentabilitate a activelor și a resurselor consumate, pornind de la un rezultat financiar (profit până la impozitare, profit din activitatea operațională, profit net) și ansamblul mijloacelor economice utilizate. Calculul ratelor de rentabilitate economică este prezentat în tabelul următor.

Rentabilitatea economică (a activelor) este considerată ca unul din cei mai importanți indicatori ai competitivității și reflectă mărimea profitului obținut de la fiecare leu al mijloacelor investite în circuitul întreprinderii, indiferent de sursa de finanțare a acestora. Întreprinderile la care rentabilitatea activelor este cea mai înaltă se consideră cele mai competitive pe piață și pot face față concurenței în domeniul respectiv. În țările cu economie dezvoltată, se consideră satisfăcătoare o rentabilitate a activelor mai mare de 25%, ceea ce înseamnă că, în maximum 4 ani, întreprinderea își poate reînnoi capitalurile angajate prin profitul obținut¹⁰.

10 N. Botnari „Finanțele întreprinderii”, Editura Prim, Chișinău, 2008, pag.193

Tabelul 30. Calculul nivelului rentabilității economice pentru anii 2007 – 2009

Indicatorii	anul 2007	anul 2008	anul 2009
1. Profitul brut, lei	8 257 052	17 409 003	23 115 195
2. Profitul net (pierdere netă), lei	(997 074)	6 785 825	6 847 232
3. Costul vânzărilor, lei	36 142 570	46 907 429	43 093 049
4. Total active, lei	24 043 664	30 715 550	47 708 855
5. Rata rentabilității economice (a activelor), % ($r.2/r.4 * 100\%$)	- 4,15	+ 22,09	+14,35

Tabelul 31. Calculul nivelului rentabilității financiare pentru anii 2007 – 2009

Indicatorii	anul 2007	anul 2008	anul 2009
1. Profitul net (pierdere netă), lei	(997 074)	6 785 825	6 847 232
2. Capital propriu, lei	14 015 510	20 711 392	27 386 682
3. Rentabilitatea financiară, % ($r.1/r.2 \cdot 100\%$)	- 7,11	+ 32,76	+ 25,00

Din informația prezentată în tabel re-marcăm un nivel foarte scăzut al rentabilității activelor (de - 4,25) la Î.M. "Autosalubritate", în anul 2007, an în care s-au obținut pierderi.

În perioadele ulterioare, anii 2008 și 2009 nivelul rentabilității activelor înregistrează valori pozitive, ceea ce înseamnă că întreprinderea începe să devină mai competitivă pe piață, aceste condiții fiind asigurate de creșterea normelor de evacuare a deșeurilor, în anul 2008. Respectiv, în anul 2008 se observă cel mai înalt nivel al rentabilității activelor de 22%, nivel apropiat de cel recomandat la nivel internațional (de 25%).

În anul 2009 nivelul rentabilității activelor scade cu 7,7 puncte procentuale, față de anul 2008, înregistrând nivelul de 14,35%.

Rentabilitatea financiară exprimă capacitatea întreprinderii de a realiza profit net prin capitalurile proprii angajate în activitatea sa și reflectă scopul final al proprietarilor. Calculul rentabilității financiare este prezentat în tabelul ce urmează.

Analizând rezultatele obținute în tabel, observăm o valoare negativă a nivelului rentabilității financiare, în anul 2007. Astfel, în anul 2007, la fiecare leu capital propriu Î.M. "Autosalubritate" obținea câte 7,11 bani pierderi nete.

Fluctuația nivelului rentabilității financiare, în anii 2008 și 2009 este condiționată de aceiași factori ca și rentabilitatea activelor. Respectiv, în anul 2008, se înregistrează cel mai înalt nivel al rentabilității financiare, fiind condiționat de creșterea normelor de evacuare a deșeurilor, în anul 2008.

În anul 2009 nivelul rentabilității financiare scade cu 7,7 puncte procentuale, față de anul 2008, înregistrând nivelul de 25,00%.

Nivelul rentabilității financiare depinde de justetea politicii comerciale (rentabili-

tatea vânzărilor), fapt care a fost menționat anterior în cadrul analizei cheltuielilor. Astfel, lipsa unor măsuri de promovare a produselor (serviciilor, lucrărilor) din partea Î.M. "Autosalubritate" are ca efect final - micșorarea nivelului rentabilității financiare.

5.3.3. Analiza lichidității și solvabilității

Lichiditatea reprezintă capacitatea întreprinderii de a transforma activele sale în bani, iar gradul de lichiditate caracterizează capacitatea de plată a întreprinderii.

Gradul în care întreprinderea poate face față datoriilor pe termen scurt se numește **solvabilitate**, care se măsoară prin intermediul ratelor de lichiditate:

- Rata lichidității imediate (absolute), care caracterizează capacitatea întreprinderii de a-și achita imediat datoriile pe termen scurt, utilizând doar mijloacele bănești disponibile la moment;
- Rata lichidității relative (intermedie) caracterizează capacitatea întreprinderii de a-și achita datoriile pe termen scurt prin mobilizarea mijloacelor bănești, a investițiilor pe termen scurt și a creanțelor pe termen scurt;
- Rata lichidității curente (generale) relevă posibilitățile întreprinderii de a-și transforma, într-un termen scurt, toate activele curente în mijloace bănești pentru achitarea deplină a datoriilor pe termen scurt.

Calculul coeficienților de lichiditate și solvabilitate în dinamică pe perioada anilor 2007 – 2009 este prezentat în tabelul de mai jos.

Tabelul 32. Calculul coeficienților de lichiditate și solvabilitate pentru anii 2007 – 2009

Indicatorii	anul 2007	anul 2008	anul 2009
1. Total active, lei	24 043 664	30 715 550	47 708 855
2. Total active curente, lei	14 918 178	18 422 046	24 962 136
3. Creanțe pe termen scurt, lei	11 543 722	13 693 113	17 956 411
4. Investiții pe termen scurt, lei	-	-	-
5. Mijloace bănești, lei	72 239	191 692	25 394
6. Total datorii pe termen scurt, lei	8 664 620	9 880 140	18 658 437
7. Lichiditatea imediată, (r.5/r.6)	0,008	0,019	0,001
8. Lichiditatea relativă, ((r.5+r.4+r.3)/r.6)	1,34	1,41	0,96
9. Lichiditatea curentă, (r.2/r.6)	1,72	1,86	1,34

Conform calculelor prezentate în tabel, **rata lichidității imediate** are valori foarte scăzute, situate mult sub limita inferioară. Teoria economică apreciază că o valoare a ratei lichidității imediate de 0,2 – 0,3 ar exprima raționalitatea unei întreprinderi bine administrate, din punct de vedere financiar.

Nivelul foarte scăzut al acestei rate pentru Î.M. "Autosalubritate" se explică prin efectuarea nejustificată a unor achiziții în proporții mari, care afectează capacitatea de plată a întreprinderii. Nivelul lichidității imediate este influențat și de alte cheltuieli, suportate lunar de către întreprindere, cum ar fi: majorări de salarii, cheltuieli de telecomunicații relativ mari în contextul specificului activității întreprinderii, plata dobânzilor pentru creditele bancare și plățile de leasing ș.a. Anume nivelul scăzut al capacității de plată a Î.M. "Autosalubritate" creează dificultăți la achitarea la timp a obligațiilor fiscale, pentru care, ulterior sunt achitate sancțiuni fiscale și majorări de întârziere (penalități). Capacitatea redusă de plată a Î.M. "Autosalubritate" influențează și asupra creșterii sumei datoriilor creditorilor față de furnizori.

Rata lichidității intermediare (relative), calculată în **tabelul 32** se încadrează în limitele intervalului optim (0,7 - 1), dar pentru a asigura achitarea datoriilor pe termen scurt atât din contul mijloacelor bănești, cât și din contul creanțelor pe termen scurt, este necesar de a eficientiza politica de credit comercial promovată de întreprindere (asigurarea încasării datoriilor debitoare), precum și de a monitoriza permanent starea financiară a clienților. Menționăm, în acest context că, din analiza datoriilor debitoare față de Î.M.

„Autosalubritate” (**vezi diagrama 3**) se observă creșterea, în dinamică, a datoriilor debitoare cu cca. 5 milioane lei, în anul 2009, față de anul 2007.

Rata lichidității curente, de asemenea, se încadrează în limitele intervalului optim (1 – 2,5). În acest sens se pune în evidență și calitatea bunurilor deținute de întreprindere la care ea poate apela, atunci când este nevoită să-și achite, la scadență, datoriile contractate pe termen scurt.

5.3.4. Evaluarea indicatorilor de structură ai pasivelor

Din punct de vedere al conținutului economic, sursele de finanțare a activelor (pasivul), reprezintă totalitatea drepturilor proprietarilor și totalitatea obligațiilor întreprinderii. Componenta surselor de finanțare a activelor, predominarea anumitor componente asupra altora, evoluția structurii pasivelor, în mod direct, determină stabilitatea și independența financiară a întreprinderii. În **anexa 1** este prezentată evoluția structurii pasivelor ale Î.M. „Autosalubritate” pentru perioada 2007 – 2009.

Indicatorii de structură ai pasivelor servesc la aprecierea structurii financiare a întreprinderii, la stabilirea compoziției capitalului prin prisma surselor de constituire a acestuia.

Rata de îndatorare globală măsoară ponderea datoriilor în patrimoniul întreprinderii. Se consideră normal ca partea datoriilor în patrimoniul întreprinderii să nu fie mai mare de 2/3, respectiv rata de îndatorare globală să nu depășească 0,67. Din calculul

Tabelul 33. Calculul indicatorilor de structură ai pasivelor pentru anii 2007 – 2009

n/o	Indicatorii	anul 2007	anul 2008	anul 2009
1	Total pasiv, lei	24043664	30715550	47708855
2	Total datorii pe termen lung, lei	1363534	124018	1663736
3	Total datorii pe termen scurt, lei	8664620	9880140	18658437
4	Capital propriu, lei	14015510	20711392	27386682
5	Capital permanent, lei (r.4 + r.2)	15379044	20835410	29050418
6	Rata de îndatorare globală ((r.2+r.3)/r.1)	0,42	0,33	0,43
7	Rata autonomiei financiare globale (r.4/r.1)	0,58	0,67	0,57
8	Levierul financiar, lei (r.2+r.3)/r.4	0,72	0,48	0,74

prezentat în **tabelul 33** , remarcăm încadrarea ratei de îndatorare globală a Î.M. „Autosalubritate” în limita stabilită.

Menționăm că, nivelul de îndatorare al întreprinderii nu este mare, iar datoriile sunt formate din obligații pe termen scurt, în mare parte, din contul:

- ✓ datoriilor pe termen scurt față de personal privind retribuția muncii;
- ✓ datoriilor pe termen scurt privind facturile comerciale, unde se includ datoriile creditoare ale întreprinderii față de furnizori (vezi subcapitolul 5.2.2);
- ✓ datoriilor privind decontările cu bugetul, în special, față de TVA (vezi subcapitolul 5.2.5).

Rata autonomiei financiare globale măsoară ponderea capitalului propriu în patrimoniul întreprinderii. Pentru echilibrul financiar al întreprinderii este necesar ca capitalul propriu să fie egal sau mai mare ca 1/3 din pasivul bilanțului, respectiv rata autonomiei financiare globale să fie mai mare de 0,3.

Mărimea ratei autonomiei financiare globale, calculată pentru Î.M. „Autosalubritate”, denotă că ponderea capitalului propriu depășește 57% din pasivul bilanțului, ceea ce

ne vorbește despre un nivel înalt al autonomiei financiare, pe de o parte. Pe de altă parte, autonomia financiară poate fi asigurată prin structura calitativă a capitalului propriu.

Levierul financiar, calculat în **tabelul 33** reflectă că, în anul 2007 la un leu capital propriu revine 72 bani capital împrumutat, în anul 2008 – 48 bani, iar în anul 2009 – 74 bani.

5.3.5. Evaluarea indicatorilor capacității de finanțare

Una din condițiile fundamentale ale activității reușite a întreprinderii o constituie atingerea și menținerea echilibrului financiar dintre patrimoniul și sursele de finanțare a activelor.

Indicatorii capacității de finanțare caracterizează capacitatea de acoperire financiară a activelor întreprinderii. Calculul acestor indicatori pentru Î.M. „Autosalubritate” este prezentat în tabelul de mai jos.

Rata autofinanțării activelor indică gradul de acoperire a activelor cu capital propriu. Calculul acestui indicator este identic

Tabelul 34. Calculul indicatorilor capacității de finanțare pentru anii 2007 – 2009

n/o	Indicatorii	anul 2007	anul 2008	anul 2009
1	Capital propriu, lei	14015510	20711392	27386682
2	Total datorii pe termen scurt, lei	8664620	9880140	18658437
3	Total active, lei	24043664	30715550	47708855
4	Active curente, lei	14 918 178	18 422 046	24 962 136
5	Fondul de rulment, lei (r.4 – r.2)	6253558	8541906	6303699
6	Datorii față de furnizori , lei	4994582	6054936	5915459
7	Creanțe aferente facturilor comerciale, lei	10767233	12906848	16052759
8	Rata autofinanțării activelor, (r.1/r.3)	0,58	0,67	0,57
9	Rata autofinanțării activelor curente (r. 5/r.4)	0,42	0,46	0,25
10	Rata finanțării datoriilor comerciale pe seama creanțelor comerciale (r. 7 / r. 6)	2,16	2,13	2,71

Tabelul 35. Calculul indicatorilor gestionării activelor pentru anii 2007 – 2009

n/o	Indicatorii	anul 2007	anul 2008	anul 2009
1	Volumul vânzărilor, lei	44 399 622	64 316 432	66 208 244
2	Valoarea activelor curente, lei	14 918 178	18 422 046	24 962 136
3	Valoarea stocurilor, lei	2317824	3431368	5847195
4	Creanțe aferente facturilor comerciale, lei	10767233	12906848	16052759
5	Numărul de rotații ale activelor curente (r_1 / r_2)	2,98	3,49	2,65
6	Durata de rotație a activelor curente, zile (r_2 / r_1)*365 zile	123	105	138
7	Rata rotației stocurilor (r_1 / r_3)	19,16	18,74	11,32
8	Vânzările medii zilnice ($r_1 / 365$ zile), lei	121642,8	176209,4	181392,4
9	Durata medie de încasare a creanțelor, zile (r_4 / r_8)	88,5	73,2	88,5

calculului ratei autonomiei financiare globale, calculat anterior în subcapitolul 5.3.4 și depinde de calitatea structurii capitalului propriu.

Rata autofinanțării activelor curente exprimă capacitatea de acoperire a activelor curente cu fond de rulment. Nivelul acestui indicator, cuprins între 0,5 și 1 indică despre o gestionare eficientă a stocurilor și creanțelor, care permite crearea la întreprindere a unei marje de siguranță necesară asigurării continuității procesului de producție.

Ținând cont de calculele efectuate în **tabelul 34**, am obținut valoarea acestei rate pentru Î.M. „Autosalubritate” aproape de limita de jos, în anii 2007 și 2008, cu o diminuare substanțială, în anul 2009. Ponderea cea mai mare în structura activelor curente o dețin creanțele pe termen scurt, care necesită o gestionare mai eficientă.

Rata finanțării datoriilor comerciale pe seama creanțelor comerciale exprimă gradul de acoperire a datoriilor privind facturile comerciale din contul creanțelor comerciale.

Valorile acestui indicator, prezentate în **tabelul 34** scot în evidență problemele întreprinderii în ceea ce privește gestionarea creanțelor. Astfel, dacă s-ar încasa la timp creanțele, Î.M. „Autosalubritate” nu ar avea datorii față de furnizori, față de buget și ar evita cheltuielile suplimentare privind penalitățile.

5.3.6. Evaluarea indicatorilor gestionării activelor

Pentru aprecierea eficienței gestionării activelor este necesar de a determina structura

patrimoniului întreprinderii și a factorilor ce influențează elementele lui. Structura activului Î.M. „Autosalubritate”, în dinamică, este prezentată în **anexa 2**. Analizând informația prezentată în **anexa 2**, remarcăm că, patrimoniul întreprinderii este influențat de valoarea mijloacelor fixe, care sunt necesare pentru desfășurarea activității de bază a întreprinderii.

De asemenea, o pondere considerabilă ocupă creanțele pe termen scurt aferente facturilor comerciale, care sunt considerate drept mijloace bănești înghețate pe o perioadă de timp și care nu vor genera venituri suplimentare.

Indicatorii gestionării activelor caracterizează gradul de eficiență cu care întreprinderea utilizează activele pe care le are la dispoziție. Reținerea mijloacelor la orice fază de circulație a activelor duce la încetinirea rotației acestora, la atragerea suplimentară a mijloacelor în circuit, și, ca rezultat, la agravarea considerabilă a situației financiare a întreprinderii.

Analizând calculele prezentate în tabel, remarcăm reducerea numărului de rotații ale activelor curente și, respectiv, creșterea duratei de rotație ale activelor curente, în anul 2009 față de anul 2007. Astfel, dacă în anul 2007 perioada de timp ce revenea pentru o rotație a activelor curente constituia 123 zile, atunci în anul 2009 – 138 zile. Reducerea vitezei de rotație a activelor curente are drept consecință micșorarea volumului încasărilor, în rezultatul blocării resurselor financiare în diferite faze ale circuitului economic. Ca rezultat, apare deficitul de mijloace circulante, se reduce rentabilitatea întreprinderii și crește riscul de insolabilitate.

O situație similară se observă și la creanțe. În situația când volumul vânzărilor crește, în anul 2008 față de anul 2007, viteza de încasare a creanțelor crește, micșorând durata de încasare a acestora de la 88,5 zile – în anul 2007 până la 73,2 zile, în anul 2008. În anul 2009 volumul vânzărilor crește, și durata de încasare a creanțelor se majorează, ceea ce reflectă gestionarea ineficientă a creanțelor de către întreprindere.

Concluzii și recomandări intermediare

În rezultatul analizei indicatorilor economico-financiari s-au conturat următoarele concluzii:

- ❖ Î.M. "Autosalubritate" a obținut un rezultat financiar pozitiv (profit net) în ultimele două perioade de gestiune. În anul 2008 se observă îmbunătățirea rezultatelor financiare la toate pozițiile, ceea ce se datorează majorării de două ori a normelor de acumulare a deșeurilor menajere pentru locuitorii municipiului Chișinău. Această decizie a Consiliului Municipal¹¹ a permis Î.M. "Autosalubritate" să obțină un profit net de 6,8 milioane lei, în anul 2008, menținându-se aceeași tendință în anul 2009. Totodată, observăm că, în anul 2009, suma profitului brut s-a majorat cu 5,7 milioane lei, față de anul 2008, iar suma profitului din activitatea operațională, în aceeași perioadă de gestiune, s-a majorat doar cu 1,8 milioane lei. Acest fapt se datorează creșterii cheltuielilor generale și administrative cu cca. 3 milioane lei, în fiecare perioadă de gestiune. În aceste condiții, nivelul redus al altor venituri operaționale și nivelul înalt al cheltuielilor generale și administrative și a altor cheltuieli operaționale, conduce la diminuarea profitului din activitatea operațională, iar, în final, la diminuarea profitului net.

- ❖ Calculul ratei rentabilității vânzărilor, a stabilit creșterea, în dinamică, a acesteia, ceea ce caracterizează pozitiv situația Î.M. "Autosalubritate" pe piață. Rentabilitatea economică și cea financiară înregistrează valori maxime, în anul 2008, fiind condiționată de creșterea normelor de evacuare a deșeurilor, iar în anul 2009 se remarcă o tendință de diminuare a acesteia. Astfel, lipsa unor măsuri de promovare a produselor (serviciilor, lucrărilor) din partea Î.M. "Autosalubritate" are ca efect final - micșorarea nivelului rentabilității financiare.
- ❖ Analiza ratelor de lichiditate a scos în evidență probleme în ce privește asigurarea cu mijloace circulante a întreprinderii. Nivelul foarte scăzut al ratei lichidității imediate pentru Î.M. "Autosalubritate" se explică prin efectuarea nejustificată a unor achiziții în proporții mari, care afectează capacitatea de plată a întreprinderii. Anume nivelul scăzut al capacității de plată a Î.M. "Autosalubritate" creează dificultăți la achitarea la timp a obligațiilor fiscale, pentru care, ulterior sunt achitate sancțiuni fiscale și majorări de întârziere (penalități). Capacitatea redusă de plată a Î.M. "Autosalubritate" influențează și asupra creșterii sumei datoriilor creditoare ale întreprinderii față de furnizori.
- ❖ Analiza indicatorului finanțării datoriilor comerciale pe seama creanțelor comerciale, scot în evidență problemele întreprinderii în ceea ce privește gestionarea creanțelor. Astfel, dacă s-ar încasa la timp creanțele, Î.M. "Autosalubritate" nu ar avea datorii față de furnizori, față de buget și ar evita cheltuielile suplimentare privind penalitățile.

¹¹ Decizia Consiliului municipal 9/6 din 27.11.2007"Cu privire la aprobarea normelor de acumulare a deșeurilor menajere în municipiul Chișinău"

În acest context pot fi recomandate următoarele măsuri pentru a asigura stabilitatea financiară și dezvoltarea întreprinderii:

- În condițiile când întreprinderea obține profit brut, dar suma cheltuielilor generale și administrative este în creștere, se diminuează, în final, profitul net și apar probleme, în ce privește raționalitatea deciziilor manageriale. În acest scop, recomandăm o monitorizare mai frecventă a posibilităților întreprinderii de a efectua unele tipuri de cheltuieli, care nu ar afecta nivelul

achitării obligațiilor Î.M. "Autosalubritate" față de furnizori, față de buget ș.a.

- În contextul nivelului înalt al datoriilor debitoare, este necesar de a revizui procedura de încasare a creanțelor. Chiar dacă Î.M. "Autosalubritate" depune efort pentru încasarea creanțelor, nivelul datoriilor debitoare rămâne înalt. În acest context, recomandăm o gestionare eficientă a stocurilor și creanțelor, care ar permite crearea la întreprindere a unei marje de siguranță necesară asigurării continuității procesului de producție.

VI. DIAGNOSTIC JURIDIC

De regulă, diagnosticul juridic se efectuează după diferite criterii și caracteristici, însă majoritatea antreprenorilor apreciază influența acestuia din punct de vedere a efectelor economice pe care le produce asupra activității întreprinderii. Astfel se apreciază prejudiciul sau cheltuielile ce rezultă în urma finalizării procedurilor până în ultima instanță de judecată, precum și pierderile evitate sau alte avantaje economice obținute în urma procesului.

Astfel, este oportun de a evalua atât efectele cazurilor finalizate, cât și celor nefinalizate la un anumit interval de timp pentru ca managerii de diferite nivele, în baza unei analize bine argumentate, să întreprindă măsuri de evitare sau, cel puțin, de minimizare a efectelor negative a litigiilor. În acest scop este necesară identificarea celui mai frecvent factor ce generează sau creează premise de atragere în procese judiciare a întreprinderii.

6.1. Analiza efectelor litigiilor finalizate la momentul inițierii studiului

Conform informațiilor oferite de întreprindere în cadrul analizei rezultă, că majoritatea litigiilor finalizate până în prezent se datorează faptului neachitării în termen de către beneficiarii a plății pentru serviciile acordate de ÎM „Autosalubritate”.

În tabelul ce urmează sânt generalizate datele ce caracterizează litigiile finalizate la momentul efectuării studiului.

Din datele tabelului 36 observăm că în toate din cele 62 de litigii finisate până la 31.03.2010, ÎM „Autosalubritate” în calitate de reclamant a obținut câștig de cauză. Dacă în fiecare caz în parte suma neachitată de către beneficiarii serviciilor pare a fi nesemnificativă în valoare totală aceasta constituie 367114 lei.

În contextul dat, se poate menționa, că

un factor poate fi considerat, că are o influență majoră asupra unui proces în cazul când se repetă în mai mult de 50 la sută din cazurile examinate și ca pondere în totalul sumei prejudiciului ce poate fi cauzat întreprinderii.

În contextul riscului generat de litigiile menționate mai sus observăm, că acesta este condiționat doar de neachitarea în termen a plății pentru serviciile prestate de întreprindere și în cazul monitorizării permanente a datoriilor debitoare și neadmiterea învechirii lor poate fi ținut sub control și minimizată la maximum influența asupra activității întreprinderii.

6.2. Analiza efectelor litigiilor nefinalizate la momentul inițierii studiului

Pentru a dispune de un tablou integrat la compartimentul riscului din punct de vedere a problemelor litigioase în continuare vom analiza tendința în dinamica a posibilelor noi pierderi, ce pot fi evitate sau suportate de întreprindere, condiționate de litigiile nefinisate până la 31.03.2010 în baza datelor generalizate în tabelul ce urmează:

Datele tabelului demonstrează și din punct de vedere valoric (311028 lei) și ca număr de cazuri (34 din 34), aflate în proces de examinare, că litigiile survin ca urmare a reclamării de către ÎM „Autosalubritate” în instanță a persoanelor ce nu își onorează la timp obligațiunile de plată pentru serviciile de evacuare a deșeurilor menajere.

O problemă complementară, care actualmente pare a fi nesemnificativă, dar care pe viitor poate afecta financiar întreprinderea este condiționată de câinii vagabonzi care ataca tot mai frecvent cetățenii municipiului.

În prezent în instanță este în derulare cazul Dnei Otiliei Madan, care s-a adresat în instanța de judecată a sectorului Centru al ca-

Tabelul 36. Informație privind litigiile finisate¹ la situația din 31.03.2010 aferente perioadei 2007-2009

N/o	Denumirea (Numele prenumele) Pîrîntului / copîrîntului	Data inițierii	Data finisării	Conținutul succint al litigiului	Pierderi evitate de ÎM "Autosalubritate" (lei)
1	2	3	4	5	6
1	SRL "Remtop"	16.04.09	01.07.09	Neachitarea plății pentru evacuarea deșeurilor	819
2	ÎI "Gluh Dumitru"	16.04.09	02.07.09	- // - ²	1771
3	SRL "Gliolina"	16.04.09	13.10.09	- // -	1037
4	Aspect AN	16.04.09	13.10.09	- // -	3748
5	SRL "Aura Agrici"	16.04.09	13.10.09	- // -	3440
6	SRL "Radar CG"	16.04.09	13.10.09	- // -	3072
7	ÎI "Straceac Alexandru"	16.04.09	09.06.09	- // -	2430
8	SRL "Dicaros"	16.04.09	12.10.09	- // -	968
9	SRL "Perestra"	16.04.09	14.10.09	- // -	888
10	SRL "Lautus Impex"	16.04.09	14.10.09	- // -	1118
11	SRL "Niliov"	12.05.09	14.09.09	- // -	1938
12	SA "BPSP"	12.05.09	25.11.09	- // -	4290
13	SRL "Vitanat Grup"	12.05.09	07.07.09	- // -	1961
14	ÎI "Zmeu Valentin"	12.05.09	14.07.09	- // -	890
15	SRL "Prim Cosmetic"	12.05.09	21.07.09	- // -	1833
16	SRL "Factotus"	12.05.09	21.07.09	- // -	1170
17	SRL "Tangheoli Plus"	12.05.09	21.07.09	- // -	1638
18	SRL "Nizam Grup"	12.05.09	21.07.09	- // -	3003
19	SRL "Iarix"	12.05.09	21.07.09	- // -	1205
20	SA "Favorabil"	15.06.09	21.07.09	- // -	21066
21	SRL "Geta"	15.06.09	21.07.09	- // -	28031
22	ÎI "Gheorghe Bectaraș"	15.06.09	21.07.09	- // -	1462
23	SRL "Sanitex Ceramic"	15.06.09	21.07.09	- // -	70
24	SRL "Adeliv Lux"	15.06.09	21.07.09	- // -	1520
25	SRL "Lider Industrial"	15.06.09	19.10.09	- // -	1076
26	SA "Steaua Roșie"	15.06.09	19.10.09	- // -	2047
27	SRL "Tretana"	15.06.09	19.10.09	- // -	1025
28	SRL "Talimars"	15.06.09	25.11.09	- // -	3944
29	SRL "R&CO"	15.06.09	25.11.09	- // -	28080
30	SRL "Adernt Grup"	15.06.09	19.10.09	- // -	15554
31	SA "Artizana"	15.06.09	19.10.09	- // -	23478
32	SRL "Corinax Com"	11.08.09	11.11.09	- // -	10466
33	SRL "Divado Lux"	11.08.09	07.10.09	- // -	12285
34	SRL "Diacon TV"	10.09.09	23.11.09	- // -	13436
35	SRL "Digmas"	10.09.09	23.11.09	- // -	4867
36	SRL "LPT-Construcții"	10.09.09	23.11.09	- // -	26932
37	SRL "Plast Conduct Line"	10.09.09	23.11.09	- // -	4387
38	SRL "Fivils"	10.09.09	23.11.09	- // -	13132
39	SRL "SMI"	29.09.09	07.12.09	- // -	5310
40	SRL "Fortus"	29.09.09	25.10.09	- // -	270
41	SA "Prichindel"	29.09.09	21.12.09	- // -	270
42	SRL "Sand Savur"	29.09.09	14.01.10	- // -	5757
43	SRL "Selg"	20.10.09	21.01.10	- // -	925
44	SRL "Crivs"	20.10.09	21.01.10	- // -	5858
45	SRL "Eximcom Prim"	20.10.09	21.01.10	- // -	13641
46	SRL "Iubitul"	20.10.09	21.01.10	- // -	1261
47	SRL "Cristal Arnăuțanu"	06.11.09	11.03.10	- // -	3668
48	ÎI "Sălcioara Vascan"	06.11.09	11.03.10	- // -	5391
49	SRL "VBI Internațional"	06.11.09	04.02.10	- // -	3308
50	SRL "Mondial Com"	06.11.09	07.12.09	- // -	7973
51	SRL "Agves Prim"	06.11.09	16.12.09	- // -	2832
52	SRL "Casa Dolce"	06.11.09	24.12.09	- // -	5471
53	SRL "Flanutis Trans"	06.11.09	27.01.10	- // -	2340
54	SRL "Dublu V"	11.01.10	25.03.10	- // -	2218
55	SA "Cristi Vlad"	11.01.10	25.03.10	- // -	9180
56	SRL "Euroneon"	11.01.10	25.03.10	- // -	8190
57	ÎI "Morari Valentina"	11.01.10	25.03.10	- // -	2308
58	SRL "Rom Prim"	11.01.10	25.03.10	- // -	270
59	SRL "Intermag"	11.01.10	25.03.10	- // -	9180
60	SRL "Cafe Loft"	11.01.10	25.03.10	- // -	10810
61	SRL "Nicol Iscom"	11.01.10	25.03.10	- // -	2732
62	SRL "Fiacon Prim"	11.01.10	25.03.10	- // -	7874
Total					367114

Notă: ¹ În toate litigiile reflectate în tabel ÎM „Autosalubritate” figurează în calitate de reclamant;

² (- // -) semnifică cazurile în care ÎM „Autosalubritate” înaintează cereri în instanța de judecată pentru neachitarea în termen a plății pentru serviciile de evacuare a deșeurilor.

Tabelul 37. Informație privind litigiile nefinisate la situația din 31.03.2010 aferente perioadei 2007-2009

N/o	Denumirea (Numele prenumele) Pîrîtlui / copîrîtlui	Data iniției	Conținutul succint al litigiului	Pierderi evitate de ÎM "Autosalubritate" (lei)
1	2	3	5	6
1	SRL "Basagro Impex"	04.03.10	Neachitarea plății pentru evacuarea deșeurilor	3735
2	SA "Transcon-M"	16.03.10	- // - ¹	6720
3	SRL "Tumali Grup"	16.03.10	- // -	17690
4	SRL "Mitridat"	16.03.10	- // -	7378
5	CVC ÎS "Mileștii Mici"	16.03.10	- // -	4553
6	FPC „Autocar”	16.03.10	- // -	4478
7	„Consascoop”	16.03.10	- // -	39895
8	SRL "Brocadex"	16.03.10	- // -	4680
9	ÎI "Servicii-D Stratan"	16.03.10	- // -	13061
10	SRL "Intermag"	16.03.10	- // -	8775
11	SRL "Ferfan Miactro"	25.03.10	- // -	2755
12	SA "Mina din Chișinău"	25.03.10	- // -	10439
13	SRL "Frederie"	25.03.10	- // -	1283
14	SRL "Lopatnotur"	25.03.10	- // -	3715
15	SRL "Versal"	25.03.10	- // -	4155
16	SRL "Eurobasm"	25.03.10	- // -	2047
17	SRL "Xiris"	25.03.10	- // -	8157
18	SRL "Vasid"	25.03.10	- // -	4258
19	SRL "Francesca"	25.03.10	- // -	4432
20	SRL "Mogdat"	11.01.10	- // -	4357
21	SRL "Avalianța"	06.11.09	- // -	2457
22	SRL "Floret"	06.11.09	- // -	2988
23	ÎI "Alexantrova Ana"	08.02.10	- // -	1987
24	SRL "Hidro Confort"	15.02.10	- // -	3454
25	SRL "Eventis Mobile"	15.02.10	- // -	14040
26	SRL "Sud Express"	15.02.10	- // -	3727
27	SRL "Concom Victoria"	15.02.10	- // -	12636
28	SRL "Daur C"	15.02.10	- // -	4057
29	ÎI "Durnea Olesea"	15.02.10	- // -	3479
30	SRL "Vinangro Comerț"	15.02.10	- // -	63234
31	SRL "Geta"	15.02.10	- // -	18018
32	SRL "Ariana"	15.02.10	- // -	18607
33	SRL "August"	16.03.10	- // -	2564
34	SRL "Casa Nouă"	15.02.10	- // -	3217
Total				311028

pitalei cu cerere de chemare în judecată către ÎM „Autosalubritate” și Primăria mun. Chișinău pentru încasarea pagubei materiale în valoare de 93,74 lei și a despăgubirii morale în mărime de 10000 lei. La moment Curtea de Apel a lăsat în vigoare decizia primei instanțe, iar după recursul Primăriei mun. Chișinău, dosarul se află la examinare în Curtea Supremă de Justiție, care în contextul concluziilor

instanțelor precedente cu o probabilitate destul de mare poate soluționa litigiul în favoarea persoanei susmenționate.

În cazul întezirii situațiilor similare și neaplicării măsurilor de prevenire, aceste litigii pot trezi o reacție în lanț cu prejudicii imprevizibile pentru întreprindere, ținând cont de practica aplicării precedentului judiciar în actele de justiție.

VII. GENERALIZAREA CONCLUZIILOR, RECOMANDĂRILOR ȘI IDENTIFICAREA DIRECȚIILOR DE DEZVOLTARE ALE ÎM "AUTOSALUBRITATE"

Pe parcursul studiului, în urma analizei anumitor aspecte din activitatea economico-financiară a întreprinderii au fost evidențiate concluzii și recomandări intermediare. În compartimentul în cauză le vom generaliza pentru a forma un tablou complex al stării în care se află ÎM "Autosalubritate", în scopul elucidării recomandărilor, ce pot influența pozitiv perspectivele de dezvoltare a caracteristicilor și indicatorilor economici optimali pentru întreprindere.

Este evident că, prezentul studiu conține anumite concluzii și propuneri ce rezultă, exclusiv, din nivelul și dinamica anumitor indicatori economico-financiar, precum și unele viziuni ale autorului, care au la bază experiența de comparație a situațiilor similare celei în care se află agentul economic. Important, însă, este de a utiliza rezultatele analizei în scopul îmbunătățirii activității ÎM "Autosalubritate".

7.1. Generalizarea concluziilor și recomandărilor

Pentru a generaliza concluziile și recomandările intermediare reflectate în cadrul capitolelor studiului acestea au fost grupate în patru compartimente principale, după cum urmează:

- 1) Evaluarea problemelor aferente cadrului juridico-instituțional;
- 2) Aprecierea nivelului de asigurare cu mijloace de producție (mijloace fixe și forță de muncă) și a gradului de utilizare a acestora;
- 3) Diagnosticarea întreprinderii sub aspect al indicatorilor comerciali și economico-financiar;

- 4) Evidențierea riscurilor aferente litigiilor, ce rezultă din cadrul relațiilor patrimoniale cu primăria și/sau de alt ordin cu terțe persoane.

În contextul clasificării susmenționate ne vom axa pe momentele ce influențează semnificativ perspectivele de dezvoltare ale întreprinderii.

1) Din punct de vedere a lacunelor instituționale, în prim plan pot fi menționate cele ce rezultă din prevederile statutului întreprinderii, inclusiv: lipsa reglementărilor referitoare la drepturile și obligațiunile Consiliului Municipal Chișinău în raport cu principiile de gestionare a întreprinderii, procesul de luare a deciziilor de o importanță majoră în vederea gestionării patrimoniului municipal investit în activitatea acesteia. În lipsa Consiliului de Administrare, format, de regulă, din reprezentații Consiliului Municipal Chișinău, nu pot fi coordonate, cel puțin, achizițiile în proporții mari (spre exemplu ce depășesc 20 - 25 mii lei, limite stabilite de Legea privind achizițiile publice), iar la rândul său consiliul în calitate de unic fondator poate decide doar asupra operațiunilor de înstrăinare a patrimoniului și nu poate influența deciziile de îmbunătățire calitativă a acestuia. În aceste condiții, riscul aferent îmbunătățirilor patrimoniale (procurărilor de bunuri) revine integral conducerii ÎM „Autosalubritate”.

În condițiile când cadrul legislativ referitor la aspectele juridico-instituționale este imperfect și nu mai corespunde cerințelor și conjuncturii actuale aferente activității întreprinderilor municipale, lipsa cel puțin în statut a anumitor prevederi de reglementare a funcțiilor Consiliului Municipal Chișinău în

procesul decizional, creează un șir de impedimente de ordin regulator.

Sub aspect de prevenire a cazurilor de poluare a mediului cu deșeuri menajere e necesar de menționat că Codul Contravențional prevede sancționarea post factum a cazurilor respective și aceasta cu condiția existenței prejudiciului. Astfel, pe lângă faptul inexistenței unor norme cu scop preponderent de prevenire a poluării mediului pe lungă efectele negative provocate de poluare, ÎM „Autosalubritate” nu valorifică volume suplimentare de servicii, ce ar putea fi prestate persoanelor ce neglijează principiile de evacuare centralizată și calitativă a gunoiului.

În acest context pot fi evidențiate următoarele recomandări:

- este necesar, în mod prioritar, de eliminat neclaritățile și impedimentele de ordin regulator, începând cu elaborarea unui nou statut al întreprinderii, care să delimiteze clar nivelul de implicare a Consiliului Municipal Chișinău și a Primarului General în procesul de soluționare a problemelor cheie pentru întreprindere;
- în regim prioritar, se cere a fi examinată oportunitatea modificării modelului juridico-organizatoric a formei actuale în care activează întreprinderea, prin reorganizarea acesteia într-o întreprindere cu capital mixt sau altă formă de organizare, care să dispună de un mecanism modern de colectare și prelucrare a deșeurilor menajere, cu un cerc închis a procesului de producție: acumularea, prelucrarea și producerea produselor finite (maculatură, plastic, sticlă etc.), care pot la rândul sau să aducă beneficii suplimentare întreprinderii;
- în scopul eliminării lacunelor de ordin legislativ este binevenită crearea unui grup de specialiști, atât din cadrul Primăriei municipiului Chișinău, cât și cu implicarea experților în domeniul juridic și economico-financiar, care vor efectua un studiu detaliat a cadrului normativ existent referitor la întreprinderile municipale. Ulterior

prin promovarea unui proiect de lege privind reglementarea activității întreprinderilor municipale, precum și de modificare a actelor legislative și normative care le influențează direct sau indirect activitatea, să asigure eliminarea lacunelor și imperfecțiunilor de ordin legislativ;

- ar fi binevenită modificarea (completarea) legislației referitoare la combaterea poluării mediului. Completând Codul Contravențional cu prevederi care să stabilească sancționarea agenților economici pentru lipsa contractelor de evacuare a deșeurilor, indirect poate fi stimulată activitatea ÎM „Autosalubritate” prin asigurarea cu volume suplimentare de lucrări și servicii. În același timp se va asigura și funcția de baza a legii sub aspect de prevenire a cazurilor de poluare a mediului ca urmare a nerespectării procesului de evacuare calificată a deșeurilor menajere.

2) În rezultatul analizei nivelului de asigurare cu mijloace de producție și a gradului de utilizare a lor s-a constatat că mijloacele fixe (clădiri, construcții speciale, utilaje, mijloace de transport și mașini de forță) au un grad ridicat al uzurii fizice și morale, ce constituie, în mediu, cca. 71%. Situația financiară actuală îi permite întreprinderii doar parțial să-și reînnoiască mijloacele fixe necesare în procesul de producție, fie din sursele proprii, fie prin intermediul surselor împrumutate (credite bancare, leasing financiar).

Utilizarea resurselor de muncă corespunde doar parțial principiilor de dezvoltare a procesului de producție, adică activând profitabil în ultimele două perioade gestionare să recurs și la stimularea lucrătorilor. Însă, pentru a se dezvolta în perspectivă întreprinderea, urmează să-și asigure o creștere a rentabilității care să depășească productivitatea muncii cu 4-7 la sută. Această corelație în 2008-2009 la ÎM „Autosalubritate” este inversă normei menționate anterior.

Pentru a redresa situația la acest compartiment se propune:

- De analizat posibilitățile de atragere a investițiilor necesare reutilizării întreprinderii, precum și construcției unei uzine de prelucrare a deșeurilor menajere la un nivel calitativ diferit de cel existent la moment, soluționând în timp cât mai rapid și problema gunoștii de lângă s. Țîntăreni
- De corelat nivelul de remunerare a muncii cu volumul lucrărilor îndeplinite și, respectiv, veniturile din vânzări (veniturile de la prestarea serviciilor și lucrărilor), paralel, de revizuit modalitatea de stabilire a suplimentelor la salariul de bază (adausuri, prime, etc.) în dependență de rezultatele financiare obținute pe parcursul perioadelor gestionare, asigurând o creștere mai rapidă a veniturilor și respectiv a profitului în raport cu remunerarea muncii;
- De optimizat schema de personal prin evaluarea volumului de lucru real îndeplinit de fiecare subdiviziune și, din contul optimizării, de creat o secție, care se va ocupa cu studierea practicii internaționale și cu promovarea la întreprindere a noi mecanisme de acumulare și prelucrare a deșeurilor menajere, paralel ar fi oportună și crearea unei subdiviziuni, care va efectua auditul intern la întreprindere, venind cu propuneri de optimizare a proceselor de diferit ordin pentru conducere.

3) Analiza întreprinderii, efectuată din punct de vedere al diagnosticului comercial și economico – financiar a scos în evidență unele probleme, fiind influențate atât de factori externi, cât și de factori de decizie din cadrul întreprinderii.

La capitolul „**Venituri**” se poate menționa, că activitatea întreprinderii este îngust specializată, veniturile de bază (din transportarea deșeurilor) deținând o pondere de cca. 98 la sută din totalul veniturilor din vânzări. Remarcăm că majorarea, la finele anului 2007, a normelor de acumulare a deșeuri-

lor menajere, de 2 ori, a condiționat majorarea, în anul 2008, a veniturilor de bază de 1,45 ori față de anul 2007. În anul 2009 veniturile de bază (din transportarea deșeurilor) înregistrează o creștere, majorându-se de 1,47 ori față de anul 2007.

Principalii beneficiari de servicii ai Î.M. „Autosalubritate” sunt agenții economici, care au încheiat contracte cu întreprinderea. Majorarea volumului serviciilor acordate acestor categorii de agenți economici a fost condiționată de creșterea numărului contractelor încheiate cu aceștia de la 5500 contracte, în anul 2007, până la 6460, în anul 2009. Totodată, o mare parte din agenți economici nu au încheiat contracte de evacuare a deșeurilor cu Î.M. „Autosalubritate”, dar, indirect, beneficiază de serviciile acesteia, influențând asupra nivelului veniturilor obținute de întreprindere.

Un factor care influențează veniturile întreprinderii ține de nivelul onorărilor obligațiilor beneficiarilor față de Î.M. „Autosalubritate”, datoriile debitoare înregistrând o creștere cu cca. 5 milioane lei, în anul 2009, față de anul 2007.

Calitatea serviciilor prestate de Î.M. „Autosalubritate” este negativ influențată de un șir de factori externi, cum ar fi:

- ✓ blocarea accesului spre containere de către transportul particular, fapt care nu permite evacuarea deșeurilor conform graficelor stabilite;
- ✓ depășirea numărului de locatari în blocurile locative față de numărul locatarilor luați la evidență în ÎMGFL, APLP și CCL, ceea ce cauzează supraîncărcarea atât a containerelor, cât și a camerelor de acumulare a deșeurilor;
- ✓ neclarități în delimitarea sarcinilor între gestionarii fondului locativ și Î.M. „Autosalubritate” în ce privește spălarea și dezinfectarea containerelor, camerelor de gunoi în blocurile locative. În aceste condiții, dublarea sarcinilor

determină riscul neexecutării sau executării neadecvate a cerințelor de salubritate.

Pentru a asigura stabilitatea financiară și dezvoltarea întreprinderii la capitolul „venituri” pot fi recomandate următoarele măsuri:

- Deoarece la moment, la întreprindere nu este aplicată o politică de publicitate și promovare a produselor și lucrărilor oferite, ar fi cazul ca conducerea acesteia să găsească metode de valorificare a acestor rezerve, în scopul majorării veniturilor;

- O recomandare ar fi și neadmiterea generării datoriilor debitoare sau, cel puțin, minimizarea lor la un nivel, care să nu admită paralizarea procesului de achitare cu salariații, furnizorii de bunuri și în ansamblu activitatea de bază a întreprinderii;

- Pentru a asigura prestarea calitativă și neîntreruptă a serviciilor este necesar în regim de urgență soluționarea unor probleme, cum ar fi:

- Examinarea posibilităților de alocare a terenurilor pentru depozitarea temporară a deșeurilor după 01.01.2011, pentru preîntâmpinarea agravării situației ecologice în mun. Chișinău;

- Găsirea unor posibilități de delimitare a responsabilităților între Î.M. „Autosalubritate” și gestionarii fondului locativ (ÎMGFL, A.P.L.P. și C.C.L.) în vederea spălării și dezinfectării containerelor, camerelor de gunoi în blocurile locative, pentru a nu genera focare de infecții cu efecte directe asupra mediului înconjurător și a sănătății populației.

La capitolul „Cheltuieli” - analiza acestora la ÎM „Autosalubritate” accentuează tendința de majorare, în dinamică și nu se observă o tendință de a căuta posibilități de optimizare a acestora. Afirmația dată rezultă din următoarele argumente:

- În perioada analizată se observă majora-

rea, în dinamică, a cheltuielilor întreprinderii. Cheltuielile generale și administrative ocupă o pondere importantă în totalul cheltuielilor, înregistrând o creștere, în dinamică, de 1,6 ori (sau cu cca. 5 milioane lei) în anul 2007 față de anul 2009.

Menționăm că, ritmul de creștere a cheltuielilor generale și administrative depășește ritmul de creștere a veniturilor. Astfel, dacă ritmul de creștere a veniturilor în anul 2009, față de anul 2007 constituie 150%, apoi ritmul de creștere a cheltuielilor generale și administrative pentru aceeași perioadă constituie 161%.

În acest context, remarcăm că ritmul de creștere a cheltuielilor pentru întreținerea personalului administrativ și de conducere constituie 143,8%, în anul 2009, față de anul 2007, numărul personalului administrativ și de conducere rămânând același (60 persoane), pe parcursul perioadei analizate;

- Cheltuielile generale și administrative ale ÎM „Autosalubritate” sunt influențate și de cheltuielile privind dobânzile pentru leasing financiar. Procurarea a două automobile în leasing, valoarea cărora depășește 200000 lei (limită stabilită în Codul Fiscal, pentru care se permite calcularea uzurii) afectează capacitatea de plată a întreprinderii, deoarece dobânzile și plățile de leasing se suportă lunar de către întreprindere;

- O situație alarmantă se observă pentru ÎM „Autosalubritate” și la achitarea obligațiilor fiscale. Astfel, suma restanței la buget constituie 1,22 milioane lei, în anul 2007, 1,18 milioane lei, în anul 2008 și 1,38 milioane lei, în anul 2009.

Totodată, în situația când nu pot fi asigurate la timp obligațiile fiscale, ÎM „Autosalubritate” își permite efectuarea unor cheltuieli inoportune, care sunt suportate lunar de întreprindere (salarii majorate, prime și adaosuri la salariu, cheltuieli de telecomunicații în sume mari, procurarea automobilelor de lux, pentru care lunar se achită dobânzi de leasing ș.a.). Astfel, lipsa unui monitoring permanent a cheltuielilor ÎM „Autosalubritate” a cauzat admiterea unor cheltuieli nejustificate privind penalitățile pentru neachitarea în termen a impozitelor și taxelor la buget;

- În ce privește datoriile ÎM "Autosalubritate" față de furnizori, menționăm că s-au acumulat datorii creditoare în sume mari, care au atins nivelul de 5,4 milioane lei – în anul 2007, 6,4 milioane lei – în anul 2008 și 6,2 milioane lei – în anul 2009. Remarcăm că cele mai mari datorii s-au acumulat față de agenții economici, care furnizează mărfuri și servicii utilizate nemijlocit în activitatea de bază a întreprinderii.

- La momentul studiului, procesul de achiziționare a mărfurilor nu este reglementat prin anumite ordine sau acte normative și, în final, decizia este primită de către conducerea ÎM "Autosalubritate". Pe de o parte procesul în cauză nu este îndeajuns de transparent, pe de altă parte creează anumite riscuri pentru conducerea întreprinderii și Consiliul Municipal Chișinău. Acest lucru mai poate avea, drept consecință, și influența procesului decizional de anumiți factori subiectivi, fapt ce poate atrage după sine efectuarea unor cheltuieli necorelate integral necesităților financiare ale întreprinderii.

În baza concluziilor menționate la capitolul „Cheltuieli”, se propun următoarele recomandări:

- Majorarea veniturilor, preponderent din cauza majorării normelor de evacuare a deșeurilor, nu este un pretext pentru majorarea nejustificată a cheltuielilor. Creșterea, în dinamică, a cheltuielilor generale și administrative nu influențează sub nici o formă calitatea serviciilor oferite. În acest context, recomandăm monitorizarea mai strictă a acestor categorii de cheltuieli, care prezintă riscuri pentru întreprindere (de exemplu, neachitarea obligațiilor fiscale duce la apariția unor riscuri pentru întreprindere, cum ar fi blocarea operațiunilor pe conturile bancare, inițierea procedurii de sechestrare a bunurilor ce se află în gestiunea întreprinderii, majorarea cheltuielilor privind penalitățile și amenzile fiscale.).

- În condițiile când suma datoriilor ÎM "Autosalubritate" față de furnizori este mare, apare riscul ca aceștia din urmă să nu mai accepte furnizarea

mărfurilor, în avans, lucru care s-a mai întâmplat în activitatea întreprinderii. Respectiv, nu sunt argumentate deciziile conducerii de a efectua cheltuieli în sume mari pentru scopuri administrative. În acest sens, recomandăm optimizarea acelor tipuri de cheltuieli, care nu sunt absolut necesare pentru dezvoltarea întreprinderii.

- În scopul eficientizării cheltuielilor privind achizițiile întreprinderii și alegerii celor mai convenabile, din punct de vedere financiar, oferte este necesar de a forma și implementa la întreprindere grupul de lucru pentru achiziții și a aplica prevederile Legii privind achizițiile publice nr. 96-XVI din 13.04.2007, evident că cu concursul și implicarea Consiliului Municipal în acest proces.

La capitolul „**analiza indicatorilor economico – financiari**” s-au conturat următoarele concluzii:

- Î.M. "Autosalubritate" a obținut un rezultat financiar pozitiv (profit net) în ultimele două perioade de gestiune. În anul 2008 se observă îmbunătățirea rezultatelor financiare la toate pozițiile, ceea ce se datorează majorării de două ori a normelor de acumulare a deșeurilor menajere pentru locuitorii municipiului Chișinău;

- Calculul ratei rentabilității vânzărilor, a stabilit creșterea, în dinamică, a acesteia, ceea ce caracterizează pozitiv situația Î.M. "Autosalubritate" pe piață.

Rentabilitatea economică și cea financiară înregistrează valori maxime, în anul 2008, fiind condiționată de creșterea normelor de evacuare a deșeurilor, iar în anul 2009 se remarcă o tendință de diminuare a acesteia. Astfel, lipsa unor măsuri de promovare a produselor (serviciilor, lucrărilor) din partea Î.M. "Autosalubritate" are ca efect final - micșorarea nivelului rentabilității financiare;

- Analiza ratelor de lichiditate a scos în evidență probleme în ce privește asigurarea cu mijloace circulante a întreprinderii. Nivelul foarte scăzut al ratei lichidității imediate pentru Î.M. "Au-

tosalubritate” se explică prin efectuarea nejustificată a unor achiziții în proporții mari, care afectează capacitatea de plată a întreprinderii. Anume nivelul scăzut al capacității de plată a Î.M. ”Autosalubritate” creează dificultăți la achitarea la timp a obligațiilor fiscale, pentru care, ulterior sunt achitate sancțiuni fiscale și majorări de întârziere (penalități). Capacitatea redusă de plată a Î.M. ”Autosalubritate” influențează și asupra creșterii sumei datoriilor creditoare ale întreprinderii față de furnizori;

- Analiza indicatorului finanțării datoriilor comerciale pe seama creanțelor comerciale, scot în evidență problemele întreprinderii în ceea ce privește gestionarea creanțelor. Astfel, dacă s-ar încasa la timp creanțele, Î.M. ”Autosalubritate” nu ar avea datorii față de furnizori, față de buget și ar evita cheltuielile suplimentare privind penalitățile.

În context „analizei indicatorilor economico-financiar” pot fi recomandate următoarele măsuri pentru a asigura stabilitatea financiară și dezvoltarea întreprinderii:

- În condițiile când întreprinderea obține profit brut, dar suma cheltuielilor generale și administrative este în creștere, se diminuează, în final, profitul net și apar probleme, în ce privește raționalitatea deciziilor manageriale. În acest scop, recomandăm o monitorizare mai frecventă a posibilităților întreprinderii de a efectua unele tipuri de cheltuieli, care nu ar afecta nivelul achitării obligațiilor Î.M. ”Autosalubritate” față de furnizori, față de buget ș.a.

- În contextul nivelului înalt al datoriilor debitoare, este necesar de a revizui procedura de încasare a creanțelor. Chiar dacă Î.M. ”Autosalubritate” depune efort pentru încasarea creanțelor, nivelul datoriilor debitoare rămâne înalt. În acest context, recomandăm o gestionare eficientă a stocurilor și creanțelor, care ar permite crearea la întreprindere a unei marje de siguranță ne-

cesară asigurării continuității procesului de producție.

4) În urma evaluării riscurilor aferente litigiilor dintre ÎM „Autosalubritate” și terțe persoane, se evidențiază preponderent litigiile cu persoanele ce nu-și onorează obligațiunile față de întreprindere pentru prestarea serviciilor de evacuare a deșeurilor menajere.

Totuși un litigiu în care la moment întreprinderea figurează ca copârț a fost generat de problema cânilor vagabonzi. Este vorba de cazul Otiliei Madan care a acționat în judecată întreprinderea și primăria solicitând compensarea prejudiciului material (93,74 lei) și moral (10000 lei). Dacă la moment acest caz este unicul de acest gen, în viitor situațiile similare pot prejudicia mult mai semnificativ întreprinderea.

Pierderile cauzate întreprinderii de către beneficiarii de servicii ce nu-și onorează la timp obligațiunile, pot fi evitate printr-o monitorizare permanentă a acestora și neadmiterea învechirii datoriilor. Cât privește problema cânilor vagabonzi este mult mai costisitoare și necesită finanțare substanțială din partea primăriei. O soluție posibil ar fi atragerea organizațiilor non profit direcționate în domeniul protecției animalelor și conlucrarea cu acestea în scopul atragerii surselor suplimentare din contul granturilor pentru a asigura măsurile de captare și întreținere în condiții adecvate normelor internaționale a cânilor vagabonzi.

7.2. Identificarea direcțiilor și perspectivelor de dezvoltare ale ÎM ”Autosalubritate”

Oportunitatea modernizării principiilor și modului de activitate a ÎM „Autosalubritate”, rezultă din concluziile intermediare și generalizatoare efectuate în cadrul studiului, precum și din problema majoră a gunoștii municipale, care nu poate fi soluționată de sine stătător de către întreprindere. Deși conform indicatorilor economico-financiar” în ultimii doi ani gestionari întreprinderea în-

registrează performanțe economice, doar din surse proprii aceasta nu-și poate asigura reînnoirea mijloacelor speciale de transportare și prelucrare a deșeurilor menajere. De asemenea nu dispune de resurse investiționale suficiente pentru construcția în termeni proximi a unei uzine de prelucrare a deșeurilor într-o soluționare a situației destul de problematice în jurul gunoștii municipale din regiunea s. Țințăreni. Aceasta pe lângă faptul, că poate bloca momentan activitatea întreprinderii cauzându-i pierderi financiare irecuperabile, poate conduce la o daună ecologică majoră și respectiv la agravarea sănătății populației municipiului Chișinău.

În scopul determinării strategiei de dezvoltare în viitor a întreprinderii se vor dezvălui avantajele și riscurile a patru posibile direcții (scenarii) și anume:

1) Întreprinderea va continua să activeze în continuare, analogic modalității practicate până în prezent, fără modificări esențiale a principiilor și formei organizatorico-juridice;

2) Se va forma o întreprindere mixtă cu atragerea investitorilor străini și locali la construcția unei uzine de prelucrare a deșeurilor menajere, asigurând un ciclu închis al procesului de acumulare și prelucrare a gunoiului la o singură întreprindere;

3) Se va modifica forma organizatorico-juridică a întreprinderii și se va efectua reorganizarea ei în societate pe acțiuni sau altă formă de organizare, unde va predomina proprietatea privată;

4) Se va efectua concesionarea întreprinderii pe un termen și în condiții bine definite, posibil și cu utilizarea principiilor de parteneriat public privat.

În rezultatul aplicării primului scenariu pot fi evidențiate următoarele principale avantaje și riscuri:

Avantaje	Riscuri
1. Se va asigura controlul (monitorizarea) ÎM "Autosalubritate" de către Primărie (Consiliul Municipal). 2. Va fi păstrat, în mare majoritate, colectivul de muncă al întreprinderii. 3. În condiția normelor existente de acumulare a deșeurilor pentru populație nu vor fi majorate brusc plățile pentru serviciile în cauză. 4. Întreprinderea își va asigura un nivel rezonabil de rentabilitate corelat condițiilor actuale în care activează.	1. Întreprinderea nu dispune de potențialul necesar pentru reînnoirea completă, doar, din surse proprii, a mijloacelor de producere necesare pentru îndeplinirea necesităților crescânde a volumelor de lucrări și servicii. 2. Uzura fizică și morală a mijloacelor fixe poate atinge un nivel în care întreprinderea nu va fi în stare să execute, în termeni prestabiliți, volumele de lucrări și servicii. 3. Poate fi paralizată activitatea întreprinderii în cazul când nu va fi soluționată problema depozitării gunoiului. 4. În condițiile profiturilor obținute în ultimele perioade gestionare întreprinderea nu poate construi din surse proprii o uzină de prelucrare a deșeurilor menajere. 5. În condițiile problematice ce țin de depozitarea deșeurilor menajere, primăria, ca fondator al întreprinderii, va fi nevoită să asigure întreprinderea cu teren necesar depozitării gunoiului, în condițiile când practic nici o localitate din regiune nu va accepta depozitarea gunoiului pe teritoriul celui aparținând.

În rezultatul aplicării celui de al doilea scenariu pot fi evidențiate următoarele principale avantaje și riscuri:

Avantaje	Riscuri
1. Atragerea investițiilor străine, cu efecte benefice asupra mun. Chișinău; 2. Crearea unei întreprinderi cu ciclu închis a procesului de acumulare a deșeurilor menajere; 3. Asigurarea unui potențial de producție net superior întreprinderilor cu același gen de activitate, care va asigura integral necesitățile mun. Chișinău și altor localități; 4. Soluționarea problemei depozitării și prelucrării deșeurilor menajere conform standardelor europene; 5. Crearea a noi locuri de muncă; 6. Lărgirea segmentului de venituri în urma realizării produselor reciclabile de la prelucrarea deșeurilor; 7. Asigurarea unui potențial real de reînnoire a întreprinderii cu tehnică performantă de colectare și prelucrare a gunoiului.	1. Consiliul Municipal Chișinău în calitate de coproprietar va dispune de posibilitatea controlului doar parțial asupra activității întreprinderii; 2. Construcția uzinei de prelucrare necesită o perioadă de timp ce depășește termenul limită de exploatare a gunoștii de lângă s. Țințăreni; 3. Formarea unui posibil monopolist pe piața municipiului poate conduce la majorarea necondiționată a prețurilor la serviciile acordate populației.

Referitor la restructurarea întreprinderii prin intermediul la cel de al treilea scenariu care presupune admiterea privatizării cotei-părți deținute de fondator (Consiliul Municipal), pot fi menționate următoarele principale avantaje și riscuri:

Avantaje	Riscuri
- De regulă, privatizarea unei întreprinderi creează posibilități reale de atragere a investițiilor (străine și/sau autohtone) necesare pentru dezvoltarea de perspectivă a întreprinderii. - Bugetul municipal va beneficia de surse suplimentare de venituri, rezultate în urma privatizării întreprinderii. - În urma privatizării în majoritatea cazurilor are loc raționalizarea și optimizarea procesului decizional, minimizând influența factorilor subiectivi și asigurând o posibilitate mai rapidă de reacționare la conjunctura pieței lucrărilor și serviciilor. - Proprietatea privată impune optimizarea cheltuielilor corespunzător veniturilor obținute, prin neadmiterea cheltuielilor nejustificate sau inoportune din punct de vedere economico-financiar. - În condițiile proprietății private are loc creșterea productivității muncii și reducerea concomitentă a costurilor de producție, cu oferirea unor prețuri corespunzătoare conjuncturii pieței de desfacere. - Fiind la moment o întreprindere profitabilă privatizarea poate fi desul de avantajoasă sub aspect economic pentru Consiliul Municipal Chișinău.	- În unele cazuri investitorii procură unele întreprinderi doar cu scopul înlăturării unui concurent de pe piața regională. - Privatizarea întreprinderii nu va asigura soluționarea concomitentă a problemelor ce țin de depozitarea gunoierului. - Consiliul Municipal pierde controlul asupra întreprinderii și, respectiv, se lipsește de posibilitatea de a întreprinde masuri de intervenție operativă în caz de necesitate stringentă de efectuare a lucrărilor și serviciilor aferente evacuării deșeurilor menajere. - În condițiile unor înțelegeri de cartel, pot fi dictate prețuri exagerate (nefavorabile) la serviciile prestat actualmente de către întreprindere. - Persistă riscul eliberărilor masive de personal, fapt ce poate genera probleme de ordin social pentru municipiu.

O alternativă scenariilor menționate anterior ar fi concesiunea întreprinderii pe o perioadă determinată de timp cu stabilirea detaliată a condițiilor și monitorizarea permanentă a întreprinderii. În literatura de specialitate **concesiunea** este definită ca transmitere

de către concedent a unui patrimoniu sau bun concesionarului pentru o perioadă determinată, care acționează pe riscul și răspunderea sa, în schimbul unei redevențe (rente), în condiții delimitate prin contractul de concesiune.

Caracteristicile pozitive (avantajele) și riscurile aferente acestei forme de reformare a întreprinderii le vom reflecta prin prisma definiției acestei noțiuni după cum urmează:

Avantaje	Riscuri
- Există posibilitatea negocierii unor condiții avantajoase primăriei și întreprinderii, cum ar fi: - efectuarea investițiilor pentru înnoirea mijloacelor fixe (încăperi de producție, utilaje, transport și automecanisme etc.); - neadmiterea concedierilor masive de personal și respectiv păstrarea parțială a colectivului de muncă a întreprinderii. - Consiliul Municipal își menține dreptul de proprietate, cât și posibilitatea de îmbunătățire a patrimoniului investit anterior în activitatea întreprinderii. - Prin prestabilirea unei redevențe pot fi asigurate venituri suplimentare bugetului municipal. - Concesionarul este interesat în depunerea efortului maxim pentru asigurarea unei activități profitabile a întreprinderii, din contul optimizării cheltuielilor, cât și prin diversificarea spectrului de lucrări și servicii prestate. - Întreprinderea va dispune de premise majore pentru a face față condițiilor concurențiale dure impuse de alte întreprinderi private, ce activează pe piața respectivă de lucrări și servicii. - Consiliul Municipal va dispune de posibilitatea stabilirii condițiilor stricte referitor la nivelul calității lucrărilor și serviciilor, fără anumite riscuri indirecte pentru primărie, în calitatea sa de fondator. - În caz de nerespectare a unor condiții contractuale fondatorul (Consiliul Municipal) dispune de posibilitatea de a reveni cu pierderi minime la starea inițială a procesului de concesiune.	- În urma unor posibile imperfecțiuni a clauzelor contractuale există riscul unor litigii ce pot influența negativ perspectiva de dezvoltare a întreprinderii. - În cazul unei monitorizări insuficiente a respectării cerințelor de concesiune pot fi admise prejudicii patrimoniului întreprinderii și respectiv fondatorului (Consiliului Municipal). - Consiliul Municipal nu va avea posibilitatea să intervină cu cerințe de efectuare a lucrărilor și serviciilor, fără acoperire financiară, în dependență de necesitățile urgente de executare a unor lucrări neprevăzute în planurile de lucrări aprobate pentru anumite perioade gestionare.

Avantajele și riscurile enumerate, conform scenariilor propuse mai sus pot fi dezvoltate, dar, din caracteristicile expuse, este cert că mai oportun, atât pentru întreprindere, cât și pentru primărie sunt al doilea și ultimul scenariu.

Totodată este evident faptul, că decizia definitivă rămâne la discreția Consiliului Municipal Chișinău, care, în dependență de prioritățile municipiului se va pronunța în favoarea celei mai optime variante de reformare a întreprinderii.

Anexa 1. Structura pasivului (surselor de finanțare a activelor) a ÎM „Autosalubritate” pe anii 2007-2009

Elemente de pasiv	anul 2007	anul 2008	anul 2009
1. capital statutar și suplimentar, din care:	4624687	4624687	4624687
- capital statutar	4624687	4624687	4624687
- capital suplimentar	-	-	-
- capital nevărsat	-	-	-
2. rezerve, din care:	8650332	8650332	8650332
- prevăzute de statut	-	-	-
- alte rezerve	8650332	8650332	8650332
3. profit nerepartizat (pierdere neacoperită), din care:	740491	7436373	14111663
- corectarea rezultatelor perioadelor precedente	5817	(89943)	(171942)
- profit nerepartizat (pierdere neacoperită) a anilor precedenți	1731748	740491	7436373
- profit ner (pierdere netă) a perioadei de gestiune	(997074)	6785825	6847232
4. capital secundar, din care:	-	-	-
- diferențe din reevaluarea activelor pe termen lung	-	-	-
- subvenții	-	-	-
6. Capital propriu (1+2+3+4)	14015510	20711392	27386682
7. datorii financiare pe termen lung, din care:	-	-	1498142
- credite bancare pe termen lung	-	-	1498142
8. datorii pe termen lung calculate, din care:	1363534	124018	165594
- finanțări și încasări cu destinație specială	318559	-	-
- datorii amânate privind impozitul pe venit	850411	-	-
- alte datorii pe termen lung calculate	194574	124018	165594
9. Total datorii pe termen lung (7+8)	1363534	124018	1663736
10. datorii financiare pe termen scurt, din care:	-	-	8553124
- credite bancare pe termen scurt	-	-	8553124
11. datorii comerciale pe termen scurt, din care:	5486933	6574386	6368039
- datorii pe termen scurt privind facturile comerciale	4994582	6054936	5915459
- avansuri pe termen scurt primite	492351	519450	452580
12. datorii pe termen scurt calculate, din care:	3177687	3305754	3737274
- datorii față de personal privind retribuția muncii;	1360527	1505400	1661697
- datorii față de personal privind alte operații;	-	2119	-
- datorii privind asigurările;	858018	844249	1346382
- datorii privind decontările cu bugetul;	556201	655233	522637
- alte datorii pe termen scurt.	402941	298753	206558
13. Total datorii pe termen scurt (10+11+12)	8664620	9880140	18658437
14. Total datorii (9+13)	10028154	10004158	20322173
Total general pasiv (6 + 14)	24043664	30715550	47708855

Anexa 2. Structura patrimoniului (activului) ÎM „Autosalubritate” pe anii 2007-2009

Elemente de activ	anul 2007	anul 2008	anul 2009
1. Valoarea de bilanț a activelor nemateriale:	40879	29341	21770
- active nemateriale	123782	123782	123782
- amortizarea activelor nemateriale	(82903)	(94441)	(102012)
2. Valoarea de bilanț a activelor materiale pe termen lung:	9084607	12264163	22724949
- active materiale în curs de execuție	343343	209881	5131244
- mijloace fixe	46400206	52346937	61260870
- uzura și epuizarea activelor materiale pe termen lung	(37658942)	(40292655)	(43667165)
3. Active financiare pe termen lung	-	-	-
4. Total active pe termen lung (1+2+3)	9125486	12293504	22746719
5. stocuri de mărfuri și materiale, din care:	2317824	3431368	5847195
- materiale	1691188	2659381	5042998
- OMVSD	625122	770879	803428
- mărfuri	1514	1108	769
6. creanțe pe termen scurt, din care:	11543722	13693113	17956411
- creanțe pe termen scurt aferente facturilor comerciale	10767233	12906848	16052759
- avansuri pe termen scurt acordate	-	-	1498142
- creanțe pe termen scurt privind decontările cu bugetul	116585	119970	109193
- creanțe pe termen scurt ale personalului	6644	2928	7422
- creanțe pe termen scurt privind veniturile calculate	37917	75045	113354
- alte creanțe pe termen scurt	615343	588322	175541
7. investiții pe termen scurt	-	-	-
8. mijloace bănești, din care:	72239	191692	25394
- casa	2662	17583	996
- conturi curente în valută națională	69577	174109	24398
9. alte active curente	984393	1105873	1133136
10. Total active curente (5+6+7+8+9)	14918178	18422046	24962136
Total general activ (4 + 10)	24043664	30715550	47708855

NOTE

IDIS „Viitorul” reprezintă o instituție de cercetare, instruire și inițiativă publică, care activează pe o serie de domenii legate de: analiză economică, guvernare, cercetare politică, planificare strategică și management al cunoștințelor. IDIS activează în calitate de platformă comună care reunește tineri intelectuali, preocupați de succesul tranziției spre economia de piață și societatea deschisă în Republica Moldova.

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul” este succesorul de drept al Fundației Viitorul, și păstrează în linii mari tradițiile, obiectivele și principiile de acțiune ale fundației, printre care se numără: formarea de instituții democratice și dezvoltarea unui spirit de responsabilitate efectivă printre oamenii politici, funcționari publici și cetățenii țării noastre, consolidarea societății civile și spiritului critic, promovarea libertăților și valorilor unei societăți deschise, modernizate și pro-europene.

